

UDK [271.3+027.2] (497.5)

094(497.Samobor)“15”

Prethodno priopćenje

Primljeno: 20. listopada 2015.

Prihvaćeno za objavljivanje: 5. travnja 2016.

ZBIRKE STRANIH RIJETKIH KNJIGA 16. STOLJEĆA U KNJIŽNICAMA HRVATSKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE SV. ĆIRILA I METODA: FRANJEVAČKI SAMOSTAN U SAMOBORU

Juraj LOKMER – Fila BEKAVAC LOKMER, Zagreb

Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda od 2011. godine sustavno obrađuje građu svojih knjižnica, ponajprije najvrjednije zbirke, prema međunarodnim standardima (ISBDM) primjenom suvremenih informatičkih i komunikacijskih tehnologija. Time su podatci o toj građi odmah nakon obrade dostupni javnosti u elektroničkome, mrežno dostupnome katalogu Provincije (<http://193.198.235.162>). Zbirka stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća u knjižnici franjevačkoga samostana u Samoboru, kojoj je 1982. godine pridružena i knjižnica franjevačkoga samostana u Jastrebarskome (Jaska), brojem jedinica (68), odnosno naslova (73) je malena, ali svojim sadržajem zanimljiva i predstavlja svojevrstu rijetkost. Ovaj rad donosi katalog te zbirke i komentare uz najzanimljivije naslove.

U zbirci se uz relativno velik broj jedinica koje donose biblijske tekstove i komentare na te tekstove nalaze i brojni pastoralni priručnici (Stapleton, Polanco, Menghi) i knjige propovijedi (Haimo, de Voaragine, Musso, Feucht, Eck, Diez, Helm), građa teološke (Pseudo-Dionysius Areopagita, Dionysius Cartusianus, Defensor de Liguge, Bonaventura, Hibernicus, Coster, Naussa) i filozofske (Aristoteles, Liebler) tematike, zatim, raskošno opremljena grafkama, građa povijesnoga karaktera (Iosephus Flavius, Hegessipus, Carranza), jedna knjiga posebno zanimljiva putopisnog sadržaja (Varthema), nekoliko medicinskih i farmakoloških priručnika (Paracelsus, Ryff, Wolff), jedno izdanje latinsko-njemačkoga i njemačko-latinskoga rječnika (Venuti) te jedno djelo enciklopedijskoga karaktera (Zwinger).

Primijetiti je kao posebnu zanimljivost te zbirke to što ona sadrži i osam naslova čiji su autori pripadnici različitih smjerova reformirane vjeroispovijedi. Ta građa obrađuje ne samo neutralna područja (medicina, Aristotelova etika i sl.) već su tu i propovijedi kao i priručnici za liturgiju, odnosno tumačenja nekih dijelova Staroga zavjeta (Davidovi psalmi).

Veći dio građe iz te zbirke ima u bibliografskome opisu poveznicu s digitalnom slikom istoga naslova u nekoj od europskih knjižnica ili nekih drugih baza digitalizirane knjižne građe čime je korisniku omogućen, u nedostatku digitalne slike primjerka iz tih knjižnica, uvid u cjelokupan sadržaj toga naslova.

Zbirka stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća u knjižnici franjevačkoga samostana u Samoboru (i Jastrebarskome) još je jedno svjedočanstvo višestoljetne duhovne i kulturne tradicije

hrvatskih franjevaca, grada Samobora i Jastrebarskoga, tj. Hrvatske, zemlje bogate europske kršćanske kulture i uljudbe.

KLJUČNE RIJEČI: *strane knjige 16. stoljeća, franjevačke knjižnice, HFP sv. Ćirila i Metoda, Samobor, Jastrebarsko, Jaska.*

Kratka povijest franjevačkoga samostana u Samoboru

Franjevci, prognanici i izbjeglice iz Bosne dolaze prvi put u Samobor početkom 16. stoljeću nakon što je 1525. godine papa Klement VII. odobrio nakanu gospodara samoborskog grada Jurja Thurrya da njegovi nasljednici franjevcima u Samoboru podignu samostan. Njegov zet Ivan Ungnad smjestio je franjevce u župsku kuću i oni su dvije godine vodili samoborsku župu. Prešavši na protestantizam, Ungnad je franjevce protjerao i oni su napustili Samobor i otišli u Kotare, gdje im je grof Petar Erdödy¹ 1531. godine sagradio samostan.² Godine 1610. franjevci drugi put dolaze u Samobor gdje im je grofica Ana Marija Ungnad, supruga bana Tome Erdödyja, darovala crkvicu svete Marije u Polju³ i zemljište uz nju. Ondje su se franjevci trajno nastanili 1617. godine.⁴ Sljedeće godine počeli su graditi samostan koji je 1640. godine zajedno s crkvicom stradao u požaru. Iako su 1644. godine obnovili stari samostan, franjevci započinju 1711. godine izgradnju nove crkve i samostana. Samostan je završen 1721. godine, a 1733. godine crkva i zvonik. U novu crkvu ugrađena je i stara crkvice svete Marije u Polju (danas Lauretanska kapela).⁵ Uređenje unutrašnjosti nastavljeno je nakon posvete crkve 1736. godine. Tada su izrađeni pobočni oltari, propovjedaonica, oltarne slike (V. Metzinger⁶), postavljene orgulje (1738. godine) i izrađen glavni oltar i iluzionistička fresko-slika u apsidi glavnoga oltara (F. Jelovšek, 1751. godine).⁷ U samostanu neko vrijeme (1771. – 1789. godine) djeluje samostanska pučka škola⁸ i ljekarna (1746. – 1784. godine), kao i braća ranarnici.⁹ Tijekom 19. i 20. stoljeća u nekoliko navrata (od 1805. do 1807. godine, od 1900. do 1903. godine, te od 1960. do 1964. godine) u samostanu djeluje filozofsko učilište, franjevačka gimnazija (1964. – 1978. godine)¹⁰ i franjevačko sjemenište (od 1966. godine do

¹ Usp. Tatjana RADAUŠ, »Erdödy«, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 4, Zagreb, 1998., str. 54–65.

² Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, Samobor, 1982., str. 30–31; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, *Zbornik (Ogranak Matice hrvatske u Samoboru) 2010./2011.*, Samobor, 2010., str. 43–45.

³ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 53–55; Vjekoslav NORŠIĆ, »Povijest župe Sv. Anastazije u Samoboru«, *Društvo za povjesnicu zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«*, Zagreb, 2005., str. 200–201.

⁴ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 32–33; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 47.

⁵ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 35–37; 55–59; V. NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 47–49.

⁶ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 107.

⁷ Usp. ISTO, str. 63–77.

⁸ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 99; Ivica SUDNIK, »Razvitak pismenosti i školstva u Samoboru«, *Povijest školstva u Samoboru, Samoborski muzej*, Samobor, 1985., str. 5–8; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 68.

⁹ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 100–102; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 68–69.

¹⁰ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 100; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 69.

danas). Franjevci se bave dušobrižništvom pomažući župniku u Samoboru i u mnogim župama na širem području, osnivaju i vode bratovštine, pomažu u školama, djeluju na kulturnome planu kroz samostanske stolarske i drvorezbarske radionice¹¹ ili djelovanje školovanih orguljaša, tj. svugdje gdje je to bilo potrebno i moguće djelovati, o čemu svjedoči bogata franjevačka kulturna ostavština.¹² Sve je to ostavilo traga u fondu samostanske knjižnice.

Kratka povijest franjevačkoga samostana u Jastrebarskome

Franjevci dolaze u Jastrebarsko 1602. godine nakon što je združena kršćanska vojska pobijedila tursku vojsku kod Siska 1593. godine.¹³ Hrvatski ban Toma Erdödy, koji je predvodio i zapovijedao hrvatskim dijelom kršćanske vojske, pozvao je odmah nakon pobjede nad brojno nadmoćnom turskom silom bosanske franjevce u tada već napušteni dominikanski samostan što ga je sagradio njegov otac, hrvatski ban Petar Erdödy.¹⁴ Ban Toma Erdödy je kao svoj zavjet (*In Deo vici*) obnovio taj samostan nakon pobjede nad turskom vojnom silom koja je tom pobjedom nakon stotinu godina premoći zaustavljena i spriječena u pljačkaškim pohodima na Hrvatsku, Kranjsku, Štajersku i Donju Austriju. Grofovi Erdödy¹⁵ trajno pomažu franjevce.¹⁶ Franjevci od 1704. do 1730. godine dograđuju istočno i zapadno krilo samostana, proširuju crkvu (1731. – 1740. godine), podižu zvonik (1733. godine), uređuju unutrašnjost crkve (1734. – 1747.),¹⁷ postavljaju barokni kameni glavni oltar¹⁸ s Metzingerovom slikom (1734 – 1735. godine).¹⁹ Crkva i samostan postaju u to vrijeme među narodom, posebno nakon izgradnje kapele Majke Božje Škapularske, objubljeno prošteništa.²⁰ Najraniji poznati tragovi glazbenog djelovanja u Jastrebarskome vezani su uz jaskanski samostan u kojemu su postojale orgulje još 1690. godine.²¹ Članovi jaskanskoga samostana bavili su se ponajviše dušobrižničkim radom, pomagali okolnim svećenicima u pastoralnome i misionarskome radu, vodili bratovštine²² a u samostanu je djelovala i ljekarna.²³ Iz Jastrebarskoga je ponikao fra Rafael Levaković, hrvatski historio-

¹¹ Usp. Anđela HORVAT, »Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj«, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982., str. 221.

¹² Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Samoboru*, str. 95–98, 104–112; Vjekoslav NORŠIĆ, »Franjevački samostan u Samoboru«, str. 67–68.

¹³ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, Jastrebarsko, 1982., str. 31–35.

¹⁴ Usp. ISTO, 24–28; Milan KRUHEK, *Graditeljska baština Karlovačkog Pokuplja*, Matica hrvatska, Ogranak Karlovac, 1993., str. 48, 171, 173; Neven BRADIĆ, »Sakralna graditeljska baština Jastrebarskoga i okolice«, *Jastrebarsko 1249 – 1999, 750 godina grada*, Jastrebarsko, 2001., str. 229–230.

¹⁵ Usp. Agneza SZABO, »Grofovi Erdödy«, *Jastrebarsko 1249 – 1999, 750 godina grada*, str. 315–323.

¹⁶ Usp. Josip ADAMČEK, »Povijest trgovišta i vlastelinstva Jastrebarsko«, *KAJ, Kajkavsko spravišće*, Zagreb, 1975., str. 21; Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 35–38.

¹⁷ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 45–52; Milan KRUHEK, *Graditeljska baština Karlovačkog Pokuplja*, str. 171–173.; Neven BRADIĆ, »Sakralna graditeljska baština Jastrebarskoga i okolice«, str. 238–240; Anđela HORVAT, »Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj«, str. 102–103.

¹⁸ Usp. Anđela HORVAT, »Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj«, str. 213.

¹⁹ Radmila MATEJČIĆ, »Barok u Istri i Hrvatskome primorju«, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982., str. 530.

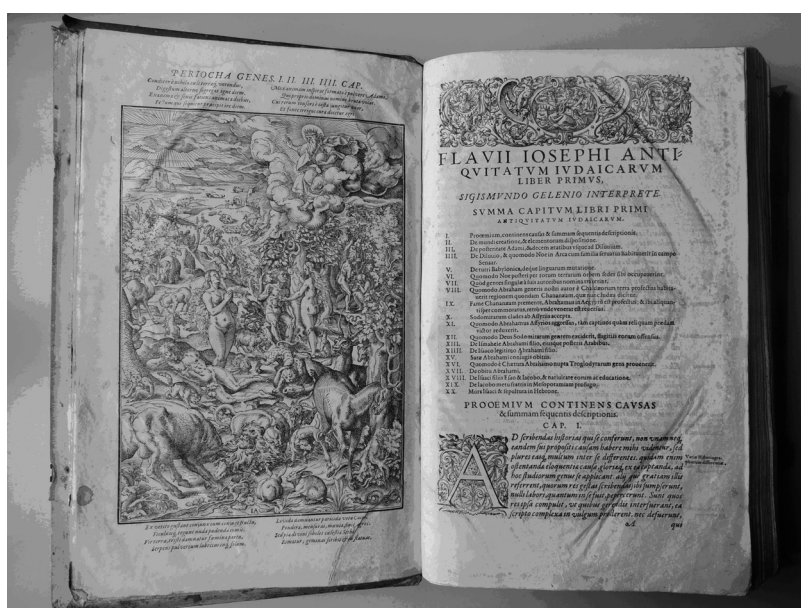
²⁰ Usp. Emilij LASZOWSKY, »Franjevački samostan u Jastrebarskom«, *Vjesnik Kr. državnog arkiva u Zagrebu II.*, br. 1, 1925., str. 115–156; Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 56–73.

²¹ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 73–75.

²² Usp. ISTO, str. 81–90; Filip POTREBICA, »Pregled povijesti trgovišta Jastrebarsko od 13. stoljeća do 1848. godine«, *Jastrebarsko 1249 – 1999, 750 godina grada*, str. 122–123.

²³ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 90–91.

graf i priređivač glagoljskih liturgijskih knjiga.²⁴ Jaskanski samostan je kratko vrijeme bio i kuća novicijata (1783. – 1810.) samostalne Hrvatsko-Primorsko-Kranjske provincije.²⁵ Neko vrijeme krajem 18. stoljeća u samostanu je djelovala i osnovna škola koju su vodili franjevci.²⁶ Franjevci ostaju u Jastrebarskome sve do 1982. godine, kada je samostan ustupljen cistercitema na 25 godina. Od 2008. godine franjevci su opet u Jastrebarskome, obnavljaju samostan i nastoje vratiti stari sjaj samostanu, crkvi i jaskanskome svetištu Majke Božje Škapularske.

Sl. 1. Iosephus Flavius, *Opera Iosephi viri inter Iudaeos doctissimi ac disertissimi, quae ad nostram aetate perueniunt, omnia*, Francoforti ad Moenum: impensis Sigismundi Feyrerabendt, 1580. (Samobor: RIV-2°-3)

²⁴ Usp. Ante SEKULIĆ, »Crkveni i društveni uglednici«, *Jastrebarsko 1249 – 1999. 750 godina grada*, str. 325–327; Mijo KORADE, »Fra Rafael Levaković (1597–1649) u zrcalu hrvatske historiografije«, *Gasophylacium*, Zagreb, 2009., str. 138–141.

²⁵ Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 90.

²⁶ Filip POTREBICA, »Pregled povijesti trgovišta Jastrebarsko od 13. stoljeća do 1848. godine« u: *Jastrebarsko 1249 – 1999*, str. 110.

Knjižnica franjevačkog samostana u Samoboru

Kao i svi franjevački samostani,²⁷ tako su i samoborski i jaskanski samostani imali svoju knjižnicu. Iako najstarije knjige, inkunabule, u njihovim knjižnicama datiraju iz kraja 15. stoljeća, od 1475. do 1493. godine,²⁸ može se smatrati da je knjižnica u samoborsko-me samostanu utemeljena tek nakon velikoga požara sredinom 17. stoljeća,²⁹ tj. od 1662. godine,³⁰ a u jaskanskome samostanu nakon doseljenja franjevaca, tj. iza 1602. godine. Današnji fond knjižnice franjevačkoga samostana u Samoboru sastoji se od fonda samoborske i fonda jaskanske,³¹ prilično male knjižnice,³² koji su 1982. godine sjedinjeni prijenosom jaskanske knjižnice u franjevački samostan u Samoboru. Tu su i fondovi knjižnica drugih franjevačkih samostana³³ i institucija koje su djelovale u tim samostanima, kao i knjižnice pojedinih samoborskih obitelji.³⁴

U fondu današnje samoborske knjižnice nešto je manje od 10 000 jedinica (knjiga i periodike).³⁵ Tijekom 19. i 20. stoljeća samoborska knjižnica je više puta sređivana te je izrađen i katalog na klasičan način.³⁶ Tijekom 80-ih godina prošloga stoljeća provedena je u svim knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda reklasifikacija knjiga tiskanih do 1850. godine. Tako su Šime Jurić i fra Vatroslav Frkin formirali i u ovome samostanu različite zbirke knjiga (Inkunabule, Hrvatske rijetke knjige do 1850. godine, Slovenske i srpske rijetke knjige) među kojima i *zbirku Strane rijetke knjige 16. stoljeća*.

²⁷ Prema odluci Općeg franjevačkog zbora, Generalnog kapitula održanoga 1593. godine u Valladolidu svaki samostan treba imati knjižnicu. Usp. Emanuel Franjo HOŠKO, Dragocjeno blago franjevačkih knjižnica gornje Hrvatske, u: Vatroslav FRKIN – Miljenko HOLZLEITNER, *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: 1495. – 1850.*, Zagreb, 2008., str. 11–29.

²⁸ Usp. Šime JURIC – Vatroslav FRKIN, »Katalozi inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda«, *Croatia christiana periodica*, god. 11., br. 20, Zagreb, 1987., str. 166–167; Juraj LOKMER – Fila BEKAVAC-LOKMER, *Zbirka inkunabula u knjižnici Franjevačkoga samostana Uznesenja Blažene Djevice Marije u Samoboru* (dokumentacija za Ministarstvo kulture), Zagreb, 2014., str. 4–6.

²⁹ Usp. Vatroslav FRKIN, »Arhiv i knjižnica samoborskog franjevačkog samostana«, *Samobor: sakralno-povijesni vodič*, Samobor, 1988., str. 92.

³⁰ To je ujedno i najstarija knjižnica na samoborskome području. Usp. Irena ŠEPL, »Arhiv i knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru«, *Zbornik (Ogranak Matice hrvatske u Samoboru) 2010./2011.*, Samobor, 2010., str. 33.

³¹ Godine 1982. franjevci su napustili jaskanski samostan i na 25 godina ga dali na korištenje cistercitema. Nedugo potom je knjižnica jaskanskoga samostana prenijeta u Franjevački samostan u Samoboru i nakon toga uklopljena u fond samoborske knjižnice. Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 95–96; Vatroslav FRKIN, »Arhiv i knjižnica samoborskog franjevačkog samostana«, str. 93; Irena ŠEPL, »Arhiv i knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru«, str. 33.

³² Usp. Paškal CVEKAN, *Franjevci u Jaski*, str. 93.

³³ U knjižnicu Franjevačkog samostana u Samoboru prenijete su u 18. stoljeću knjižnice iz ukinutih samostana Marije Gorice u Brdovcu i Sv. Leonarda u Kotarima. Usp. Vatroslav FRKIN, »Arhiv i knjižnica samoborskog franjevačkog samostana«, str. 92–93; Irena ŠEPL, »Arhiv i knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru«, str. 33.

³⁴ Usp. Vatroslav FRKIN, »Arhiv i knjižnica samoborskog franjevačkog samostana«, str. 92–93.

³⁵ Knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru je 2001. godine imala oko 7000 jedinica. Usp. Irena ŠEPL, »Arhiv i knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru«, str. 33., ali su u tu knjižnicu stigle i knjige koje su darovale samoborske obitelji i drugi (Vatroslav FRKIN, »Arhiv i knjižnica samoborskog franjevačkog samostana«, str. 92–93.)

³⁶ Usp. Irena ŠEPL, »Arhiv i knjižnica Franjevačkog samostana u Samoboru«, str. 33.

U knjižnici samoborskoga samostana čuva se glagoljski fragment brevijara (psaltira) koji sadržava psalme 28 – 34 s antifonama. Paleografskom i jezičnom analizom utvrđeno je da se fragment može datirati koncem 14. ili početkom 15. stoljeća.³⁷

Osnovnim je karakteristikama knjižnoga fonda ta knjižnica vrlo slična drugim franjevačkim knjižnicama na području zapadne Hrvatske, što je uvjetovano zajedništvom samostana u Provinciji sv. Ladislava, planskom nabavom i opremanjem knjižnica, ali i specifičnostima franjevačke zajednice i poslanja na samoborskome području. Građa koja čini današnji fond knjižnice tiskana je u rasponu od 1475. godine do današnjih dana. Iako u fondu knjižnice prevladava teološka i filozofska građa, ipak se može govoriti o sadržajnoj raznovrsnosti fonda knjižnice, jer posjeduje značajan broj primjeraka građe koja obrađuje različita područja znanosti: matematika, medicina, farmacija, umjetnost, povijest, pravo, geografija, književnost, gospodarstvo, lijepa književnost, kao i udžbenike i priručnike (rječnici, gramatike i slično). Knjižni fond je zajedno sa samostanskim arhivom smješten na drvenim, neadekvatnim policama u dvije velike prostorije na prvome katu samostana, da bi se izbjegao utjecaj vlage koja je zavladała najvećim dijelom prizemlja samostana. Najstarija i najvrjednija građa nalazi se u metalnim ormarima sefovima na hodniku istoga kata.

Samoborska knjižnica (uključivši i jaskansku) upisana je u Upisnik knjižnica i knjižnica u sastavu kod Ministarstva kulture pod brojem K – 1564. Današnja knjižnica samoborskoga samostana kao cjelina, nema status kulturnoga dobra i nije preventivno zaštićena. Ipak su kao trajno kulturno dobro nedavno zaštićene dvije zbirke: zbirka *Inkunabule* (Z - 6559) i zbirka *Strane rijetke knjige 16. stoljeća* (Z – 6573).³⁸

Zbirka Strane rijetke knjige 16. stoljeća

Današnja združena knjižnica u franjevačkome samostanu u Samoboru posjeduje zbirku Strane rijetke knjige 16. stoljeća, koja se sastoji od 68 jedinica (primjeraka) sa 73 naslova (djela), koji su nastali u razdoblju od 1502. (Bonaventura sanctus,³⁹ *Sancti Bonaventure doctoris eximij De dieta salutis nouem tractatus*) do 1600. godine (Francois Coster,⁴⁰

³⁷ Usp. Marinka ŠIMIĆ, »Samoborski fragment glagoljskoga brevijara«, *Slovo*, br.44-45-46, rujan 1996., str. 63–83.

³⁸ Usp. *Ministarstvo kulture, Kulturna baština, Registar kulturnih dobara, web-tražilica kulturnih dobara RH, Samobor* (<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>), 27. 12. 2015.

³⁹ Sveti Bonaventura, *Giovanni Fidanza* (Bagnorea, Italija, 1221. – Lyon, 1274.), franjevački teolog, filozof, mistik, svetac, generalni ministar Reda Manje braće (franjevaca), kardinal biskup, crkveni naučitelj. Bonaventurina je nauka pretežno augustinska, a u središtu se njegova nauka nalazi ideal sv. Franje, koji je oživljuje. To se posebno očituje u metodi koju Bonaventura provodi u svojoj teodiceji, kozmologiji, psihologiji i etici. Usp. <http://www.treccani.it/enciclopedia/bonaventura-da-bagnorea-santo>; <http://www.newadvent.org/cathen/02648c.htm> (19. 9. 2015.)

⁴⁰ Coster, François ili Frans De Costere ili *Franciscus Costerus* (Mallines, 1532. – Bruxelles, 1619.), belgijski (brabantski) isusovac, teolog, teološki, latinski pisac i propovjednik. Djelovao je na području habsburške Nizozemske (Flandrija i Brabant) i u sjeverozapadnome dijelu Westfalije (Rhein –Westfalen). Umro je na glasu svetosti. Autor je mnogih radova (42) asketske tematike, meditacija o Blaženoj Djevici Mariji i propovijedi na temu evanđelja za svaku nedjelju u godini. Najpoznatije njegovo djelo je *Enchiridion controversiarum præcipuarum nostri temporis de Religione* (Köln, 1585.), koje je doživjelo brojna izdanja na raznim jezicima. U svojim djelima Coster je napadao učenja protestanskih pisaca (P. Marbach, F. Gommar ili L. Osiander) i davao odgovore na njihove napade, pa je zbog toga nazvan *malj za heretike* (protestante). Osim toga njegova poznata djela su: *Liber de Ecclesiâ contra Franciscum Gommarum* (Köln, 1604.), *Apologia*

Libellus Sodalitatis; Bartholome Cararanza y Miranda,⁴¹ *Summa conciliorum et pontificum a Petro vsque; Lelio Zecchi,⁴² *Politicoꝝ siue De principatus administratione libri 3; Concilium Tridentinum (1545-1563), sub Paulo III. Iulio III. ET Pio IIII. Pont. Max. celebratum; Concilium Tridentinum (1545-1563), Index librorum prohibitorum; Jacobus de Graffiis,⁴³ *Decisionum aurearum casuum conscientiae, in quatuor lib.*). Ipak najveći dio zbirke čine tiskovine nastale u drugoj polovici, odnosno u zadnjim dvama desetljećima 16. stoljeća.**

Grupa tiskovina nastala u prvoj polovici 16. stoljeća nije brojem jedinica ni brojem naslova velika. Uz spomenuto djelo svetoga Bonaventure u toj grupi od 12 jedinica i naslova tiskanih do 1550. godine posebno mjesto zauzima *Biblia cum concordantijs veteris et noui Testamenti et sacrorum canonum*, Venetijs, 1519. godine i biblijski priručnik *Concordantiae breuiiores, omnium ferme materiarum ex sacris bibliorum libris*, Parisiis, 1544., čiji je autor franjevački propovjednik Antonius Broickwy a Koenigstein.⁴⁴ Toj grupi naslova u kojoj su najvećim dijelom djela biblijske tematike pripada i *Psalterium Davidis*. Vvitebergae, s. a., (Samobor: RIV-16°-12), koji je sastavio protestantski teolog Georg Maior,⁴⁵

adversus Lucæ Osiandri hæretici lutherani refutationum octo propositionum catholicarum (Köln, 1606. godine), *Annotationes in N. T. et in præcipua loca, quæ rari possent in controversiam* (Antwerpen, 1614.). Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/04419a.htm> (19. 10. 2015.)

⁴¹ Carranza, Bartolomé (1503. – 1576.), španjolski dominikanac, teolog i nadbiskup Toleda. Iako visoko pozicionirana ličnost Katoličke crkve u Španjolskoj, Carranza je proveo svoje zadnje godine života u zatvoru optužen kao heretik. Viši sud u Rimu na koji se pozvao oslobodio ga je optužbe za herezu. Danas ga španjolski narod slavi kao blaženika. A najnovija istraživanja su pokazala da je ipak njegova teološka i filozofska misao bila pod utjecajem luteranskoga filozofa i teologa P. Melanchtona. Njegovo djelo povijesne tematike *Summa Conciliorum et Pontificum* (Venecija, 1546.) je često objavljivano diljem Europe i uvažen je izvor podataka. Usp. Carranza, Bartolomé, *The Encyclopaedia Britannica*, 399–400, (<https://archive.org/details/encyclopaediabrit05chisrich>); John Edwards, Fray Bartolomé Carranza's blueprint for a reformed Catholic Church in England (http://www.augustana.edu/documents/history/edwards_reformation_paper.pdf); Fray Bartolomé de Carranza, (<http://www.dominicos.org/grandes-figuras/personajes/bartolome-de-carranza>) (19. 9. 2015.)

⁴² Zecchi, Lelio (Bedizzola, 1537. – Brescia, 1602.), svećenik, pravnik, politički i teološki pisac. Njegova poznata djela su *Tractatus de usuris* (1598.); *Politicoꝝ, sive de principe et principatus administratione* (1600.); *Libri tres, authore L. Z., theologo* (Verona 1600.); *De iuribus principatum* (1603.), u kojima bez veće originalnosti, ali s dobrim poznavanjem materije obrađuje različita ekonomska pitanja. Usp. [http://www.treccani.it/enciclopedia/lelio-zecchi_\(Enciclopedia-Italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/lelio-zecchi_(Enciclopedia-Italiana)/) (23. 9. 2015.)

⁴³ Graffi, Giacomo ili Blaženi *Jacobus de Graffis* (Capua, 1548. – Napulj, 1620.), talijanski svećenik – benediktinac asketskoga života, koji je zbog svoje pobožnosti i velike erudicije, bio glavni pokorničar i cenzor knjiga Napuljskoga kraljevstva, ali i autor brojnih crkvenih djela. Neki autori mu pripisuju i nekoliko djela, uglavnom kazuističkoga sadržaja (*Decisiones casuum conscientiae*, 1591., *Avreæ Casuum Conscientiae*, 1595., *Sermones Spirituales Totivs Anni, Diuisi in duas Partes*, 1596., *Additamenta Ad Primam, & Secundam Partem Decisionvm Avrearvm Casuum Conscientiae*, 1613., *De arbitrariis confessoriorum*, 1616.), od kojih su neka doživjela i više izdanja. Usp. [http://www.zeno.org/Heiligenlexikon-1858/A/Jacobus+de+Graffi,+V.+\(58\)](http://www.zeno.org/Heiligenlexikon-1858/A/Jacobus+de+Graffi,+V.+(58)); <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp01017306> (23. 9. 2015.)

⁴⁴ Broickwy von Königstein, Antonius (1470. – 1541.), franjevac iz Nimwegena (Nizozemska), propovjednik u katedrali u Kölnu. Njegovo glavno djelo je *Concordantiae breuiiores omnium ferme materiarum[m] ex sacris Bibliorum libris [.]* (Köln 1529). Usp. <http://thesaurus.cerl.org/record/cnp01417651>; <http://www.deutsche-biographie.de/pnd119630532.html> (23. 9. 2015.)

⁴⁵ Georg Major (Meier) (1502. – 1574.), protestantski (luteranski) teolog. Teologiju je studirao kod Martina Luthera i Filipa Melanchtona u Wittenbergu. Bio je rektor škole u Magdeburgu, propovjednik i kasnije profesor teologije na sveučilištu u Wittenbergu. Jedno od njegovih poznatijih djela je *Psalterium Davidis juxta translationem veterem repurgatum* (1547.). Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/pnd116689781.html> (23. 9. 2015.)

i priredio također protestantski teolog Johann Major,⁴⁶ a tiskan je u tiskari Laurentiusa Schwenk u Wittenbergu najvjerojatnije 1561. godine, te dva priručnika za bolje poznavanje Biblije, biblijske povijesti i biblijske geografije: *Flores Bibliae siue loci communes omnium fere materiarum, ex veteri ac nouo Testamento excerpti, atque alphabetico*, Lugduni, 1585. (Samobor: RIV-16°-7) i *Theatrum Terrae Sanctae et biblicarum historiarum*, Coloniae Agrippinae, 1590. (Samobor: RIV-2°-2) izvanredno dobro opremljeno djelo Christiaana van Adrichem,⁴⁷ koje uz opis Svete Zemlje i jeruzalemskih starina sadrži i 12 detaljno izrađenih povijesnih karata. Tu treba dodati još tri naslova: Ludolph von Sachsen, *Vita Iesu Christi Redemptoris nostri, ex foecundissimis euangeliorum sententiis: cui accessit vita divae Annae, ac beati Ioachim*, Venetiis, 1572.⁴⁸ (Samobor: RIV-8°-8), Franciscus Titelmannus,⁴⁹ *Elucidatio in omnes psalmos iuxta veritatem Vlgatae et Ecclesiae visitatae Latinae editionis, Sectio prima [-secunda]*, Lugduni, 1573. (Samobor: RIV-m8°-31 S.1.) i Gregorio Primiticcii,⁵⁰ *In catholicas, vel canonicas, quas vocant, epistolas, beatorum*

⁴⁶ Johann Major (1533. – 1600.), njemački protestantski teolog, humanist i pjesnik. Usp. P. Tschackert, ADB, Major, Johann, Allgemeine Deutsche Biographie (https://de.wikisource.org/wiki/ADB:Major,_Johann) (23. 9. 2015.)

⁴⁷ Christian Kruik van Adrichem ili *Christianus Crucius Adrichomius*, (Delft, 1533. – Köln, 1585.), katolički svećenik i teološki pisac. Pred valom reformacije pobjegao u Köln, gdje je i umro. Njegova djela su: *Vita Iesu Christi* (Antwerpen, 1578.) i *Theatrum Terrae Sanctae et Biblicarum Historiarum* (Köln, 1590.), u kojemu je dao opis Palestine i jeruzalemskih starina, kao i kronologiju događaja od Adama, prvoga čovjeka do smrti apostola Ivana. Usp. T. Tobler, Adrichem, Christian (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz86911.html>) A. J. Maas, Christian Kruik van Adrichem (http://www.catholicity.com/encyclopedia/a/adrichem,christian_kruik_van.html); Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (NNBW), Leiden, 1911., 5 – 7str., (http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken/nnbw/#source=3&page=11&accessor=accessor_index) (23. 9. 2015.).

⁴⁸ Ludolf von Sachsen ili *Ludolf der Kartäuser* (Sjeverna Njemačka, oko 1300. – Strassbourg, 1377. ili 1378.), dominikanac, a kasnije kartuzijanac, kasnosrednjovjekovni duhovni pisac. U svome najznačajnijem i najpoznatijem djelu *Vita Iesu Christi Redemptoris nostri*. (skraćeno *Vita Christi*) dao je Kristov život prema činjenicama iz svih četiriju evanđelja. To je bilo jedno od najčitanijih djela kasnoga srednjega vijeka u kojem Ludolf objedinjuje činjenice iz evanđelja s apostolskom predajom i crkvenim naučiteljima (Origen, Ambrozije, Augustin, papa Grgur Veliki, Hrabanus Maurus, Bernard iz Clairvaux). Pojedine događaje iz Kristova života, posebno muku, tako je realistično i živo opisao da čitatelj može suosjećati s Kristom. Već početkom XV. stoljeća to je djelo kao rukopis bilo u svim samostanskim knjižnicama, a od 1472. do 1870. godine doživjelo je brojna latinska izdanja (29 inkunabula, odnosno ukupno 60 izdanja), prevedeno je na gotovo sve veće zapadnoeuropske jezike, te je izvršilo velik utjecaj na život Crkve i njezinu unutarnju reformu, posebno na Tereziju Avilsku i Ignacija Loyolu i druge pokrete (*devotio moderna*). *Vita Christi* je djelo koje je znatno utjecalo i na likovnu umjetnost (slike, skulpture) sjevernoalpskoga područja. Usp. W. Baier, Ludolf von Sachsen (*Landulfus, Leutolphus, Litoldus, Ludoldus, Rudolf: - Al[e]manus, Cartusianus*), Neue Deutsche Biographie (NDB), Berlin 1987, str.: 300 (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd118817736.html>); Walter Baier, Ludolf von Sachsen, Neue Deutsche Biographie, Bd. 15, Berlin, 1987, str. 300 – 301.; (<http://daten.digital-sammlungen.de/0001/bsb00016333/images/index.html?seite=314>); F. Stanovnik: *Ludolf von Sachsen*, Allgemeine Deutsche Biographie (ADB), Bd.19, Leipzig 1884, str.: 388. (https://de.wikisource.org/wiki/ADB:Ludolf_von_Sachsen) (8. 10. 2015.)

⁴⁹ Titelmans, Franciscus ili Titelmans, Frans ili *Franciscus Titelmannus* ili *Hasseltensis* (1502. – 1537.) flamanški franjevac, katolički teolog, oponent Erazmu Rotterdamskome, profesor na sveučilištu u Leuvenu. Zbog svojih asketskih sklonosti pred kraj života postao je kapucin i živio na području Milana, gdje je propovijedao i njegovao bolesnike. Autor je mnogih filozofskih rasprava, komentara i propovijedi te teološko-egzegetskih djela od kojih su najpoznatija *Elucidationes* na teme iz evanđelja i poslanica, te Staroga zavjeta (Job i Pjesma nad pjesmama). Njegova djela su doživjela brojna izdanja, posebno tijekom 16. stoljeća. Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/sfz82751.html> (8. 10. 2015.)

⁵⁰ Primiticcii, Gregorio; Gregorius Primiticcus Senensis; Gregorius Primiticcus Senensis (1490. – 1578.), talijanski dominikanac iz Siene, profesor teologije i filozofije. Usp.: <http://thesaurus.cerl.org/record/cnp01238925> (8. 10. 2015.)

apostolorum, Iacobi, Petri, Ioannis, et Iudae, tiskano u Sieni 1573. godine (Samobor: RIV-8°-11), što je dosad jedina tiskovina iz toga talijanskoga grada u fondu rijetkih knjiga 16. stoljeća knjižnica HFP sv. Ćirila i Metoda.

Grupi naslova tiskanih do 1550. godine pripada i djelo apologetskoga karaktera istaknutoga Johanna Maiera von Ecka⁵¹ (*Enchiridion Locorum communium adversus Lutheranos*, Ingolstadt, 1529.). Toj grupi protureformacijske teološke i povijesno-teološke tematike, katoličke pravovjernosti pripada velika grupa naslova/djela iz kasnijega razdoblja: *Defensor de Liguge*,⁵² *Scintillae, sive loci communes*, Koeln, 1554. (Samobor: RIV-16°-2); *Concilium Tridentinum sub Paulo III. Iulio III. & Pio IIII. pont. max. celebratum, Et denuo Librorum prohibitorum Indice addito*, Venetiis, 1583. (Samobor: RIV-16°-3); *Concilium Tridentinum*,⁵³ *sub Paulo III. Iulio III. ET Pio IIII. Pont. Max. celebratum*: Venetiis, 1600. (Samobor: RIV-m8^o-17); *Index librorum prohibitorum cum regulis confectis per Patres a*

⁵¹ Maier von Eck, Johann (1486. – 1543.) njemački skolastički teolog, sveučilišni profesor u Ingolstadt, gorljivi branitelj katoličke vjere za vrijeme reformacije u Njemačkoj i glavni katolički oponent Martinu Lutheru. Eck je prijatelj evao s Martinom Lutherom sve do Lutherove objave *Devedeset i pet teza* 1517. godine, koje je Eck napao kao heretičke u traktatu objavljenom 1518. godine. 1520. godine Eck je posjetio Rim, gdje je pomogao sastaviti papinsku bulu *Exsurge Domine* (lipanj 1520.), u kojoj je Leon X. osudio 41 Lutherovu tezu i zaprijetio Lutheru izopćenjem iz Crkve. Leon X. povjerio je Ecku objavu i provedbu te bule u cijeloj Njemačkoj. Eck je sastavio opsežnu obranu papinske vlasti i tradicionalnoga nauka Katoličke crkve. Putujući Europom organizirao je katoličko protivljenje njemačkome protestantizmu i izradio osnove katoličkoga pobijanja (1530.) luteranske vjeroispovijedi (*Confessio Augustana*). Bio je glavni katolički polemičar u javnim raspravama s reformatorima (J. Oecolampadius, P. Melanchthon). Eck je plodan pisac na latinskom jeziku. Njegov traktat iz 1525. godine *Enchiridion locorum communium adversus Lutereanos et alios hostes ecclesiae* (Priručnik protiv luterana i drugih neprijatelja Crkve) sažetak je protestantima spornih katoličkih vjerovanja, protestantskih prigovora na to, ali i katoličkih odgovora. To je najpopularnije Eckovo djelo, koje je prije 1600. godine objavljeno u preko 90 izdanja na raznim jezicima i ujedno je najbolji katolički polemički priručnik XVI. stoljeća. Eck je izradio i prijevod Biblije (Stari i Novi zavjet) na njemačkome jeziku (1539.) za potrebe njemačkih katolika. Osim ta dva spomenuta djela, vrijedi navesti i druga djela: traktate u kojima govori o primatu sv. Petra, pokori, svetosti mise, čistilištu, polemička djela protiv Luthera, Zwingla, Karlstada, Bucera i drugih predvodnika reformacijskoga pokreta. (*Opera Johannis Eckii contra Ludderum in 5 partes*, 1531. – 1535.), brojne rasprave u kojima je sudjelovao kao i brojne propovijedi (*Loci Communes*). Usp. <http://www.britannica.com/biography/Johann-Eck>; <http://www.newadvent.org/cathen/05271b.htm>; Erwin Iserloh, Eck (*von der Eck* oder *Ecken*, *Eccius*, *Eckius*, *de Acie*), *Johann von* (<http://www.deutschebiographie.de/sfz12383.html>) (12. 10. 2015.)

⁵² *Defensor de Ligugé*, franački redovnik ili više redovnika iz benediktinske opatije u Ligugé nedaleko od Poitiersa (Francuska), žarišta vjerskoga i kulturnoga života tijekom 7. i 8. stoljeća. Pod tim imenom se krije autor(i) zbirke citata iz Svetoga pisma i djela crkvenih otaca na latinskome jeziku. Usp. V. Ussani, *Defensor di Ligugé* ([http://www.treccani.it/enciclopedia/defensor-di-liguge_\(Enciclopedia-Italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/defensor-di-liguge_(Enciclopedia-Italiana)/)) (12. 10. 2015.)

⁵³ Tridentski koncil (lat. *Tridentinum*), devetnaesti ekumenski koncil Katoličke crkve održan s prekidima u Trentu (lat. *Tridentum*) u Italiji 1545. – 1565. godine. Mnogi crkveni pokreti zahtjevali su unutarnju obnovu Crkve, pa je, nakon mnogih suprotstavljanja oko predmeta rasprava i mjesta održavanja, papa Pavao III. u prosincu 1545. godine svečano otvorio koncil. Održavao se u tri razdoblja (1545. – 1547., 1551. – 1552. i 1562. – 1563.) i u jednom međurazdoblju (*»Bolonjsko zasjedanje«*, 1547. – 1558.), a glavne teme bile su: dogma o vrelima vjere (naglašavanje tradicije nasuprot Lutherovu nauku *sola scriptura*: samo *Sveto pismo*), istočni grijeh, opravdanje, sedam sakramenata i njihovo ustanovljenje od Isusa Krista, čašćenje svetaca i svetih slika i dr. Poduzeta je korjenita obnova crkvenih struktura (svakidašnje moljenje časoslova, *Rimski katekizam*, odredbe o školovanju svećenika, *Indeks zabranjenih knjiga*). Zaključke koncila potvrdio je papa Pio IV. u *Tridentskoj vjeroispovijedi (professio fidei Tridentina)*. Tridentski koncil potaknuo je katoličku obnovu i za nekoliko stoljeća obilježio katoličko stajalište prema svijetu, društvu i drugim kršćanskim konfesijama (tzv. posttridentska Crkva). Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62251> (12. 10. 2015.)

Tridentina Synodo delectos, Venetiis, 1600. (Samobor: RIV-m8^o-17);⁵⁴ Francoiis Coster,⁵⁵ *Libellus Sodalitatis: Hoc est, Chrsitianarum Institutionum Libri Qvinque*, Coloniae Agripinae, 1600? (Samobor: RIV-16°-4 a, b).

Propovijedi čine najopširniju grupu tiskovina u toj zbirci: *Homiliae seu Mauis sermones, siue conciones ad populum, praestantissimorum ecclesiae doctorum*, Coloniae, 1530. (Samobor: RIV-4°-39); Haimo [von Halberstadt],⁵⁶ *Homiliarum, nunc quinto maiori p[ro] antehac unquam diligentia excusarum*, Coloniae, 1540. (Samobor: RIV-m8^o-26 P.2.) tiskan za nakladnika i knjižara Gottfrieda Hittorpa.⁵⁷ Tu su i propovijedi Friedricha Nausea (Blancicampianus),⁵⁸ *Catholicarum in totius anni tam de Tempore de Sanctis Evangelia, Postillarum & Homiliarum Epitome Sive Compendivm*, Coloniae, 1549. (Samobor: RIV-m8^o-11) i od istoga autora, *Catholicarum postillarum & homiliarum in totius anni tam de tempore quam de sanctis evangelia, epitome sive compendium*, Coloniae, 1550. (Samo-

⁵⁴ *Index librorum prohibitorum* (Popis zabranjenih knjiga), u Katoličkoj crkvi, službeni popis djela koja su na bilo koji način bila u suprotnosti s katoličkom vjerom, zbog čega je bilo zabranjeno čitati ih, trajno držati, tiskati i širiti. Prvi službeni *Index librorum prohibitorum* objavila je Kongregacija indeksa 1559. godine za pape Pavla IV., opširniji je bio Tridentiski indeks za Pija IV. iz 1564. godine, koji je bio na snazi do nove odredbe Leona XIII. (1900.), kada su veće ovlasti date mjesnomu biskupu. Posljednji je *Index librorum prohibitorum* objavljen 1948. godine, a konačno je ukinut 14. VI. 1966. godine u duhu reformi Drugoga vatikanskoga koncila. Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27289>; <http://www.newadvent.org/cathen/07721a.htm> (19. 10. 2015.)

⁵⁵ Vidi bilješku pod brojem 40.

⁵⁶ Haimo (Haymo) von Halberstadt (Engleska, oko 778. – Halberstadt, Njemačka oko 853.) benediktinski redovnik, profesor, biskup u njemačkome gradu Halberstadtu (Saxen Anhalt), teološki pisac. U Toursu i Fuldi Haimo je bio učenik i student Alkuinov, gdje je studirao i njegov kolega i prijatelj Maurus Hrabanus, koji mu je 847. godine posvetio svoju enciklopediju *De Rerum naturis*. Nema sumnje da je Haymo von Halberstadt bio plodan pisac, iako mu je velik broj radova, posebno onih pod imenom Haimo de Auxerre, bio pogrešno pripisivan (*Epitome*, npr.). Većina njegovih originalnih djela su komentari na Sveto pismo (*In Psalmos explanatio*; *In Isaiam libri tres*; *In XII Prophetas*; *In Epistolas Pauli omnes* i *In Apocalypsim libri septem*), te veliki broj propovijedi i djela duhovnoga karaktera (*De amore coelestis patriae*). Kao što se može očekivati od egzegeta u njegovo vrijeme, Haimo nije originalni komentator, već jednostavno ponavlja ili sažima objašnjenja koje pronalazi u patrističkim spisima. Kao pobožni redovnik i vjerni sljedbenik Rabanusovih preporuka, piše gotovo isključivo o moralnim i mističnim osjećajima svetoga teksta. Usp. https://www.heiligenlexikon.de/BiographienH/Haimo_von_Halberstadt.htm; Gerhard Baader, Haimo von Halberstadt (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz25497.html>); Haimo episcopus Halberstadensis (http://www.geschichtsquellen.de/repPers_100945279.html), <http://www.newadvent.org/cathen/07160b.htm> (20. 10. 2015.)

⁵⁷ Hittorp, Gottfried (Köln, 1485. – 1573.) patricij, ugledni nakladnik i knjižar, koji je među izdanjima najuglednijih europskih humanista (Erasmus Rotterdamski i dr.) 1529. i 1532. godine objavio djelo oca hrvatske književnosti Marka Marulića: *Evangelistarium M. Maruli Spalaten(sis)*, a 1540. godine i *De institutione bene beateque vivendi*. Usp. Hans Blum, Hittorp, Gottfried (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz32652.html>); Annekatrein Löw, Goddert (Gottfried) Hittorp (1485/1490–1573), Verleger (<http://www.rheinische-geschichte.lvr.de/persoenlichkeiten/H/Seiten/GoddertHittorp.aspx>) (20. 10. 2015.).

⁵⁸ Nausea, Friedrich, (Waischenfeld – Blancicampium kod Bamberg, oko 1480. – Trento, 1552.), teolog, teološki pisac, propovjednik, pravnik, diplomat, pjesnik, biskup Beča (1541. – 1551.). Studirao u Leipzigu, Parizu i u Sieni. 1534. godine postao je na poziv cara Ferdinanda I. dvorski propovjednik, kraljev teolog i savjetnik u Beču. Uskoro je postao i bečki biskup (1541.). U ime Ferdinanda I. predvodio je vjerske pregovore 1540./1541. godine u Hagenau i u Wormsu, a 1551. godine postao je orator na Koncilu u Tridentu, gdje je umro od kuge. Nausea se zalagao za ukidanje celibata i za pričest vjernika pod obje prilike. Bio je jedan od najvećih katoličkih propovjednika svoga vremena. Iako je njegovo najveće djelo koncilski dokumenti (*Rerum conciliarum libri V*, 1538.) valja spomenuti i sljedeća djela: *Disticha.*, (1519.) inspirirano djelima ranokršćanskoga pisca Laktanciusa, *In Artem poeticon . primordia* (1522.), *Centuriae homiliarum* (1530.) propovijedi i nagovori na temu evanđeoskih vrлина, Kristove žrtve u sv. misi, Blažene Djevice Marije, života istinskoga kršćanina: *Catechismus catholicus* (1543.), *Pastoralium inquisitionum elenchi tres* (1547.), *De Domini nostri Iesu Christi &* (1551.). Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/10719a.htm> (20. 10. 2015.)

bor: RIV-m8^o-12); zatim Jean Royaerds,⁵⁹ *Homiliae per festiuitates sanctorum*, Antuerpia, 1555. (Samobor: RIV-m8^o-30); od istoga autora [Homilie in omnes epistolas dominicales & festiuitates Sanctorum iuxta literam, Pars hyemalis [-aestiua]], Antuerpiae, 1555. (Samobor: RIV-m8^o-30 P.2.); Heinrich Helm,⁶⁰ *Homiliarum F. Henrici Helmesii in Epistolas & Evangelia totius anni . in quinque tomos digestarum*, Coloniae, 1556. (Samobor: RIV-m8^o-14 T.2.; T.4.); Johann Hofmeister,⁶¹ *Homiliae in euangelia, quae in dominicis, et aliis festis diebus leguntur per totum annum*, Antuerpiae, 1570. (Samobor: RIV-m8^o-33); Jakob Feucht,⁶² *Epitome postillae Feuchtiana maioris de tempore, [Der Erste Theil] i Der ander Theil*, Ingolstadt, 1582. (Samobor: RIV-8°-7 T.1.-T.2.) i od istoga autora, *Winterteils der kleinen katholischen Postill, Der Ander Theil., Der Dritte theil.*, Coeln, 1587. (Samobor: RIV-m8^o-29 T.2. – T.3.); Cornelio Musso,⁶³ *Prediche del reuerendissimo monsignor f. Cornelio Musso, vescouo di Bitonto, Libro secondo*, In Vinegia, 1584. (Samobor: RIV-8°-4 L.2.) i od istoga autora još dva djela: *Delle prediche quadragesimali. Sopra l'epistole & euangeli correnti per i giorni di Quaresima. E sopra il cantico della Vergine per li sabati, Prima [-seconda] parte*, Vinezia, 1588. (Samobor: RIV-4°-1 P.2) i *Prediche del reuer.mo monsig.or Cornelio Musso. Per li due primi giorni di Pasqua, & per il martedi dopo la IIII. domenica di Quaresima*, Vinezia, 1588. (Samobor: RIV-4°-1 P.2.); Luis de Granada,⁶⁴ *La prima parte dell'oratione, et meditatione, per li giorni della settimana, e*

⁵⁹ (Royaert, Jan), brabantki franjevac, teolog, propovjednik i autor zbirki propovijedi, koje su doživjele brojna izdanja. Djelovao je kao propovjednik tijekom 16. stoljeća u Antwerpenu i Brugge-u. Usp. <http://thesaurus.cerl.org/record/cnp00120764> (2. 11. 2015.)

⁶⁰ Heinrich Helm (umro oko 1560. godine), njemački franjevac, katolički apologetski propovjednik i pisac brojnih propovijedi. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01879909> (2. 11. 2015.)

⁶¹ Hoffmeister, Johann (oko 1509. – 1547.), njemački augustinac, teološki pisac i propovjednik. Istaknuo se kao branitelj katoličkoga vjerovanja u Reichstagu (Državnome saboru) u Wormsu. Autor brojnih teološko-dogmatskih radova, egzegetskih komentara na biblijske tekstove i autor tematskih zbirki propovijedi u obrani katoličkih vjerskih istina. Usp. <http://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01235952>, (2. 11. 2015.)

⁶² Feucht, Jakob (1540. – 1580.), teolog, teološki pisac, pomoćni biskup u Bambergu. Studirao u Freiburgu im Breisgau i u Ingolstadtu. Kao biskup posebno zalagao se za obnovu katoličkoga vjerskoga života i provodio odluke Tridentskoga sabora. Autor brojnih zbirki propovijedi, katekizama i nabožne literature za svakodnevnu pučku upotrebu na njemačkome jeziku. Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/sfz15915.html#> (2. 11. 2015.)

⁶³ Musso, Cornelio (1511. – 1574), talijanski franjevac – konventualac, teolog i biskup u Bertinoru i Bitontu (Italija). Sudionik Tridentskoga sabora na kojemu je održao i inauguralni govor zalažući se posebno da sabor raspravlja o pravdnosti. Papinski je delegat kod cara Ferdinanda I. U svojoj biskupiji (Bitonto) održao sinodu i provodio odluke Tridentskoga sabora. Među njegovim djelima vrijedi spomenuti: *De divina historia tres Libri* (1585. –1587.), *Commento in Epist. Ad Romanos* (1588.), *De operibus sex dierum* (1598.). Njegove propovijedi *Conciones Evangeliorum* i *Sermones* (1580.) prevedene na latinski jezik doživjele su brojna izdanja. Usp. [http://www.treccani.it/enciclopedia/cornelio-musso_\(Dizionario_Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/cornelio-musso_(Dizionario_Biografico)/), <http://www.newadvent.org/cathen/16064c.htm> (2. 11. 2015.)

⁶⁴ Granada, Luis de (1504. – 1588.), španjolski dominikanac, teolog, pisac i propovjednik, živio i umro na glasu svetosti. Osim radova iz asketske teologije, njegovi radovi govore o Bibliji, dogmatici (*Introducción al símbolo de la fe; Compendio y Explicacion de la Doctrina Cristiana*), etici, Kristovu (*Vida de Jesucristo....*), Marijinu (*Vida de María:....*), te o životu nekih svetaca (*Vida de fray Bartolome de los Martires*), kao i o povijesti Crkve, a napisao je i nekoliko zbirki propovijedi (*Los seis libros de la Retórica Eclesiástica....*, *Trece sermones*). Ipak njegovi najpoznatiji spisi su iz asketske teologije: *La Guia de Pecadores* (Vodič za grješnike) iz 1555. godine, koji je polučio najviše uspjeha i preveden je na mnoge jezike. Njegov jezik je najčišći španjolski jezik skladnoga klasičnoga stila. Snažno je utjecao na jezik i stil sv. Terezije Avilske. U dobi od 35 godina napisao je za studente mali traktat o načinu molitve, koji je poslužio kao osnova za njegovu opsežnu knjigu *Libro de la Oracion y Meditacion* (Knjiga molitve i meditacije). Ta je knjiga objavljena 1554. godine i doživjela je neočekivan uspjeh, te ga potakla da se posveti pisanju djela s duhovnim temama. Autor je 49 radova, koje je napisao u razdoblju od 35 godina. Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37444>,

per altro tempo, Vinegia, 1587. (Samobor: RIV-16°-11 P.1. – P.4.); Jacobus de Voragine,⁶⁵ *Sermones aurei de Maria Virgine Dei Matre, omni doctrina, & magnis Sacre Scripture sensibus referti, concionatoribus Verbi diuini*, Venetiis, 1590. (Samobor: RIV-m8^o-1); Felipe Diez⁶⁶, *Summa praedicatorum ex omnibus locis communibus locupletissima*, Venetiis, 1595. (Samobor: RIV-8°-5 T.1.- T.2.); Johann Habermann,⁶⁷ *Enarrationes In Epistolas Dominicales: Integram textus explicationem. Antea Quidem Germanice Editae, nunc vero in latina linguam translatae Per Simonem Donnervm*,⁶⁸ Lipsiae, 1595. (Samobor: RIV-m8^o-20 P.1, P.2.); Thomas Stapleton,⁶⁹ *Promptuarium morale super Euangelia Dominica-*

<http://www.newadvent.org/cathen/09385b.htm>, <http://www.biografiasyvidas.com/biografia/g/granada.htm>, (9. 11. 2015.)

⁶⁵ Jacobus de Voragine (oko 1230. – 1298.) ili *Varagine*, talijanski dominikanac (*Giacomo da Varazze*), kroničar i nadbiskup Genove. Autor je ili najvjerojatnije samo kompilator djela *Legenda aurea*, zbirke legendi i hagiografskih životopisa svetaca srednjovjekovne Crkve, najpopularnijega vjerskoga štiva toga vremena. Također važno djelo ovoga autora je i *Chronicon Genuense*, kronika grada Genove do 1296. godine, kao i brojne propovijedi. Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/08262b.htm> (9. 11. 2015.)

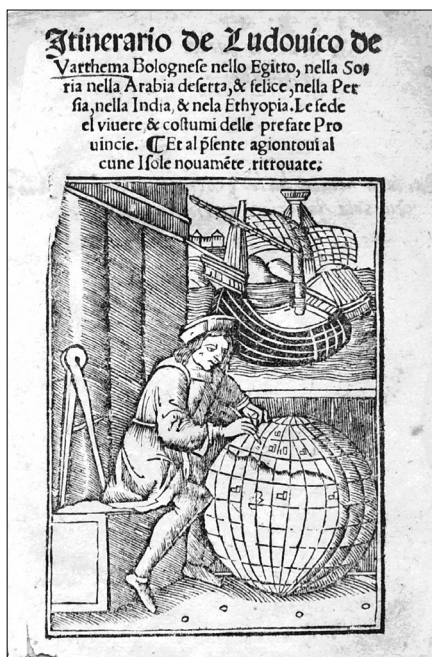
⁶⁶ Diez, Felipe (1550. – 1601.), portugalski franjevac, propovjednik, teolog, profesor sveučilišta u Salamanki. Usp. <http://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01154889> (9. 11. 2015.)

⁶⁷ Johann(es) Habermann, *Johann Avenarius* (Eger, 1516. – Zeitz, 1590.) njemački luteranski teolog, poučni pisac i hebreist. Prihvativši između 1540. i 1542. godine reformaciju, studirao je teologiju u Wittenbergu, bio pastor na nekoliko župa, te profesor hebrejskoga jezika i hebrejske gramatike na sveučilištu u Jeni i u Wittenbergu. Kao knežev povjerenik vodio je izradu knjiga biblijskih konkordancija, napisao niz zbirki propovijedi i molitvenika za puk (*Christliche Gebet, für alle Not vnd Stende der gantzen Christenheit, sprechen*, 1565.; *Trostbüchlein für kranke, betrübte und angefochtene Christen*, Wittenberg, 1567.), koji su doživjeli velik broj izdanja. Osim navedenih djela, ipak su poznatija njegova djela: *Grammatica hebraica*, Wittenberg, 1570., 1575.; *Liber radicum sive Lexicon hebraicum*, Wittenberg, 1568., 1588.; *Vita Christi*, Wittenberg, 1580. i još neka. Usp. Gustav Hammann, *Avenarius, Johann* (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd100018335.html>); *Avenarius (Ioannes)*, sonst Habermann, u J. H. Zedler, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*. Band 2, Leipzig 1732, Stupac 2132 – 2133, (<http://www.zedler-lexikon.de/index.html?c=blaettern&bandnummer=2&seitenzahl=1087>) (9. 11. 2015.)

⁶⁸ Donner, Simon (1545. – 1617.), protestantski đakon i prevoditelj. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp01119726> (9. 11. 2015.)

⁶⁹ Stapleton, Thomas (Henfield, Sussex, 1535. – Louvain, 1598.) engleski katolički apologet, polemičar, teološki pisac. Školovao se u Engleskoj, a u Leuvenu i Parizu studirao teologiju. Odbivši odbaciti papin autoritet, napušta trajno Englesku i s cijelom obitelji i ostalom rodbinom odlazi u Leuven. 1568. godine, a s kardinalom Allenom u Douai osniva Engleski kolegij na kojemu predaje teološke predmete. Neko je vrijeme bio i u novicijatu Družbe Isusove, gdje nije ostao. Filip II. španjolski kralj i upravitelj toga dijela Nizozemske imenuje ga 1590. godine profesorom na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu. Njegova slava kao teologa došla je do Rima, gdje je i papa Klement VIII. čitao i često se koristio njegovim teološkim radovima. Papa ga je dvaput pozivao u Rim, gdje je prema predaji trebao biti imenovan kardinalom, ali to se nije dogodilo, te je do smrti ostao u Leuvenu. Njegova prva djela su prijevodi drugih engleskih autora (Beda, *The history of the Church of Englande*, 1565.; *The apologie of Fridericus Staphylus*, 1565.; S. Hosius, *The Expresse Word of God*, 1567.), a njegova originalna djela su još brojnija: *A Fortresse of the Faith...* (1565.), gdje je prvi put u povijesti upotrijebljen termin *hugenoti*; *A returne of vntruthes vpon M. Iewels Replie*, (1566.); *A Counterblast to M. Horne's vain blast ...*, (1567.); *Principiorum fidei doctrinalium demonstratio...*, (1578.); *Speculum pravitatis haereticæ...*(1580.); *De universa justificationis doctrina...* (1582.); *Tres Thomæ ...*, (1588.), *Promptuarium morale ...* (1591. i 1592.) u dva dijela; *Promptuarium Catholicum in Evangelia Dominicalia...* (1592.); *Promptuarium Catholicum in Evangelia Ferialia...*, (1594.) i *Promptuarium Catholicum in Evangelia Festorum...*(1592.); *Principiorum fidei doctrinalium relectio scholastica et compendiaris* (1592.); *Authoritatis Ecclesiasticae circa S. Scripturarum...* (1592.); *Apologia pro Rege Catholico Philippo II Hispaniae* (1592.), koje je objavio pod pseudonimom. Zatim je tu: *Antidota Evangelica ...* i *Antidota Apostolica contra nostri Temporis Haereses ...* (1595.), *Antidota Apostolica in Epistolam Pauli ad Romanos*, (1595.), *Triplicatio inchoata ...* (1596.), *Antidota Apostolica in duas Epistolas ad Corinthios ...*, (1598.), *Orationes Catecheticae, sive Manuale Peccatorum, ...* (1598.). Nakon Stapletonove smrti objavljena su neka njegova djela: *Vere admiranda, seu de Magnitudine Romanae Ecclesiae* (1599.),

lia totius anni, Pars Hyemalis, Venetiji, 1598. (Samobor: RIV-m8°-6 P.1.) i *Kirchen - und Hauspostille oder katholisches Zeughaus*, Ingolstatt, 1596. (Samobor: RIV-8°-1).

Sl. 2. Lodovico de Varthema, Itinerario de Ludouico de Varthema bolognese nello Egitto, nella Soria nella Arabia deserta, & felice, nella Persia, nella India, & nela Ethyopia, Vinegia, 1535. Naslovnica (Samobor: RIV-m8°-4)

Ništa manjega opsega nije ni grupa koju čine pastoralni priručnici i djela iz temeljnih teoloških istina važnih za pastoral: Thomas de Chaves,⁷⁰ *Somma de' sacramenti della Chiesa : Raccolta dalla dottrina dell'eccellente teologo, maestro Francesco da Vittoria*,⁷¹

Orationes academicæ miscellanæ... (1602.), *Orationes Academicæ Miscellanæ* (1602.) i *Oratio Academica; .....* (1608.) i doživjela su veliki broj izdanja. Sva njegova djela su sabrana i ponovno objavljena u nizu od četiri knjige u Parizu 1620. godine sa stihovima i njegovom biografijom, koju je napisao Henry Holland. Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/14249b.htm>; C., Thompson, Stapleton, Thomas (1535-1598) u *Dictionary of National Biography*. Vol. 54 ([https://en.wikisource.org/wiki/Stapleton,_Thomas_\(1535-1598\)_DNB00](https://en.wikisource.org/wiki/Stapleton,_Thomas_(1535-1598)_DNB00)) (2. 12. 2015.)

⁷⁰ Thomas de Chaves, španjolski dominikanac, sakupio i priredio za tiskanje djela svoga dominikanskoga brata Francesca de Vitoria, koje je preveo i na talijanski govorni jezik. Usp. *Bibliotheca Hispana Nova: Sive Hispanorum Scriptorum Qui Ab Anno MD., Tom. sec., Mattiri*, 1788., str. 300. (https://books.google.hr/books?id=UjbBAkYKejMC&printsec=frontcover&dq=Bibliotheca+Hispana+Nova&hl=hr&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Bibliotheca%20Hispana%20Nova&f=false) (2. 12. 2015.)

⁷¹ Francisco de Vitoria (Burgos ili Vitoria, 1483./1486. – Salamanca, 1546.), španjolski dominikanac, teolog, renesansni filozof, pravnik i humanist. Jedan je od utemeljitelja u poznate filozofske škole iz Salamance. Velik je njegov doprinos teoriji pravednog rata i međunarodnog prava, te neki znanstvenici drže da je jedan od otaca međunarodnog prava, da je prvi upotrijebio pojmove slobode trgovine i slobode mora, te je zbog svoje koncepcije *republike cijelog svijeta* (*res publica totius orbis*) označen kao utemeljitelj globalne političke filozofije. Osim toga u svojim djelima ustao je u obranu slobode i prava lokalnoga, autohtonoga stanovništva u kolonijama. Sve je to imalo pozitivnog utjecaja na odnos španjolskih vlasti prema slobodi i pravima Indijanaca u kolonijama, te ga s pravom drže zaštitnikom američkih Indijanaca. Njegova su predavanja bilježili

*dell'istesso ordine: / Et tradotta dalla lingua latina, dal p. Francesco da Treuigi*⁷², *car-melitano*, Venezia, 1575. / 1580. (Samobor: RIV-m8^o-9), Bartholomaeus Fumus,⁷³ *Summa aurea armilla nuncupata, casus omnes ad animarum curam attinentes, breuiter com-plectens*, Venetiis, 1576. (Samobor: RIV-16°-6); Juan Alonso Polanco,⁷⁴ *Methodvs Ad Eos Aduvandos Qvi Morivntvr: Ex Complvrivm Doctorvm, Ac piorum scriptis, diuturnoque vsu & obseruatione collecta*, Dilingae, 1578.; Adam Walasser,⁷⁵ *Messbuechlein in*

studenti i objavili pod sljedećim nazivima: *De potestate civili*, 1528.; *Del Homicidio*, 1530.; *De matrimonio*, 1531.; *De potestate ecclesiae I and II*, 1532.; *De Indis*, 1532.; *De Jure belli Hispanorum in barbaros*, 1532.; *De potestate papae et concilii*, 1534.; *Relectiones Theologicae*, 1557.; *Summa sacramentorum Ecclesiae*, 1561. Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/06232a.htm>; <http://duepublico.uni-duisburg-essen.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-14816/Vitoria.htm> (2.12.2015.)

⁷² Turchi, Francesco ili *Francesco da Trevigi*, umro prije 1599. godine, talijanski karmelićanin, književnik i prevoditelj. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01240711> (2. 12. 2015.)

⁷³ Fumi, Bartolomeo (Piacenza, kraj XV. st. – 1555.), talijanski dominikanac, propovjednik, teološki pisac, profesor i službeni inkvizitor. Njegovo prvo djelo je *Philoteae libri quatuor* (Milano, 1538.). Djelo koje mu je donijelo slavu je *Aurea Armilla inscribitur* (Piacenza, 1549.), u kojemu Fumi donosi sve ono što smatra da najbolje odgovara svakodnevnim potrebama svećenika posvećenih dušobrižništvu. Djelo je doživjelo velik broj (27) izdanja (Venecija: 1550., 1554., 1569., 1570. i kasnije; Antwerpen: 1561., 1570., 1591.; Lyon: 1594. i 1595.) na latinskome i talijanskome jeziku. Usp. [http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-fumi_\(Dizionario_Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-fumi_(Dizionario_Biografico)/), <http://www.newadvent.org/cathen/06318b.htm> (2. 12. 2015.)

⁷⁴ Polanco, Juan Alfonso de (Burgos, 1517. – Rim, 1576.) španjolski svećenik – isusovac rođen u obitelji židovskoga podrijetla. Studirao je književnost i filozofiju na sveučilištu u Parizu i nakon studija postaje plaćeni *scriptor apostolicus* u papinskoj Kuriji u Rimu. Tu upoznaje Ignacija de Loyolu i Francisca de Borja, te 1541. godine stupa u Družbu Isusovu. Na sveučilištu u Padovi studira teologiju i postaje svećenik isusovac, propovijeda i održava duhovne vježbe u Bologni, Firenzi i Pistoji. Od 1547. do 1556. godine tajnik je Ignacija de Loyole i jedan od njegovih najbližih suradnika, a potom suradnik Ignacijeva nasljednika, Diega Laíneza y Francisce de Borja, te za vrijeme interregnuma i vikar Družbe. Kao tajnik Družbe napisao je oko 7000 pisama na svjetovne i crkvene adrese objašnjavajući ciljeve i misiju Družbe Isusove, sudjeluje u izradi *Konstitucija Družbe* (1550.), a 1562. godine i na jednoj od zadnjih sjednica Tridentskoga sabora s važnom intervencijom o svećeničkoj službi. 1573. godine kada je izabran treći general Družbe Polanco nije izabran za tajnika Družbe, ali se na zahtjev izabranoga generala posvetio pisanju velike povijesti Družbe Isusove (*Chronicon Societatis Iesus*, 1573. – 1574.), koja je objavljena kao *Vita Ignatii Loiolae et rerum Societatis Jesu historia*, u kojoj je dana povijest Družbe od 1537. godine do smrti Ignacija de Loyole (1556.). Umro je u Rimu 1576. godine. Njegova dva djela doživjela su brojna izdanja diljem Europe: *Breve directorium ad confessarii ac confitentis munus recte obeundum Item De frequenti usu Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti libellus* (1560.) i *Methodus ad eos adiuuandos qui moriuntur: ex complurium doctorum ac piorum scriptis, diuturnoque usu, et obseruatione collecta* (1575.). Prvo djelo je priručnik svećenicima za valjano obavljenje ispovijedi, koje je na glagoljici i staroslavenskome jeziku objavio 1635. godine u Rimu Rafael Levaković (*Ispravnik za erei ispovidnici i za pokornih / prenesen nigda s' latinskoga ezika u slovinskij po popu Šimunu Budineu*). Drugo djelo je priručnik namijenjen isusovcima koje govori o duhovnoj pomoći umirućima, tj. o dobroj smrti. Usp. Polanco El humanismo de los jesuitas (<http://217.127.67.71/catalogo/pdf/Polanco.pdf>); <http://www.con-spiration.de/syre/english/dez/e1221.html>; <https://sites.google.com/a/jewishjesuits.com/www/> Polanco Juan Alfonso de; M. de la Fuente, Polanco, los jesuitas y la Europa del siglo XVI, <http://www.abc.es/cultura/libros/20130210/abci-polanco-jesuita-humanista-201302081716.html> (5. 12. 2015.)

⁷⁵ Walasser, Adam, njemački pučki pisac iz vremena protureformacije. Iz predgovora njegovih djela vidljivo je da nije bio klerik, već je profesionalac koji se je bavi izdavaštvom. 1573. i 1574. godine nalazi se u Tegernseeu kod benediktinaca, gdje im pomaže u organiziranju nove tiskare. Umro je 1581. godine. Walasser je bio iznimno aktivan kao pučki pisac i priređivač različitih izdanja, uglavnom prijevoda i prerada starijih teoloških djela, koja su njemu dolazila da ih pripremi za objavljivanje. Neka djela je ipak samostalno napisao (*Der Teutschen Spiegel* (1563.)). Velika Walasserova zasluga je to što je sakupio i objavio stare njemačke pjesme koje su poslužile u odgojno-vjerske svrhe. Najveći broj Walasserovih izdanja nalazi se u fondu Bayerische Staatsbibliothek in Münchenu i mogu se podijeliti u nekoliko grupa: 1. djela teološko-vjerskoga sadržaja i odgojnoga karaktera (19 naslova) u koju grupu ulazi i djelo koje posjeduje knjižnica toga samostana, 2. djela polemičkoga sadržaja (9 naslova), 3. zbirke himni i pjesama (3 naslova) i 4. djela različitoga sadržaja (2 naslova). Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/sfz84298.html> (5. 12. 2015.)

wellichem begriffen ein lateinische Mess/mit gruendlicher Erklaerung, verteutschung, Dilingen, 1583. (Samobor: RIV-m8^o-25); Girolamo Menghi,⁷⁶ *Flagellum daemonum exorcismos terribiles, potentissimos, et efficaces*, Venetiis, 1587. (Samobor: RIV-8°-9), *Fustis daemonum, adiurationes formidabiles, potentissimas, et efficaces in malignos spiritus fugandos de oppressis corporibus humanis*, Venetiis, 1587. (Samobor: RIV-8°-9); Marco Scarsella,⁷⁷ *Giardino di Sommisti nel quale si comprendono sette mila, e piu casi di coscienza: Diuiso in tre parti: Vtilissimo, non pur'a tutti reuerendi curati, e sacerdoti, ma anco a ciascun christiano, d'ogni grado, stato, conditione, e qualita, che piamente desidera regular la sua, & altrui anima*, Venetia, 1589. (Samobor: RIV-8°-10 P.1.-P.3.); Petrus Alagona,⁷⁸ *Compendium Manualis Navarri: Ad Commodiorem usum, tum confessoriorum, tum poenitentium, confectum*, Coloniae, 1594. (Samobor: RIV-16°-1); Jacobus de Graffis,⁷⁹ *Decisionum aurearum casuum conscientiae, in quatuor lib. distributarum.*, Venetiis, 1600. (Samobor: RIV-8°-12 P.1.).

Teološko-filozofska djela čine posebnu i brojem primjeraka veliku grupu: Bonaventura, sanctus,⁸⁰ *Sancti Bonaventure doctoris eximij De dieta salutis nouem tractatus*, Venecijs, 1502. (Samobor: RIV-m8^o-3 a, b*); Areopagita Pseudo-Dionysius,⁸¹ *Dionisio Areopagita*

⁷⁶ Menghi, Girolamo (Viadana, 1529. – 1609.), talijanski franjevac (OFM), teolog i egzorcist. Dugo godina je boravio u Bologni, gdje se počeo baviti egzorcizmom zbog čega je često putovao po središnjoj i sjevernoj Italiji. Menghi je pokušao reformirati i regulirati praksu egzorcizma i predlaže osnivanje grupa obrazovanih teologa egzorcista. Bio je plodan teoretičar i njegove rasprave su dobro primljene i tiskane nekoliko puta, tako da su ih posjedovale knjižnice gotovo svih vjerskih redova toga vremena. Istodobno se suočio s oštrim kritikama liječnika. Tako ga je 1599. godine oštro kritizirao poznati talijanski liječnik Scipione Mercurio u svojoj knjizi *Gli errori popolari d'Italia*. Njegova djela su: *Aureus tractatus exorcismique pulcherrimi* (1573.); *Compendio dell'arte essorcistica et possibilita delle mirabili* (1576. – 1586.); *Flagellum daemonum, seu exorcismi terribiles ...* (1577. – 1582.); *Fustis daemonum* (1584. – 1614.); *Eversio daemonum e corporibus oppressis* (1588.); *Giardino delizioso de i frati minori ...*, (1592.); *Della Somma angelica* (1591 – 1594.); *Fuga daemonum* (1596.); *Parte seconda del Compendio dell'arte essorcistica*, (1601.); *Celeste thesoro della gloriosa Madre di Dio Maria Vergine ...* (1607. – 1609.). Usp. [http://www.treccani.it/enciclopedia/girolamo-menghi_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/girolamo-menghi_(Dizionario-Biografico)/); <http://www.ericopedia.org/girolamo-menghi> (5. 12. 2015.)

⁷⁷ Scarsella, Marco, Scarsella da Tolentino, Marco (XVI. stoljeće) – talijanski teolog, kanonik iz Tolentina, provincija Macerata. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01239801> (5. 12. 2015.)

⁷⁸ Alagona, Pietro ili *Pietro Giuvara* (Sirakusa, 1549. – Rim, 1624.), talijanski isusovac, teološki pisac, latinist, profesor moralne teologije na Rimskom kolegiju, a 1596. godine rektor Zbora pokorničara u vatikanskoj bazilici. Godine 1599. napustio je Rim s izvanrednom misijom *ad divinum obsequium*. Autor je udžbenika koji su imali izvanredan uspjeh. Godine 1590. objavljen je u Rimu *Compendium Manualis Navarri*, tj. *Compendium de quaestionibus reorum et conscientiae di Martin de Azpilcueta*, zvani Navarro, pod imenom Petrus Giuvara (prezime njegove majke). Sljedeća izdanja te knjige (više od 23) objavljena su u Lyonu, Kölnu, Barceloni, Antwerpenu, ali sada s pravim imenom autora. Poseban uspjeh je doživio kroz razna izdanja – jedno od tih izdanja je i izdanje iz 1594. godine, koje je u zbirci ovoga samostana. Njegov *Compendium commentarii Navarri de usuris*, objavljen u Lyonu 1592. godine. 1622. – 1623. godine objavio je u Rimu svoj *Totius Iuris Canonici compendium* u dva sveska (reprintirano u dva navrata 1623. godine u Lyonu). Usp. Pietro Pirri, Alagona, Pietro [http://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-alagona_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-alagona_(Dizionario-Biografico)/) ([http://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-alagona_\(Dizionario_Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-alagona_(Dizionario_Biografico)/)) (7. 12. 2015.)

⁷⁹ Vidi bilješku pod brojem 43.

⁸⁰ Vidi bilješku pod brojem 39.

⁸¹ Pseudo-Dionisije Areopagit (Pseudo-Dionysius Areopagita), ime je kojim se označava anonimni kršćanski autor iz kasnog 5. i ranog 6. stoljeća, koji je sastavio korpus teološko-mističnih spisa (*Corpus Areopagiticum*) na grčkom jeziku, nastalih oko 500. godine. Ti su spisi sačuvani pod imenom Dionizija Areopagita, prvog kršćanskog biskupa grada Atene. Međutim, stvarni identitet toga kršćanskoga pisca ostao je nepoznat. Njegov identitet doveden je u pitanje već u 6. stoljeću (Hipatija iz Efeza) i kasnije (Nikola Kuzanski, Lorenzo Valla, John Grocy i Erazmo Roterdamski). U novije vrijeme misli se da je Pseudo-Dionizije bio možda

*Delli divini nomi: Con alcuni bellissimi trattati della facilità del ben operare. Delle sette beatitudini. Della oratione dominicale. Et dell'amor diuino, Tradotto dal reueren. padre don Valeriano da Bergamo*⁸² canonico regolare lateranense, Venetia, 1563. (Samobor: RIV-m8^o-5); Luis de Blois,⁸³ [*Ludouici Blossij . abbatis Laetiensis Opera omnia, quorum elenchum octaua pagina commostrabit*, Louanii, 1568. (Samobor: RIV-4°-2); Dionysius Cartusianus,⁸⁴ *D. Dionysii Carthusiani In sancta quatuor D.N. Iesu Christi Euangelia praeclaræ admodum enarrationes, in hac postrema editione ab innumeris, Venetiis,*

neki sirijski redovnik, odnosno novija istraživanja sugeriraju da je autor tih spisa zapravo gruzijski teološki pisac Petar Iberijski ili atenski filozof Damaskije. Uz Pseudo-Dionizija vezuju se sljedeća djela: *De Divinis Nominibus* (O Božjim imenima), *(De coelesti hierarchia* (O nebeskoj hijerarhiji), *De ecclesiastica hierarchia* (O crkvenoj hijerarhiji), *De mystica theologia* (O mističnom bogoslovlju), kao i deset pisama upućenih različitim osobama. Svrha tih traktata i pisama bila je da se novoplatonistička filozofija pomiri s kršćanskom teologijom i mističizmom. Ta su djela znatno utjecala na razvoj zapadne kršćanske doktrine i duhovnosti, kojima su odredila religijski i bogoslužni karakter. Srednjovjekovni filozof Ivan Skot Eriugena preveo je Pseudo-Dionizijeve spise na latinski, a komentare na njih napisali su skolastički pisci 12. i 13. stoljeća (Hugo od sv. Viktora, Albert Veliki i Toma Akvinski). Učenja Pseudo-Dionizija utjecala su na njemačke mistike 14. i 15. stoljeća, te na španjolske mistike 16. stoljeća. Usp.: <http://plato.stanford.edu/entries/pseudo-dionysius-areopagite/>; <http://www.newadvent.org/cathen/05013a.htm>; Mark Lamarre, Pseudo-Dionysius the Areopagite, u *The Internet Encyclopedia of Philosophy* (<http://www.iep.utm.edu/pseudodi/>) (7. 12. 2015.)

⁸² Valeriano Olmo (Bergamo, 1489. – 1560.), talijanski teolog i egzegeta, član reda regularnih lateranskih kanonika. Studirao filozofiju na sveučilištu u Padovi. Prijateljvao je s talijanskim intelektualcima koji su prihvatili ideje reformacije (P. M. Vermigli). Posjedovao je veliku humanističku naobrazbu i autor je nekoliko teoloških i egzegetskih traktata. Usp. <http://www.ericopedia.org/valeriano-olmo> (7. 12. 2015.)

⁸³ Blois de, François-Louis ili *Ludwig Blossius* ili *Ludovicus Blossius* ili *Ludovico Blossio* (Donstiennes, Henne-gau, 1506. – Liessies, Département Nord, 1566.), francuski svećenik benediktinac, reformator benediktinskoga reda, mističar, pjesnik. Svoje radove je objavljivao pod pseudonimom Dacrianus. Potjecao iz poznate flamanske plemenitaške obitelji i odrastao zajedno s carem Karlom V. u Nizozemskoj. Godine 1520. je stupio u benediktinski red. Nakon studija na učilišta u Gentu i sveučilištu u Leuvenu, gdje je bio učenik Adriana iz Utrechta, de Blois se vratio u Liessies, gdje je 1530. godine postao opat samostana. Otklonio je imenovanje nadbiskupom od Cambraia i sve do smrti ostao je opat u Liessiesu, gdje se je posvetio reformi benediktinskoga reda i duhovnosti, poduprijevši isusovce u njihovu radu na obnovi Katoličke crkve. Autor je mnogobrojnih djela mističnoga i duhovnoga karaktera: *Speculum monachorum a Dacryano ...* 1538., *Canon vitae spiritualis*, 1539.; *Medulla psalmodiae sacra...* 1540.; *Enchiridion parvulorum...* 1551.; *Brevis regula et exercitia quotidiana tironis spiritualis*, 1553.; *Consolatio pusillanimum ex scriptis sanctorum ...* u kojem je i *Speculum spirituale*, 1558., koja su prevedena na skoro sve europske jezike. Tu su djela polemičkoga karaktera: *Collyrii haereticorum libri II* (1549.); *Facula illuminandis et ab errore revocandis haereticis accomodata*; *Epistola ad matronam ab haereticis haeductam*, kao i jedno djelo potrištičke tematike: *Comparatio regis et monachi: libellus ex graeco S. Joannis Chrysostomi a Ludovico Blossio latine redditus*. Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/02604a.htm>; E.H.J. Reusens, Blois, Louis de, u *Biographie nationale de Belgique/Tome 2/BLOIS, Louis DE* (https://fr.wikisource.org/wiki/Biographie_nationale_de_Belgique/Tome_2/BLOIS,_Louis_DE) (7. 12. 2015.)

⁸⁴ Dionysius Carthusianus ili *Dionysius van Leuven* ili *Dionysius van Rijkel* ili *Dionysius Rijkel*, *Dionysius Carthusius* ili *Dionysius von Roermond* (Rijkel, 1402. ili 1403. – Roermond, 1471.), kartuzijanski redovnik svećenik, filozof, teolog, mističar i skolastičar kasnoga srednjega vijeka. Dionizije potječe iz obitelji plemića od Leewisa ili Leewena. U Kölnu je studirao Sveto pismo, stupio je u kartuziju *Bethlehem Mariae* u Roermondu. Godine 1423. započeo je književno djelovati. Svojim spisima o pobožnosti Presvete Srcu učinio je velik utjecaj na druge teologe svoga doba (Johannes Justus von Landsberg), a mnogi drže da je uz Alberta Velikoga najveći i najplodniji njemački filozof i teolog srednjeg vijeka. Zbog svojih vizionarskih spisa i asketskoga života dobio je u Crkvi naziv *Doctor Ecstaticus*. Drži se da je Dionizije autor 187 djela koja predstavljaju vrhunac kasne srednjovjekovne filozofije i teologije u kojima se mogu vidjeti prvi tragovi modernog razmišljanja (ideje reformacije itd). Neka od njegovih najvažnijih djela su: *De vanitate mundi*, *De quatuor hominum novissimis*, *Dialogon de fide catholica*, *De vitiis et virtutibus*, *De contemplatione*, *De venustate mundi et pulchritudine Dei*, koja su doživjela brojna izdanja u različitim djelovima Europe. Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/04734a.htm>; Jacob Cornelis van Slee, Dionysius der Karthäuser, u *Allgemeine Deutsche Biographie*, die Historische Kommission der Bayerischen Akademie der Wissenschaften,

1576. (Samobor: RIV-8°-6); Aristoteles,⁸⁵ *Aristotelis ethicorum ad Nicomachum libri decem / per Samuelem Heilandum*⁸⁶ *Tubingensis Scholae Profess. Eth.*, Lipsiae, [1578]. (Samobor: RIV-m8^o-7); Domingo Soto,⁸⁷ *Relectio F. Dominici Soto Segobiensis theologi*

Band 5 (1877), str. 246–248. (https://de.wikisource.org/wiki/ADB:Dionysius_der_Karth%C3%A4user) (7. 12. 2015.)

⁸⁵ Aristotel (Stagira u Traciji, 384. pr. Kr. – Halkida, 322. pr. Kr.), starogrčki filozof i prirodoslovac. Postavio je Zemlju u središte svemira. Naglašava važnost logike ili rasuđivanja u filozofiji. Njegov filozofski sustav aristotelizam uči da se ljudsko znanje postiže najprije pomoću osjetnog iskustva. U Ateni je osnovao vlastitu, peripatetičku filozofsku školu, koja je nastavila djelovati i poslije njegove smrti. Tijekom vremena Aristotelovo je značenje sve više raslo, tako da ga arapski i kršćanski mislioci srednjega vijeka nazivaju jednostavno Filozofom. Njegov misaoni genij enciklopedijskoga značaja obuhvaća sveukupno znanje onoga doba, raščlanjujući ga u pojedine discipline. Znanosti se prema Aristotelu dijele u tri skupine ovisno o stavu čovjeka prema svijetu: teorijske ili promatrajuće, praktične ili djelujuće i poetičke ili proizvodne. Svaka se od tih skupina opet dijeli na tri vrste: teorijska znanost obuhvaća prvu filozofiju ili metafiziku, fiziku (anorganska i organska bića, ili današnju biologiju) i matematiku; praktična znanost uključuje ekonomiju (gospodarstvo), etiku i politiku, a proizvodna se tiče raznih umijeća i umjetnosti riječi, retorike i poetike. Prema svojoj biti ili samoj stvari, na prvom su mjestu i na najvišoj cijeni teorijske znanosti, od kojih je na prvome mjestu filozofija. Filozofija nije samo ljubav prema znanju kao najdubljoj spoznaji i mudrosti i ne iscrpljuje se u svojoj teorijskoj funkciji. Ona je podjednako i praktična djelatnost, težnja prema najboljemu životu i volja čovjeka da u najvećoj mjeri ostvari svoju čovječnost. *Nikomahova etika* je poznato Aristotelovo djelo o vrlini i moralnom liku. Smatra se jednim od temeljnih djela aristotelovske etike. Sastoji se od deset knjiga temeljenih na bilješkama s predavanja u Liceju koje je ili uredio Aristotelov sin Nikomah ili su mu bile posvećene. U *Nikomahovoj etici* i drugim etičkim spisima Aristotel razmatra čovječju težnju prema višem dobru i određuje ga kao blaženstvo – svrhu svih čovječjih djelatnosti. Tako je djelatni život druga strana misaonoga života, što se ostvaruje u sklopu etičkih krjeposti. Među krjepostima u skladu sa životom polisa ističu se hrabrost, umjerenost, darežljivost i velikodušnost, ali na prvome mjestu stoji pravednost. Osim etičkih, Aristotel razmatra i spoznajne krjeposti u svojevrsnom redosljedu stupnjeva postizanja istine, od umijeća, znanosti i razboritosti do mudrosti i umnosti kao uvida u prapočela i moći, što u sebi ujedinjuje sve ostale oblike spoznaje i odgovarajuće znanosti teorije, prakse i proizvodnje. Najranija recepcija Aristotelovih djela u Europi i u Hrvatskoj odvijala se uglavnom u okvirima teoloških rasprava. Naročit procvat u Europi Aristotelova filozofija doživljava od 13. stoljeća, a posebno u doba renesanse i traje do najnovijih vremena. Usp. Aristotel, *Hrvatska enciklopedija* (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3834>) (7. 2. 2015.) Aristotle (<http://www.newadvent.org/cathen/01713a.htm>); Aristotle's Ethics, u: *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (<http://plato.stanford.edu/entries/aristotle-ethics/>) (7. 2. 2015.)

⁸⁶ Heiland, Samuel (1533. – 1592.), njemački evangelički teolog (1551. – 1554.). Studirao na sveučilištu u Tübingenu, gdje je kasnije (1556. – 1592.) bio profesor filozofije i etike. Njegovo najpoznatije djelo je Aristoteles, *Ethica ad Nicomachum*, koja je prvi puta objavljena 1578. godine i doživjela desetak izdanja. Usp. Wagenmann, Heiland, Samuel (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz28796.html>) (7. 12. 2015.)

⁸⁷ Soto, Domingo de (Segovia, 1494. – Salamanca, 1560.), španjolski dominikanac, skolastički teolog. Poznat je kao jedan od vodećih ličnosti filozofskoga pokreta poznatoga kao Škola iz Salamanke. Školovao se u Španjolskoj (Alcala), Francuskoj (Pariz) i 1520. godine postao profesor filozofije na akademiji u Alcali, a 1524. godine napustio je Alcalu, ušao najprije u benediktinski, a potom u dominikanski red, postao dominikanac i profesor dijalektike u dominkanskoj samostanskoj školi u Burgosu, a potom profesor teologije na sveučilištu u Salamanci. Prvo svoje djelo *Summula* objavio je 1529. godine, u kojemu na jednostavan način, preciznije i jasnije obradio materiju logike nego svi dotajšnji priručnici. Obavljao je važne i utjecajne funkcije i kao službeni teolog cara Karla V. aktivno je sudjelovao u radu Tridentskoga sabora zastupajući u radu sabora i dva generala dominikanskoga reda. Svim sudionicima toga sabora Soto je posvetio svoje djelo *De natura et gratia*, u kojemu jasno i sažeto objašnjava tomističku teologiju grijeha i milosti. Nakon prekida rada Sabora 1547. godine car Karlo V. imenovao ga je svojim ispovjednikom duhovnim vođom, te mu ponudio biskupsku stolicu u Segoviji, što je Soto odbio. Vraća se u samostan u Salamanci, postaje prior i ubrzo profesor teologije na sveučilištu u Salamanci, gradu koji je tada bio intelektualna metropola Europe. U ekonomskoj teoriji i u teološkim krugovima poznat je po svojim radovima u kojima iz perspektive tomista brani razliku u cijeni između lihvarskih i pravičnih cijena. U 20. stoljeću neki mu povjesničari znanosti pripisuju važna postignuća u dinamici, videći ga kao preteču moderne mehanike. Osim *Summule* njegova glavna filozofska djela su: *In dialecticam Aristotelis commentarii* (1544.); *In VIII libros physicorum* (1545.), dok su najpoznatija njegova teološka djela: *Deliberacion en la causa de los pobres*, (1545.); *De natura et gratia*

ordinis praedicatorum. De ratione tegendi, et detegendi secretum, Brixiae, 1582. (Samobor: RIV-m8^o-15); Iosephus Angles,⁸⁸ *Flores theologiarum quaestionum, Pars prima [-secunda]*, Venetiis, 1588. (Samobor: RIV-m8^o-23 P.1. i P.2.) i *Flores theologiarum quaestionum, in secundum Librum sententiarum, nunc primum collecti, & in lucem editi : Pars prima [-secunda]*, Venetiis, 1587. (Samobor: RIV-m8^o-24 P.1. – P.2.); Jeronymo Osorio,⁸⁹ *De iustitia caelesti libri decem*, Coloniae Agrippinae, 1581. i *De vera sapientia, libri V. Ad sanctissimum d.n. Gregorium XIII. pontificem maximum*, Coloniae Agrippinae, 1582. (Samobor: RIV-m8^o-27); Costanzo Boccadifuoco,⁹⁰ *Conciliatio dilucida omnium controuersiarum, quae in doctrina duorum summorum theologorum S. Thomae, & subtilis Ioannis Scoti passim leguntur*, Romae, 1589. (Samobor: RIV-v8^o-1); Thomas Hibernicus,⁹¹

libri III (Venecija, 1547.), *De ratione tegendi et detegendi secretum* (1541.), *De iustitia et jure*, (1553.), *De iustitia et jure libri X* (1556.), *Comment. in Ep. ad Romanos* (1550.), *In IV sent. libros comment* (1555.–1556.). Usp.: <http://www.newadvent.org/cathen/14152a.htm>; P. Duhem, *History of Physics, The Catholic Encyclopedia*. Vol. 12, New York, 1911. (<http://www.newadvent.org/cathen/12047a.htm>); *History of Economic Thought and Critical Perspectives in Economics*, Schools of Political economy, Pree-Classical, The School of Salamanca (<https://web.archive.org/web/20110629230810/http://www.newschool.edu/nssr/het/>) (7. 12. 2015.)

⁸⁸ Angles, Iosephus (umro 1558. godine), španjolski franjevac, teolog, profesor na sveučilištu u Salamanci, biskup u gradu Bosa. Najvažnija djela su: *Flores theologiarum quaestionum in primum librum Sententiarum* (1584. – 1585.); *Flores in secundum* (1577.); *Flores theologiarum quaestionum in Quartum librum Sententiarum* (1575., 1578., 1585. i 1586.) Usp. http://scholasticon.ish-lyon.cnrs.fr/Database/Scholastiques_fr.php?ID=156 (7. 12. 2015.)

⁸⁹ Osório da Fonseca, Jerónimo (Lisabon, 1506. – Tavira, 1580.), portugalski teolog, biskup i humanist pravnik i povjesničar. Sin generalnoga guvernera Indije, studirao građansko pravo (Salamanca) i filozofiju (Pariz). U Parizu se upoznao s Peterom Faberom, jednim od osnivača Družbe Isusove. Teologiju je studirao u Bologni i postao poznat po svojoj učenosti, pa ga je portugalski kralj Ivan III. pozvao da preuzme katedru Svetoga pisma na sveučilištu u Coimbri. Godine 1542. tiskao je u Lisabonu svoju raspravu *De nobilitate*. 1564. godine je protiv svoje volje postao biskup u Silvesu. Došao je u sukob s kraljem i napustio Portugal, te je neko vrijeme boravio u Parmi i Rimu. Osorio je bio uzoran prelat, veliki učenjak i vrlo sposoban kritičar, koji je stekao europski ugled pišući na latinskom jeziku, koji je tada bio *lingua franca* učenoga svijeta cijeloga kršćanstva. Savršenstvo njegove proze i stila bilo je razlog da ga suvremenici nazovu *portugalskim Ciceronom*. Njegovo bogatu knjižnicu odnio je lord od Essexu kao ratni plijen kada je osvojio grad Faro 1596. godine, a mnoge knjige iz te knjižnice završile su u Bodleian Library u Oxfordu. Njegova glavna djela teološko-filozofskoga karaktera napisana latinskim jezikom su: *De gloria et nobilitate civile et christiana*, *De iustitia*, *De regis institutione et disciplina*, *De vera sapientia*, dok je njegovo najpoznatije djelo *De rebus Emmanuelis* (1586.) povijest vladavine kralja Emanuela. Osorijeva djela ubrzo su prevedena na portugalski, francuski i engleski jezik, a njegova sabrana djela *Opera omnia* objavio je 1592. godine njegov nećak. Dvije Osorijeve polemičke rasprave prevedene su na engleski: *Epistle to Elizabeth Queen of England* (1565.), i *Confutation of M. W. Haddon* (1568.). Usp. <http://www.treccani.it/enciclopedia/jeronimo-osorio/> (7. 12. 2015.)

⁹⁰ Boccadifuoco, Costanzo pravim imenom *Costanzo Torri* (Sarnano, Macerata, 1531. – Rim, 1595.), talijanski franjevac, kardinal, filozof, teolog, latinski pisac. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/record/cni00049241> (7. 12. 2015.)

⁹¹ Hibernicus, Thomas, ili *Thomas iz Irske* (oko 1295. – prije 1338.), irski teolog i teološki pisac. On nije originalan autor, već je sakupljač, kompilator i antologičar do tada postojećih i njemu dostupnih teološko-filozofskih djela. Studirao je teologiju na *Collège de Sorbonne* u Parizu, gdje je i doktorirao 1295. godine, kako je zapisano u prvome rukopisu njegova djela *Manipulus* iz 1306. Vjerojatno je umro prije 1338. godine. Njega se ne smije zamijeniti s franjevcem Thomasom de Hibernia (umro c. 1270.) Thomas je autor triju kratkih radova iz teologije (*De tribus punctis religionis Christianae*; *De tribus hierarchiis*) i biblijske egzegeze (*De tribus sensibus sacre scripture*) i prevoditelj djela poznatoga pod nazivom *Manipulus florum*. Kasnije latinsko izdanje toga djela pod nazivom *Florilegium* opisao je kao zbirku nekih 6 000 izvadaka iz djela patrišćkih i nekoliko klasičnih autora. *Manipulus florum* je do naših dana došao u sto devedeset rukopisa, a prvi put tiskan 1483. godine, te potom dvadeset i šest puta u 16., jedanaest puta u 17. stoljeću. Iako je Thomas očito bio svećenik, njegova je antologija bila vrlo uspješna, jer je bila dobro prilagođena potrebama novoga prosjačkoga i propovjedničkoga reda. Ali Thomas nije sastavio svoj *Manipulus* za potrebe propovijedanja,

Flores doctorum pene omnium, qui tum in theologia, tum in philosophia hactenus clauerunt, Postrema editio, [s. 1.], 1593. (Samobor: RIV-16°-10); Georg Liebler,⁹² *Epitome philosophiae naturalis, ex Aristotelis summi philosophi libris ita excerpta. Multis locis auctior et emendatior: quae etiam Scholarum Petri Rami⁹³ in octo libros Acroamaticos Aristotelis errores passim detegit*, Lipsiae, 1596. (Samobor: RIV-m8^o-8); Lelio Zecchi,⁹⁴ *Politicorum siue De principatus administratione libri 3. Theologicae, iuridice, & historice tractati*, Coloniae Agrippinae, 1600. (Samobor: RIV-16°-9).

Povijesna tematika je zastupljena malim brojem djela velikoga formata, koja su raskošno opremljena, posebno slikovnim priložima (grafike – bakrorezi) zavidne kvalitete. Tu se ističu ponajprije dva izdanja na njemačkome jeziku djela poznatoga antičkoga, židovskoga povjesničara i kroničara Josipa Flavija:⁹⁵ *Flavii Iosephi des Hochberuehmten Jue-*

već kao pomoćno sredstvo kod studiranja teologije, tj. za potrebe studenata. Thomas je također među prvim pionirima srednjovjekovne informacijske tehnologije, jer su njegovi spisi uključivali abecedni i predmetni indeks i unakrsne reference, što se i danas koristi u elektroničkoj informacijskoj tehnologiji. Usp. Mary Bateson, Thomas Hibernicus, u: *Dictionary of National Biography*, 1885-1900, Vol. 56 ([https://en.wikisource.org/wiki/Thomas_Hibernicus_\(DNB00\);http://www.libraryireland.com/biography/ThomasHibernicus.php](https://en.wikisource.org/wiki/Thomas_Hibernicus_(DNB00);http://www.libraryireland.com/biography/ThomasHibernicus.php) (8. 12. 2015.))

⁹² Liebler, Georg (Neckartenzlingen, 1524. – Tübingen, 1600), evangelički teolog, profesor filozofije i jezika, fizike, govorništva i poezije. Završivši studij teologije na Sveučilištu u Tübingenu, 1547. godine postao je župnik, zatim član uprave evangeličke zaklade u Tübingenu, te voditelj evangeličkoga odgojnoga zavoda za studente. Također je predavao latinski, grčki i fiziku, a kasnije govorništvo i poeziju na Sveučilištu u Tübingenu, gdje je 1588. godine postao rektor toga sveučilišta. Lieblerovo najvažnije djelo *Epitome philosophiae naturalis, ex Aristotelis summi philosophi libris.*, tiskano je prvi put u Baselu 1561. godine i doživjelo je do kraja 16. stoljeća još desetak izdanja. Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/sfz51211.html>; <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01302536> (8. 12. 2015.)

⁹³ Petrus Ramus ili *Pierre de la Ramée* (1515. – 1572.), francuski filozof logičar, matematičar, lingvist i pod utjecajem farmuskih humanista reformator obrazovanja. Prihvatio je ideje i vjeru reformacije te smrtno stradao u Bartolomejskoj noći. Od rane mladosti borio se protiv skolastike i skolastičke interpretacije Aristotela (*Aristotelicae Animadversiones*, 1543.). Pokušao je reformirati i osuvremeniti sveučilišnu nastavu. Nastojao je provesti novi filozofski sustav u odgoju, retorici i logici (ramizam). Za svoga života objavio je pedeset djela, a nakon njegove smrti objavljeno je još devet. Uz već spomenuti *Aristotelicae Animadversiones* najpoznatija njegova djela su: *Brutinae questiones* (1547.); *Rhetoricae distinctiones in Quintilianum* (1549.); *Dialectique* (1555.); *Arithmétique* (1555.); *De moribus veterum Gallorum* (Paris, 1559. i Basel, 1572.); *Liber de Caesaris Militia* (1584.); *Advertissement sur la réformation de l'université de Paris, au Roy* (1562.); *Grammatica latina* (1548.); *Grammatica Graeca* (1560.); *Grammaire Française* (1562.); *Scolae physicae, metaphysicae, mathematicae* (1565., 1566., 1578.); *Prooemium mathematicum* (1567.), te njegovo najpoznatije djelo: *Scholarum mathematicarum libri unus et triginta* (Basel, 1569.); *Commentariorum de religione christiana* (1576.). Usp. Petrus Ramus, u: *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (<http://plato.stanford.edu/entries/ramus/>); <http://www.newadvent.org/cathen/12638b.htm> (8. 12. 2015.)

⁹⁴ Vidi bilješku pod brojem 42.

⁹⁵ Josip Flavije (lat. *Flavius Iosephus*, pravo ime *Josef ben Matatias*), židovski povjesničar (Jeruzalem, 37/38 – Rim, oko 100.). Farizej, u službi jeruzalemskoga hrama poslan je u Rim kako bi izbavio svećenike koje je utamničio upravitelj Galileje. Zadržan rimskom kulturom i vojnom moći postao je romanofil i u ustanku koji je buknuo protiv Rimljana odmah nakon njegova povratka u Palestinu 66. godine zauzeo prilično neodređeno stajalište, nastojeći stišati ustanak. Kada mu je povjerena obrana Galileje, izvršio je svoju dužnost i na kraju se predao rimskom vojskovođi Vespazijanu, postao njegov rob i prorekao mu da će postati carem. Kada se proročanstvo za dvije godine ispunilo, Vespazijan ga je proglasio slobodnim i učinio dvorskim povjesničarom, a Josip je uzeo gentilno ime svojega zaštitnika, Flavius. Pratio je Vespazijanovu sina Tita, kada je on 70. godine opsjedao, zauzeo i razorio Jeruzalem, nagovarajući Židove da se predaju Rimljanima. Vratio se u Rim, postao rimskim građaninom i posvetio se pisanju. Na grčkome jeziku je napisao djelo o rimsko-židovskom ratovanju pod naslovom *O židovskom ratu*, prvotno napisano vjerojatno na aramejskom jeziku. A njegovo djelo o židovskoj povijesti, *Židovske starine* sadrži odlomak 18,3,3, gdje je jedino izravno nekršćansko svjedočanstvo o Isusu. Treće i manje poznato njegovo djelo je *Protiv Apiona* ili *O starosti židov-*

dischen Geschichtschreibers Historien vnd Buecher: Von alten Juedischen Geschichten zwentzig, sambt eynem von seinem Leben: Vom Juedischen Krieg vnd der Statt Jerusalem vnd des gantzen Lands zerstoerung siben, Strassburg, 1590. (Samobor: RIV-2°-1) i *Opera Iosephi viri inter Iudaeos doctissimi ac disertissimi, quae ad nostram aetatem peruenerunt, omnia, nimirum: De antiquitatibus Iudaicis libri XX quibus in fine loco appendicis Vita Iosephi per ipsum conscripta, est adiecta: De bello iudaico libri VII. ex collatione Graecorum codicum accurate castigati: Contra Apionem libri II. pro corruptissimis antea, iam ex Graeco itidem non solum emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristinae restituti: De imperio rationis, siue de Macchabaeis liber vnus, Cum figuris et indice locupletissimo*, Francoforti, 1580. (Samobor: RIV-2°-3), koju je tiskao i drvorezima opremio Sigmund Feyerabend,⁹⁶ a u kojima je opisana povijest i stradanja židovskoga naroda do Tit Vespazijanova osvajanja Jeruzalema (70. godine) i razaranja Hrama, odnosno do sravnjivanja Jeruzalema sa zemljom nakon ugušenja Drugoga židovskoga ustanka 79. godine. Svojim sadržajem i opremom ne zaostaje i izdanje, također na njemačkome jeziku, bogato opremljeno slikovnim prilozima, ranokršćanskoga kroničara, također židovskoga podrijetla, Hegesippusa:⁹⁷ *Egesippi des Hochberhueten Fuertrefflichen Christlichen Geschichtschreibers fuenff Buecher: Vom Juedischen Krieg vnd endlicher zerstoerung der Herrlichen vnd gewaltigen Statt Jerusalem*, Strassburg, 1590. (Samobor: RIV-2°-1). Tematikom je posve različito djelo Bartholomea Carranza y Miranda,⁹⁸ *Summa conciliorum et pontificum a Petro vsque ad collecta*, Lugduni, 1600. (Samobor: RIV-16°-5) u kojem je dana povijest crkvenih sabora i papa. U tu grupu ulazi i djelo (u dva toma) španjolskoga

skoga naroda. Ta svoja djela je pisao od 75. do 99. godine i značajan su antički povijesni izvor. U njima daje uvid u židovstvo, s dosta apologetskih stavova i namjera, jer je nastojao rimskom svijetu približiti židovstvo svojim načinom izražavanja i razmišljanja. Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=29352>; G. J. Goldberg, *Flavius Josephus Home Page* (<http://www.josephus.org/>) (8. 12. 2015.)

⁹⁶ Sigmund Feyerabend (Heidelberg, 1528. – Frankfurt am Main, 1590.) jedan od najpoznatijih i najznačajnijih tiskara i izdavača 16. stoljeća. Izučivši zanat ksilografa – rezača raznih oblika potrebnih za tiskanje (slova, drvorezi i dr.), osnovao je zajedno s Georgom Raabom i nasljednicima Hansa Weiganda tvrtku, koja je uskoro postala najznačajniji nakladnik 16. stoljeća. Svoje drvoreze je potpisivao s monogramom SF i njima je ilustrirao svoja monumentalna izdanja (Biblija, Josip Flavije, Hegesipus i dr.). Feyerabend je uspješno poslovao, dobro se je nosio sa svim vjerskim strujama u tadašnjoj Njemačkoj te je 1552. godine osnovao sajam knjiga u Frankfurtu i potom iste godine u Leipzigu, koji su i danas najznačajniji sajmovi knjižne produkcije. Usp. „Josef Benzing, Feyerabend, Sigismund“ (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd118683527.html>).

⁹⁷ Hegesippus (oko 110. – oko 180.), kršćanski kroničar rane Crkve, koji je vjerojatno bio židovski obraćenik, a pisao je protiv krivovjerja gnostika i Marciona. Podatci o vremenu djelovanja Hegesippusa nesigurni su i određeni su tvrdnjom Euzebija da se je smrt i proglašenje Antinoja (130. godine) božanstvom dogodila za Hegesippusova života, da je došao u Rim za vrijeme pape sv. Aniceta i da je pisao u vrijeme pape sv. Eleuterija (oko 174. – 189. godine). Vrativši se na Istok, on je, ponajprije na temelju saznanja što ih je stekao na putovanju, napisao djelo *Hypomnemata* (Uspomene) u pet knjiga jednostavnim stilom u tradiciji apostolskog propovijedanja. Hegesippusovi radovi su se u cijelosti izgubili, samo se je sačuvalo osam poglavlja (pasusa) koji se tiču crkvene povijesti i koje Euzebije citira u svojoj *Povijesti Crkve*. Preko Euzebija Hegesippusovo djelo upoznao je sveti Jeronim, koji je prvi ustvrdio da je Hegesippus »napisao povijest svih crkvenih događaja od muke našega Gospodina pa sve do svoga vremena.«, tj. Jeronim je prvi ustvrdio da je Hegesippusova *Hypomnemata* povijest Crkve, naročito povijest Crkve u Jeruzalemu. Hegesippus se pozivao na tradiciju i postavio načelo suglasne tradicije u Crkvama koja se zasniva ponajprije na apostolskome i neprekinutom nasljedstvu biskupa, a to će kasnije preuzeti i ostali crkveni oci (Irinej). Usp. <http://www.newadvent.org/cathen/07194a.htm>; <http://www.earlychristianwritings.com/text/hegesippus.html>; Richard Gottheil, Hegesippus, u: *Jewish Encyclopedia*, <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/7478-hegesippus> (9. 12. 2015.)

⁹⁸ Vidi bilješku pod brojem 41.

dvorskoga polihistora Antonia de Guevara,⁹⁹ koje je prevedeno na njemački i tiskano u Münchenu 1598. godine: *Guldene Sendtschreiben: Weilandt dess Hochwuerdigen vnnd Wolgebornen Herrn Antonij de Guevara, Bischofens zu Mondonedo, Kaysers Caroli dess V.Raths Hoffpredigers vnd Chronisten: darinn viel schoene Tractaetl subtile discursen, artliche Historien herrliche antiquiteten, vnnd lauter gute exemplarische Sachen begriffen.* (Samobor: RIV-8°-2 T.1. – T.2.). Na njemački je prevedeno i njegovo djelo *Speculum religiosorum et exercitium virtuosorum oder der geistliche Spiegel: Spiegel/darinn nit allein die Geistlichen Closter: vnd Ordensspersonen . vnd erlustigen koennen*, München, 1599. (Samobor: RIV-m8°-22), koje je preveo i objavio na njemačkome jeziku Albertinus Aegidius.¹⁰⁰ U toj grupi je posebna zanimljivost djelo geografsko-povijesnoga karaktera talijanskoga putopisca, kroničara Lodovica de Varthema,¹⁰¹ *Itinerario de Ludouico de*

⁹⁹ Guevara, Antonio de, (1480. – 1545.), španjolski filozof i književnik. Plemenitaš, franjevac, dvorski propovjednik i kroničar Karla V., poslije biskup. Živio je i djelovao u mladosti na dvoru Izabele I. Kastiljske i bio u pratnji Karla V. Poznat po širokoj klasičnoj naobrazbi; vlastiti izraz temeljio je na modelu Ciceronove retorike. Knjigom *Zlatna knjiga Marka Aurelija (Libro áureo de Marco Aurelio, 1528.godine)*, tzv. »zrcalom vladara«, proslavio se u Španjolskoj, Francuskoj i Italiji. Objavljena u 25 izdanja, bila je i jedna od najčitanijih knjiga u prvim desetljećima kolonizacije Novoga svijeta. Ostala djela: Knjiga zvana vodič vladarima (*Libro llamado reloj de príncipes, 1529*), u tradiciji srednjovjekovnog *regimina principum*; Obiteljske poslanice (*Epistolae familiares, 1539.–41.*), 112 ogleđa u obliku pisma, *Životi deset careva (Década de Césares, 1539.)*, niz životopisa rimskih careva i dr., a sve to je prevedeno na mnoge europske jezike, Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23699>; Manuel de Castro, Antonio de Guevara (1481–1545) u: *Enciclopedia Franciscana* (<http://www.franciscanos.org/enciclopedia/aguevara.html>); Manuel de la Fuente Merás, Antonio de Guevara (1480–1545) (<http://www.nodulo.org/ec/2008/n081p12.htm>); <http://www.filosofia.org/guevara.htm> (9. 12. 2015.)

¹⁰⁰ Albertinus Aegidius (Deventer, Nizozemska, 1560. – München, 1620.), njemački pisac i prevoditelj. Rođen u Nizozemskoj, koju napušta iz vjerskih razloga i odlazi u Njemačku. U Münchenu boravi na dvoru gdje je dvorski tajnik i knjižničar. Priključio se je katoličkoj protureformaciji i nekim svojim djelima (*Lucifers Königreich und Seelengejaidt : oder Narrenhatz: in 8 Theil abgetheilt, Augspurg, 1617.*) poticao progon vještica. Vrlo je plodan autor niza djela (52) koja se sastoje od niza prijevoda i autorskih djela. Prevodio je djela španjolskih, francuskih, talijanskih i latinskih autora. Za razvoj njemačke književnosti posebni značaj ima njegov avanturistički roman *Der Landstörtzer Gusman von Alfarche*, München, 1615. godine, kojim je u mnogome utjecao na njemačke barokne pjesnike. Usp. Richard Alewyn, Albertinus, Aegidius (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz306.html>) (9. 12. 2015.)

¹⁰¹ Ludovico de Varthema ili *di Varthema* ili *di Barthema* ili *Vertomannus* (Bologna, oko 1470. – 1517.), talijanski pisac i svjetski putnik, prvi zapadnjak koji je do kraja 16. stoljeća posjetio Meku. Putovanje je poduzeo iz strasti za putovanjima i otkrivanjem novih krajeva. Varthema je napustio Europu krajem 1502. godine, proputovao cijeli Bliski istok (1503. godine: Aleksandrija, Kairo, Bejrut, Tripoli, Alep, Damask), uspio posjetiti Meku i Medinu (travanj-lipanj 1503.). S velikom je preciznošću opisao sveta hodočasnička mjesta islama i njihove obrede. Gotovo svi detalji koje je opisao potvrdili su kasniji pisci. Potom je posjetio gotovo cijelu obalu Arapskoga poluotoka (Jeddah, Aden), gde je bio uhvaćen i optužen kao kršćanski špijun, ali se uspio osloboditi. Posjetio je Somaliju, Perziju, gdje se je sprijateljio s nekim trgovcem s kojim je proputovao cijelu južnu Aziju, Indiju, gdje je u Bengalu upoznao dva kineska kršćana. Zatim je posjetio, Cejlon Miamar, Malajski poluotok, Sumatru, Molučke otoke, Javu i Borneo. Da bi se vratio u Europu otišao je 1507. godine u Cannanore u južnoj Indiji (Kerala), gdje je bila portugalska utvrda. Tu se godinu dana borio u portugalskim postrojbama i dobio titulu viteza. Portugalskim brodom vratio se preko Mozambika, Rta dobre nade, Svete Helene i Azora 1508. godine u Lisabon. U Rimu je dobio rimsko plemstvo, a 1510. godine je na nagovor pape Julije II. napisao detaljni prikaz svoga putovanja pod naslovom: *Itinerario nello Egipto nella Surria nella Arabia deserta & felice nella Persia nella India & nella Ethiopia. La fede el vivere & costumi de tutte le prefate Provincie* (Rim, 1510.). Začuduje kako je Varthema s velikom sposobnošću primjećivanja i preciznošću opisao krajolike, utvrde, običaje, religiju i vojnu organizaciju krajeva i ljudi koje je posjetio ili upotrebu kompasa i pomorskih karata na putovanju od Bornea do Jave. To djelo u kojem je savršeno opisao tadašnjemu svijetu daleke nepoznate ili zaboravljene zemlje doživjelo je veliki uspjeh. Nakon prvoga izdanja 1510. godine pojavila su se ostala talijanska izdanja, kao i izdanja u drugim dijelovima Europe. Knjiga je

Varthema bolognese nello Egitto, nella Soria nella Arabia deserta, & felice, nella Persia, nella India, & nela Ethyopia, Vinegia, 1535. (Samobor: RIV-m8^o-4). To je jedno od prvih izdanja toga jako popularnoga djela 16. stoljeća u kojem je prvi poznati neislamske vjeroispovijedi Europljanin kao hodočasnik posjetio Meku i opisao je s mnogo zanimljivih zapažanja, detalja vjerskih i narodnih običaja, i mnoge zemlje Azije (od Arabije do Kine) i Afrike (Egipat, Etiopiju).

Toj grupi se može pridodati djelo filozofa i bibliotekara Johannesesa Croeseliusa,¹⁰² *Elogia: in duas divisa partes, quarum prior iam inde a Constantino illo magno imperatorum regum, ducum*, Ingolstadii, 1584. (Samobor: RIV-m8^o-21), s obzirom na temu poeme, iako kao književna vrsta ulazi u latinsku književnost. U latinsku književnost ulazi i poetskoga karaktera djelo koje je spjevao u latinskim stihovima Nicolaus Reusner,¹⁰³ *Polyanthea, siue Paradisus poeticus: omnibus propemodum arboribus, plantis, & stirpibus consitus. Autore, Nicolao Reusnero, Leorino. Editus opera, Ieremiae Reusneri Leorini*,¹⁰⁴ Basileae, 1578. (Samobor: RIV-m8^o-18), nadahnuto biljnim svijetom kojim se u liječenju koristi medicina, pa se tako svrstava i na svoj način u knjige medicinskoga karaktera.

Posebnu grupu čini nekoliko djela medicinsko-farmakološkoga karaktera: Walter Hermann Ryff,¹⁰⁵ *Practicir Buechlin/der Leibartznei*, Franckfurt am Mein, 1541. (Samobor:

---

prevedena na 50 jezika pa i u novije vrijeme (Pariz, 2004., Milano 2010., Alessandria, 2011.). Usp. <http://ageofex.marinersmuseum.org/?type=travelwriter&id=11>; <http://www.britannica.com/biography/Lodovico-de-Varthema> (9. 12. 2015.)

¹⁰² Croeselius, Johannes (XVI. stoljeće), filozof i knjižničar na sveučilištu u Ingolstadtu. Najvažnija djela su mu poeme (*Elogia: in duas divisa partes, quarum prior iam inde a Constantino illo magno imperatorum regum, ducum*. 1584.; *Poemata sacra de circumcissionis dominicae festo*. 1585.) i filozofske rasprave: *Axiomata Philosophica, Venerabilis Bedae, Viri In Divinis Atque Humanis Literis Exercitissimi*., 1583.; *Oratio de augustissimo et sanctissimo incarnati verbi mysterio*, 1583.; *Parentalia anniversaria R. Pr. Joanni Egolpha à Knoeringen Episc. Augustano. oblata*, 1591.; *Orationes, epistolae, hymnique sacri*, 1599. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp00919573> (9. 12. 2015.)

¹⁰³ Nikolaus von Reusner (Löwenberg, Šleska, 1545. – Jena, 1602.), njemački polihistor, pravnik, pravni teoretičar i latinski pjesnik. Rođen u obitelji posjednika u istočnoj Mađarskoj i Sedmogradskoj (zap. Rumunjska) iz koje je stasalo nekoliko pravnika i medicinara. U Wittenbergu je studirao matematiku, filozofiju i botaniku, a potom stare jezike, posebno latinski, anatomiju, kasnije i pravne znanosti. Nakon završetka studija uključuje se u rad Reichstaga (Državnoga sabora) kao i u diplomatsku službu u cilju zaštite srednje Europe od Turaka. Nikolaus von Reusner autor je 83 pjesnička, biografska, povijesna, retorička, filozofska, pa i znanstvena rada. Jedna šestina od tih radova bavi se pitanjima građanskih i feudalnih pravnih pitanja. Usp. J. A. von Eisenhart, Reusner, Nikolaus von, u: *Allgemeine Deutsche Biographie* (https://de.wikisource.org/wiki/ADB:Reusner,_Nikolaus_von); Eisenhart, Reusner, Nikolaus von (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz76263.html>); Günter Gerstmann, Reusner, Nikolaus (<http://kulturportal-west-ost.eu/biographien/reusner-nikolaus-2>) (11. 12. 2015.)

¹⁰⁴ Reusner Jeremias ili *Reußner*, *Reusnerus*, pravnik, nakladnik i mlađi brat Nicolausa Reusner, aktivan u Löwenbergu u Šleskoj od 1557. do 1594. godine. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01875812> (11. 12. 2015.)

¹⁰⁵ Walther Hermann Ryff ili *Ryf*, *Reiff*, *Reif*, *Rueff*, *Ruff*, latinizirano *Gualtherus Hermenius Rivius, Ryffus* (Strasbourg, oko 1500. – Würzburg, 1548.), humanist koji se je bavio medicinskim, anatomskim, filozofskim temama i teorijskim pitanjima arhitekture. Ryff je sebe opisao kao liječnika ili kirurga, ali vjerojatno nije imao nikakvu liječničku naobrazbu. Živio je u Frankfurtu, Mainzu, Nürnbergu, Kulmbachu i Würzburgu, gdje je umro 1548. godine. Objavio niz radova, a osobito su brojni njegovi medicinski radovi, koji postižu za to vrijeme znatno visoku nakladu. Više je puta optuživan za plagijat. Neke od svojih radova objavio je Ryff kod Balthasara Becka u Strasbourgu pod pseudonimom »Apolinaris« (*Ein neuer Albertus Magnus* oder das *Kurz Handbüchlein un Experiment vieler Arzneien – durch den ganzen Körper des Menschen*). Kod istoga izdavača Ryff je objavio djelo iz anatomije *Des Menschen Beschreibung oder Anatomie*. Nakon knjige *Feldbuch der Wundartzney* autora Hansa von Gersdorffa Ryff objavio je knjigu *Stadt und Feldbuch*

RIV-8°-3) uz koju je navedeno i geslo pastoralnoga rada Caspara Huberinusa;¹⁰⁶ Heinrich Wolff,¹⁰⁷ *Herliche medicische Tractat, vor nie in truck kommen. Von Cur des Podagrams/ des hocherfarnen alten Medici/Arnaldi de Villa Nova*,¹⁰⁸ Strassburg, 1576. (Samobor: RIV-m8^o-2); Paracelsus,¹⁰⁹ *[Archidoxa Philippi Theophrasti Bombast Paracelsi Mani,*

bewehrter Wundarzneia, 1545. godine objavio je u Frankfurtu knjigu *Große Chirurgie*. Svojim opsežnim opusom i širinom primjene, posebno na području medicine i kirurgije, Ryff je ušao u povijest medicine. Walther Ryff je 1543. godine objavio u Strasbourgu originalni latinski tekst deset knjiga drevnog arhitekta Vitruvija. 1547. godine je u Nürnbergu objavio njemački komentar na Vitruviusa, tzv. *Architektur*, a zatim 1548. godine prvi njemački prijevod Vitruviusa, *Vitruvius Teutsch*, veliki rad na njemačkome jeziku iz teorije arhitekture renesanse. Originalni antički tekst dan je doslovno preslikano s komentarima i dopunama koje je Ryff temeljio na Vitruviju u izdanju Cesariana (Venecija, 1521.) i arhitektonskim raspravama Sebastiana Serlie. Ryffov doprinos širenju arhitekture renesansne sjeverno od Alpa teško se može precijeniti. Usp. G. Keil, Ryff, Walther Hermann (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd118604376.html>); <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11999-014-3605-y#page1> (9. 12. 2015.).

¹⁰⁶ Huberinus, Caspar, ili Caspar Hueber, ili Kaspar Huber itd. (Stotzard, 1500. – Öhringen, 1553.), protestantski teolog, odgojni pisac, pjesnik i reformator. Usp. G. Franz, Huberinus (Huber; nicht aber Hubel, Huberin), Caspar (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd118707531.html>) (9. 12. 2015.).

¹⁰⁷ Wolff, Heinrich ili *Vuolffius*, Henricus (1520. – 1581.), njemački liječnik i farmaceut. Djelovao je u Nürnbergu. Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00348516> (10. 12. 2015.).

¹⁰⁸ Arnaldo iz Villanove ili *Arnaldus de Villa Nova* (Valencija, oko 1235. - Genova, 1311.), španjolski liječnik, alkemičar i astrolog. Školovao se kod dominikanaca u Valenciji, a medicinu je završio u Napulju. Prevodio je s arapskog na latinski, a znao je i grčki i hebrejski, te se koristio s mnogim djelima iz područja medicine, astrologije i alkemije. Veći dio života proveo je putujući, kao uspješni liječnik mnogih uglednika od kojih je dobio za svoje usluge dvorac u Tarragoni i katedru medicine na sveučilištu u Montpellieru. Zaslužan je za prevođenje mnogih arapskih medicinskih djela (Avicena) kao i Galena iz arapskih prijevoda. Od mnogih alkemijskih knjiga koja mu se pripisuju (*Rosarium philosophorum, Flos florum, Novum lumen, Practica summaria, Epistola ad episcopum valentinum de reprobatione nigromantiae fictionis*) sigurno je autor jedino knjige *Questiones tam essentiales quam accidentales ad Bonifacium VIII* (Pitanja što bitna što sporedna za Bonifacija VIII.). Usp. Who is Arnau de Vilanova (<http://grupsderecerca.uab.cat/arnau/en/arnaudevilanova>); Arnaldus Villanovanus (<http://www.newadvent.org/cathen/15429c.htm>) (10. 12. 2014.).

¹⁰⁹ Paracelsus, pravim imenom *Theophrastus Phillippus Aureolus Bombastus von Hohenheim* (Einsiedeln, 1493. – Salzburg, 1541.), švicarski liječnik, alkemičar, astrolog, znanstvenik, mistički filozof i okultist. Na sveučilištu u Baselu, Beču i Ferrari studirao je medicinu, kirurgiju i alkemiju. U tajne alkemije inicirao ga je Johann von Trithem, opat Sponheima. Bio je kirurg u Strasbourgu, putovao je cijelom Europom (Njemačka, Francuska, Mađarska, Nizozemska, Danska, Švedska i Rusija) i Bliskim istokom (Egipat, Arabija, Istanbul, Sveta zemlja). Kratko je vrijeme bio profesor medicine u Baselu, gdje je javno spalio Avicenin *Canon medicinae*, tada najautoritativniji udžbenik za liječnike, a odbacio je i medicinsku tradiciju koju je od 2. stoljeća određivao Galen. Zbog kritičkoga i oštro polemičnog karaktera nazvan je *Lutherom medicine*. Pisao je na njemačkom jeziku. Za života je ostavio samo nekoliko spisa, među njima i kirurški traktat *Die grosse Wundartznei*. Preteča je ijatrokemijske terapije, prema kojoj se bolesti objašnjavaju kao poremećaji kemijskog procesa u organizmu i liječe se kemijskim sredstvima. U liječenju koristio je živu, bakar, željezo, srebro i sumpor, a upotrebljavao je i biljke i ljekovite izvore. Paracelsus se često spominje kao otac toksikologije. Napisao je i rad o bolestima i rizicima vezanim za rad u rudnicima. Njegove tehnike liječenja uključivale su i astrologiju, pa je u svojim djelima izradio sustav astroloških talismana koji su trebali pomagati pri ozdravljenju. Za njegova života službena medicina i filozofija smatrale su da su te teze neprihvatljive maštarije. Negirajući dogme svoga vremena, piše vlastita opažanja temeljena na »iskustvu prirode« o profesionalnim bolestima, kugi, sifilisu, etiologiji, neurozama i psihozama. Njegove medicinske i filozofske tvrdnje pune su mističkih, panteističkih, alkemijskih, novoplatonističkih, kabalističkih i naivno-proročanskih elemenata. U znanosti o arehusu živoj sili koja pokreće svijet, o elementima koji tvore kozmos, o kemijskim procesima, o božanskom makrokozmosu, o promatranju organizma kao nevidljive cjeline, Paracelsusova medicina i filozofija, uza sva protuslovlja i apsurdne, upućuje na novo pristupanje čovjeku i znanosti, koje je karakteristično za buntovne renesansne mislioce toga doba. Veći dio svojih djela Paracelsus je diktirao i ostavio u mnogim slučajevima te rukopise svojim prijateljima sa zahtjevom da ih prepisu. Njegovo ime često su drugi koristili za svoje radove, tako da je kasnije postalo nužno razlikovati koji su uistinu Paracelsusovi spisi. Njegove sabrane radove, među kojima su i neki neautentični, objavio je Huser (Basel, 1589. – 1591. godine u 10 volumena, Frankfurt, 1603. godine u 3 volumena, Strasbourg, 1616. godine). Detaljan popis autentičnih i

des Hoherfahrnen und beruembtesten Philosophi/ und baider Artzney Doctoris/ Zehen Buecher : Item, I. De Tinctura Physicorum. II. Tesaurus Tesaurorum. III. Manuale. IIII. Occulta Philosophia, Strassburg, 1574. (Samobor: RIV-m8^o-10), koju je priredio i predgovor napisao Michael Toxites.¹¹⁰ Većina tih djela pisana je njemačkim jezikom i namijenjena je praktičnoj primjeni. Tu literaturu koristili su franjevci ranarnici i ljekarnici koji su djelovali u samoborskoj i u jaskanskome samostanu.

Najmanju grupu čine rječnici: Filippo Venuti,¹¹¹ *Dittionario volgare, & latino, nel quale si contiene come i vocaboli italiani si possono dire, & esprimere latinamente*, Venetia, 1592. (Samobor: RIV-m8^o-16), djela klasične (antičke) književnosti, povijesti, filozofije i religije: Ambrosius Theodosius Macrobius,¹¹² *In Somnium Scipionis, lib. II. Saturnaliorum*, Lugduni, 1550. (Samobor: RIV-m8^o-32), kao i djela enciklopedijskoga karaktera: Theodor Zwinger,¹¹³ *Theatrum vitae humanae, omnium fere eorum, quae in hominem*

neautentičnih spisa nalazi se u: Albrecht von Haller *Bibliotheca medicinae practicae, II* (Basel, 1777.), 2 – 12. Među njegove najvažnije spise ulazi *Opus Paramirum I, II*; *Drei Bucher von den Franzosen* (sifilis i spolne bolesti); *Grosse Wundartznei, über das Bad Pfiffers, über die Pest u Sterzingu*. Usp. *Opća enciklopedija*, sv. 15, Zagreb, 2007., str. 250; A. Cockren, Paracelsus, <http://www.alchemylab.com/paracelsus.htm>; Thomas J. Bress, Theophrastus Paracelsus (<http://www.newadvent.org/cathen/11468a.htm>) (11. 12. 2015.)

¹¹⁰ Schütz, Michael ili Toxites, *Michael* (Sterzing, 1514. – Hagenau, 1581.), humanist, pjesnik (*poeta laureatus*), profesor, liječnik i nakladnik medicinskih i alkemijskih spisa. Studirao u Tübingenu, Paviji i Wittenbergu, gdje je bio učenik F. Melanchtona. Kao pjesnik, latinist i učitelj djelovao u Bad Urachu, Baselu, Strassburgu i Tübingenu, gdje je postao profesor retorike i poetke, te promoviran u liječnika. Tu se je upoznao s Paracelsusovim djelima, koja je sustavno proučavao. U Strassburgu je imao vlastiti laboratorij i eksperimentirao s antinomom. Godine 1566. upoznao je Johanna Husera, koji će kasnije objaviti prvo cjelovito izdanje Paracelsusih djela. Toxites je do 1578. godine bio urednik brojnih medicinskih i alkemijskih djela, uključujući 23 Paracelsusova spisa. Usp. <http://www.deutsche-biographie.de/pnd117421359.html>; Usp. L. Gantenbein (<http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/d/D42851.php>) H. Jaumann, *Handbuch der Gelehrtenkultur der Frühen Neuzeit*, Band 1: Bio-bibliographisches Repertorium, str. 663. (https://books.google.hr/books?id=PCNN_blc77kC&pg=PA663&lpg=PA663&dq=sch%C3%BCtz,+michael+ili+toxites,+michael,&source=bl&ots=mi6deXnb3Z&sig=0W_5rmiNSXtCYliK8xJYzbaevbc&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKewiS8Lfzr6zKAhUERBQKHTPPCD4Q6AEIMzAE#v=onepage&q=sch%C3%BCtz%2C%20michael%20ili%20toxites%2C%20michael%2C&f=false) (11. 12. 2015.)

¹¹¹ Filippo Venuti (Cortona, 1531. – Rim ili Venecija, 1587.), talijanski lingvist, poznat po svome leksikografskome radu, posebno po kompilatorskoj izradi rječnika govornoga i latinskoga jezika, koji je objavljan u brojnim izdanjima od kraja XVI. do kraja XVII. stoljeća. S toskanskim humanistom Giovannijem Fabrinijem prevodio je djela antičkih latinskih klasika (Virgilio, Ciceron, Horatio), slavu je doživio svojim rječnikom *Dittionario volgare & latino*, koji ima strukturu sličnu rječniku koji je daleko prije njega izradio Calepino. Venutijev rječnik objavljen 1561. godine doživio je velik uspjeh (još 19 izdanja u XVIII. stoljeću). Venuti je također izradio još dva rječnika: *Dittionario italiano, e francese* (Genova, 1614.) i *Nuovo spicilegio volgare, & latino* (Venecija, 1565.). Usp. <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01310624> (11. 12. 2015.)

¹¹² Ambrozije Teodozije Makrobije, *Ambrosius Theodosius Macrobius*, (kraj 4. stoljeća – početak 5. stoljeća), kasnorimski gramatičar, neoplatonovski filozof i pisac. Macrobius je poznat po tekstu *Saturnalia* koji predstavlja jedan od izvora o rimskim poganskim običajima i tradiciji, kao i po komentaru na Ciceronov tekst *In Somnium Scipionis* (Scipionov san). Iako o njegovu životu, uključujući i religijske poglede, nema puno pouzdanih podataka, tradicionalno ga se smatra jednim od posljednjih poganskih autora rimske književnosti. Usp. <http://www.britannica.com/biography/Ambrosius-Theodosius-Macrobius>; <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100124192> (11. 12. 2015.)

¹¹³ Zwinger, Theodor stariji, ili *Theodore Zwinger* ili *Theodoro Zuingero* (Basel, 1533. – 1588.) švicarski znanstvenik. Studirao je na sveučilištu u Baselu, a potom u Francuskoj i Italiji, gdje je doktorirao na sveučilištu u Padovi. U Baselu je obavljao liječničku praksu, a uskoro je postao profesor grčkog jezika i etike. Od 1580. godine sveučilišni je profesor teoretske medicine, te u dva navrata i rektor sveučilišta u Baselu. Prvi je od sveučilišnih znanstvenika koji je prihvatio Paracelsusove radove, zbog čega je bio napadan. Zwinger je izdavač i urednik enciklopedijskoga djela *Enzyklopädie Theatrum Vitae Humanae* (Basel, 1565., 1571., 1586., 1604). Njegovu enciklopediju nastavo je uređivati i izdavati njegov sin Jakob Zwinger. Usp. H. Steinke,

cadere possunt, Bonorum atque malorum exempla historica, ethicae philosophiae praeceptis accomodata, & in XIX. libros digesta, comprehendens, Basileae, 1565. (Samobor: RIV-2°-4), koju je Zwinger izradio upotrijebivši sakupljeno znanje svoga tasta Conrada Lycosthenesa.¹¹⁴

Posebna zanimljivost te zbirke primjerci su izdanja čiji su autori ili priređivači sljedbenici reformacije, njezini aktivni, gorljivi pristaše i propovjednici. Tako se može reći da unutar zbirke postoji i manja zbirka koja je samo za ovaj rad sastavljena i koju se uvjetno može nazvati Reformata, a koja se sastoji od ukupno osam jedinica različitoga sadržaja. Neko-liko knjiga iz te podzbirke izrazito je liturgijsko-pastoralnoga (vidi u Katalogu: Samobor: RIV-16°-12; Samobor: RIV-m8°-20 P.1., P.2.), odnosno filozofsko-teološkoga karaktera (vidi u Katalogu: Samobor: RIV-m8°-7; Samobor: RIV-m8°-8). Tu je i jedno djelo enciklopedijskoga karaktera (vidi u Katalogu: Samobor: RIV-2°-4), kao i tri djela medicinskoga sadržaja (vidi u Katalogu: Samobor: RIV-m8°-10; Samobor: RIV-m8°-18; Samobor: RIV-8°-3). Te knjige, a takvoga predznaka knjiga ima u svim samostanima te provincije, dolaze iz obaju samostana, nisu označene kao *libri prohibiti*, a sudeći po njihovu fizičkome stanju, franjevci su ih dobrano koristili, iako su sigurno znali da se njihovi autori i priređivači nalaze na Indeksu zabranjenih autora, knjiga, koji je imao svaki samostan (vidi u Katalogu: Samobor: RIV-16°-3; Samobor: RIV-m8°-17), ali razlikujući i znajući što je sukladno katoličkome pravovjerju sačuvali su ih do naših dana.

Velik dio građe iz zbirke je na latinskome (58), njemačkome (9), talijanskome (6). Knjižna građa obrađuje ponajviše područje pastoralna, kršćanske duhovnosti, teologije, i filozofije, biblijske, crkvene i opće povijesti, umjetnosti, politike i općega obrazovanja (geografija i slično). Najveći dio knjiga tiskan je na njemačkome govornom području (32), Apeninskome poluotoku (28), a od toga ponajviše u Veneciji (24) te na području Francuske (7) i Belgije (4), što govori o pravcu njihova dolaska u Samobor, odnosno u Jastrebarsko (Jasku). Manji dio knjiga (11) tiskan je goticom i uglavnom na njemačkim jezikom, dok je najveći dio knjiga tiskan latinicom (romanom), latinskim i talijanskim jezikom.

Znatan broj knjiga dobro je grafički opremljen, a neke i raskošno opskrbljene slikovnim priložima u tehnici drvoreza (Samobor R IV.- 16°-11; Samobor R IV.- m8°-13; Samobor R IV.- m8°-17; Samobor R IV.- m8°-20 P.1.-2.; Samobor R IV.- m8°-25; Samobor R IV.- m8°-26 P.2.; Samobor R IV.- m8°-29; Samobor R IV.- 8°-3; Samobor R IV.- 8°-4; Samobor R IV.- 4°-1 P.2.) kao i u tehnici bakroreza (Samobor R IV.- 2°-1; Samobor R IV.- 2°-2; Samobor R IV.- 2°-3).

Uvezi, tj. korice knjiga iz zbirke različite su starosti. Najstariji uvezi, drvo presvučeno pregovanom kožom s florealnim ornamentima, likovima znamenitih suvremenika,

Zwinger, Theodor (<http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/d/D14707.php>; A. v. Salis, Zwinger, Theodor (<http://www.deutsche-biographie.de/sfz11010.html>); <https://web.archive.org/web/20041021091550/http://bruder-klaus.ch/que/bkq261.htm> (11. 12. 2015.)

¹¹⁴ Conrad Lycosthenes ili *Conrad Wolffhart* (1518. – 1561.), njemački humanist, polihistor i enciklopedist iz Alzasa. Studirao filozofiju u Heildebergu i predavao gramatiku i dijalektiku u Baselu. Sakupio veliku količinu znanja o svim aspektima življenja iz dotadašnje znanosti i umjetnosti. Tim se podatcima koristio Theodor Zwinger u sastavljanu enciklopedijskoga djela *Enzyklopädie Theatrum Vitae Humanae*, koje je prvi put objavljeno 1565. godine. Usp. <http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/philogalerie/neuzeit/lycosth.htm> (11. 12. 2014.)

svetačkim likovima, godinama i metalnim kopčama sačuvao je velik broj (23) knjiga, a ponajviše one maloga formata (16° - 5; m8°- 11; 8° -1; 4°-2), ali i sve knjige većega formata (2°-4). Sudeći po godinama koje su na tim omotima utisnute u kožu, ornamentici ukrasa i natpisima oko središnje smještenih likova, to su originalni uvezi, što tim knjigama daje poseban šarm, ali i bibliofilsku i umjetničku vrijednost. Gotovo kod svih tih uveza sastavni dio su dobro sačuvane metalne kopče. Noviji uvezi (18. stoljeće i kasnije) su kartonske korice presvučene glatkom, pretežno telećom kožom, jedan broj knjiga je uvezan u velin, dok je jedna knjiga uvezana u kartonske korice na koje je zalijepljen list starijega latinskoga rukopisnog višebojnog kodeksa (Samobor R IV.- 16°-6). Velik dio tih knjiga ima uvez, tj. korice novijega datuma, odnosno iz 19. stoljeća i nakon nedavne restauracije krajem 20. i početkom 21. stoljeća. Ti uvezi (platno, karton) neprimjereni su starosti izdanja. U većini knjiga nalaze se dobro čitljivi rukopisni *ex libris* ili zapisi drugoga karaktera. Manji broj knjiga je u dosta lošem stanju, razbijen im je knjižni blok, oštećene kožnate korice i crvotočinom oštećeno drvo u koricama. (Samobor R IV.- 16°-5; Samobor: RIV-2°-4), što je posljedica trajnoga korištenja i neadekvatnoga smještaja knjiga tijekom prohujalih stoljeća.

U bibliografskim zapisima, tj. u opisima dijela knjiga dana je također u nemogućnosti digitalizacije vlastitih primjeraka, digitalna snimka primjerka istoga naslova iz neke od europskih knjižnica, gdje su te knjige digitalizirane (Bayerische Staatsbibliothek u Münchenu). Stoga kod pregleda digitalne snimke u zapisima toga kataloga treba voditi računa da je samoborski primjerak ipak različit od primjerka prikazanoga na digitalnoj slici i to u onim dijelovima koji su specifični za svaki primjerak (uvez, inicijali, ručno bojene slike, *ex libris*, bilješke, oštećenja i dr.), dok je tiskani dio potpuno identičan, odnosno u slučaju oštećenosti samoborskoga primjerka može se dobiti uvid u cjelovito izdanje.

Zbirka *Strane rijetke knjige 16. stoljeća* u knjižnici franjevačkoga samostana u Samoboru (i u Jastrebarskome) brojem jedinica je maleni, ali u svjetskim razmjerima vrijedan dio europske i svjetske knjižne baštine. To je još jedno svjedočanstvo višestoljetne kulturne tradicije gradova Samobora i Jastrebarskoga (Jaske) te Hrvatske, zemlje bogate europske kršćanske kulture i uljudbe.

Katalog zbirke Stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća

Katalog zbirke dan je prema formatima i signaturama onako kako je građa složena u ormaru sefu knjižnice. Rednim brojem označene su fizičke jedinice, jer se u nekim slučajevima u jednoj fizičkoj jedinici nalaze dva odvojena naslova (privezi), a zvjezdicom su označene jedinice za koje se pouzdano zna (*ex libris* i pečat) da su pripadale knjižnici jaskanskoga samostana.

Građa je katalogizirana u knjižničnome programu CROLIST, a zapisi su izraženi u formatu UNIMARC prema međunarodnome standardu ISBDM.¹¹⁵

¹¹⁵ Kod obrade građe korišteni su priručnici: Eva VERONA, *Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga*, Zagreb, 1986. i *ISBD(A): Međunarodni standardni bibliografski opis starih omeđenih publikacija (antikvarnih)*, Zagreb, 1995.

RIV-32°

1.

POLANCO, Juan Alonso

Methodvs Ad Eos Aduvandos Qvi Morivntvr : Ex Complrvivm Doctorvm, Ac piorum scriptis, diurnoque vsu & obseruatione collecta / Auctore Reverendo patre Ioanne Polanco . - Dilingae : Apud Ioannem Mayer, 1578. - [2], 202, [18] str. ; 32° (10 cm)

Drugi naslov: Methodus ad eos adiuuandos qui moriuntur

Uvez: šareni karton s kožnim hrptom. Knjižni blok: nedostaju dijelovi prva dva lista, mrlje od vlage, restaurirano.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10998175_00001.html (21. 1. 2014.)

Pregledano: 21. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, umiranje, kršćansko gledište, priručnik.

Samobor: RIV-32°-1

RIV-16°

1.*

ALAGONA, Petrus

Compendium Manualis Navarri: Ad Commodiorem usum, tum confessoriorum, tum poenitentium, confectum / Petro Givvara, Societatis Iesu. - Coloniae : In Officina Bireckmannica, Sumptibus Arnoldi Mylij, 1594. - 514, [46] str. ; 16° (10 cm).

Drugi autori: Azpilcueta, Martin de;

Uvez: Drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči. Knjižni blok: mrlje od vlage. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko*.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10187220_00001.html (21. 1. 2014.).

Pregledano: 21. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, ispovijed, pokora, priručnik.

Samobor: RIV-16°-1

2.

DEFENSOR de Liguge

[Scintillae, sive loci communes, / D. Defensoris theologi vetustissimi]. - [Koeln, 1554?]. - 3 - 347 str. ; 16° (11 cm).

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i oštećenim kopčama. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i 1 list, mrlje od vlage. Oznaka: na prvom postojećem listu ex libris: *Conty Szamoboriensi*.

Pregledano: 21. 1. 2014.

Predmetnice: duhovnost, askeza, redovništvo.

Samobor: RIV-16°-2

3.

CONCILIUM Tridentinum (1545-1563)

Concilium Tridentinum sub Paulo III. Iulio III. & Pio IIII. pont. max. celebratum : Cui accedunt Pii IIII. & V. summorum pont. Bullae aliquot super declaratione Decretorum quorundam eiusdem Concilij emanata . Et denuo Librorum prohibitorum Indice addito : Omnia nuperrime diligenti cura castigatoria reddita. - Venetiis : apud Hierony. Polum, 1583 (Venetiis : apud Hieronymum Polum, 1583). - 2 vol. ; 16° (12 cm).

1: Concilium Tridentinum . - [32], 350, 2 str. ; 16° (12 cm).

2: Index librorum prohibitorum, ad Romanum nouissimum exemplar redactus, cum regulis confectis per Patres a Tridentina Synodo delectos . - 48 str. ; 16° (12 cm).

Uvez: velin. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 21. 1. 2014.

Predmetnice: koncilska učenja -- Trident -- prikazi, crkvena povijest, crkveni zakon.

Samobor: RIV-16°-3

4. – 5.

COSTER, Francois, isusovac

Libellus Sodalitatis: Hoc est, Chrsitianarum Institutionum Libri Qvinque / Auctore R. P. Francisco Costero. - [Coloniae Agrippinae : Apud Antonium Hierat, 1600?]. - [20], 568, [3] str. ; 16° (14 cm).

Uvez: novi platneni. Knjižni blok: oštećen knjižni blok, nedostaje naslovnica i zadnji list, mrlje od vlage. (Samobor: RIV-16°-4 a);

Uvez: koža, oštećen. Knjižni blok: oštećen, oštećen predlist i naslovnica, mrlje od vlage. (Samobor: RIV-16°-4b);

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10997669_00001.html (22. 1. 2014.)

Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: teologija – filozofsko-teološke misli, vjerski redovi.

Samobor: RIV-16°-4 a, b

6.

CARRANZA y Miranda, Bartholome

Summa conciliorum et pontificum a Petro vsque ad collecta per f. Barth. Carranzam Miranden. ordinis praedicatorum : Adiectis ad finem canonibus aliis . Accesserunt etiam statuta quaedam synodalia parisiensis . Cum indice nouo copiosissimo. - Lugduni : apud Horatium Cardon, 1600. - [20], 655, [1] list ; 16° (12 cm).

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: mehanički oštećen, oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Oznaka: ex libris na naslovnoj stranici: *Contus Samoboriensis*. Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: crkvena povijest, koncili, pape -- 1.-16. st. -- biografski prilozi.

Samobor: RIV-16°-5

7.

FUMUS, Bartholomaeus, dominikanac

Summa aurea armilla nuncupata, casus omnes ad animarum curam attinentes, breuiter complectens : Nunc demum summarijs, singulis titulis praefixis, aucta; decisionibusque sacros. Conc. Trid. in marginibus annotatis, nunquam antea impressis, illustrata. Omnia hac postrema editione castigatoria reddita / A reueren. p.f. Bartholomaeo Fumo Villauren. Placentino, Ord. praed. ac haereticae prauit. inquisitore, edita. - Venetiis : apud Basam, 1576. - [14], 1188, [1] str. ; 16° (15 cm).

Uvez: drvo presvučeno listom starijega kodeksa s latinskim dvobojnim tekstom ispisanim goticom s oštećenim kožnim hrptom i uglovima. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, kršćanski nauk, pastoralna teologija, priručnici.

Samobor: RIV-16°-6

8.

FLORES Bibliae siue loci communes omnium fere materiarum, ex veteri ac nouo Testamento excerpti, atque alphabetico ordine digesti, nuncque demum castigati. - Lugduni : apud Gulielmum Rouillium, 1585. - 798, [10] str. ; 16° (13 cm).

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i metalnim kopčama. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 22. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10179726_00001.html (22. 1. 2014.)

Predmetnice: Biblija -- interpretacija.

Samobor: RIV-16°-7

9,*

ECK, Johann Maier von

Enchiridion Locorum communium adversus Lutheranos : Ab Avthore Iam Sexto recognitum, et prioribus locis abunde locupletatis, sex locis auctius prodit / Ioanne Eckio authore. - Excusum Ingolstadij, 1529. - [5], 149, [1] list ; 16° (14 cm).

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopče. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 22. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10193506_00001.html (22. 1. 2014.)

Predmetnice: Luther, Martin, reformacija, katolička apologetika.

Samobor: RIV-16°-8

10.

ZECCHI, Lelio

Politicorum siue De principatus administratione libri 3. Theologice, iuridice, & historice tractati : Adiecta sunt summaria, indicesque copiosi / Authore Laelio Zecchio theol. & I.V.D. - Coloniae Agrippinae : apud Ioannem Gymnicum, sub Monocerote, 1600. - [18], 548 str. ; 16° (13 cm).

Uvez: velin. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Privezano uz: Ioannis Baptistae Lenccl , *Observationes politicae, ex varijs historiarum, & ciuilis doctrinae scriptoribus praeterpropter conciliatae, Argentinae : typis Josiae Rihelij, per Andream Rietschium, 1601.*

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10192934_00001.html (22. 1. 2014.).

Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: politika, teologija, pravo -- povijest.

Samobor: RIV-16°-9

11.

THOMAS Hibernicus

Flores doctorum pene omnium, qui tum in theologia, tum in philosophia hactenus claruerunt / per Thomam Hibernicum . collecti, ac ordine alphabetico digesti. - Postrema editio . . - [s. 1.] : apud Iacobum Stoer, 1593. - [14], 1008 str. ; 16° (13 cm).

Uvez: novi platneni. Knjižni blok: nedostaju svi dijelovi iza 1008. stranice, mrlje od vlage.

Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, filozofija, priručnici.

Samobor: RIV-16°-10

12.

LUIS, de Granada

La prima parte dell'oratione, et meditatione, per li giorni della settimana, e per altro tempo / del r.p.f. Luigi di Granata, .Vltimamente dall'auttor medesimo emendata, . ; nuouamente tradotta dalla lingua spagnuola da Gio.Battista Porcacchi. . - In Vinegia : presso Giorgio Angelieri, 1587. - 4 vol. ; 16° (14 cm).

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Privez: sva četiri djela međusobno privezana u jedan knjižni blok. Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, molitve, meditacije.

1: La prima parte. - [10], 275 listova ; 16° (14 cm)

Samobor: RIV-16°-11 P.1.

2: La seconda parte. - [8], 172 listova ; 16° (14 cm)

Samobor: RIV-16°-11 P.2.

3: La terza parte. - [12], 120 listova ; 16° (14 cm)

Samobor: RIV-16*-11 P.3.

4: La qvarta parte. - [12], 107 listova ; 16° (14 cm)

Samobor: RIV-16°-11 P.4.

13.*

[PSALTERIUM Davidis .]. - VVitebergae : ex officina Lavrenti Schwenck, s. a). - [12], 162 (172), [8], 80, [4] lista ; 16° (14 cm).

Ostali naslovi: Psalmi seu cantica ex sacris literis in ecclesia cantari .

Ostali autori: Maior, Georg ; Major, Johann.

Uvez: drvo presvučeno kožom s metalnim kopčama. Oznaka: na predlistu žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: nedostaje naslovnica, mrlje od vlage.

Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: reformacija, liturgijske knjige, psalmi.

Samobor: RIV-16°-12

RIV-m8°

1.*

JACOBUS de Voragine

Sermones aurei de Maria Virgine Dei Matre, omni doctrina, & magnis Sacre Scripture sensibus referti, concionatoribus Verbi diuini, parochis, ac etiam viris pijs & doctis, apprime necessarij : Auctoris vita ex vetustissimi scriptoribus addita. Cum duplici indice sermonum & rerum memorabilium / Auctore R. P. Iacobo Voragine instituti dominicani, archiepiscopo lanuensi. - Venetiis : ad Signum Concordiae, 1590 (apud Baretium de Baretijs). - [16], 204 l. ; 16 (15 cm).

Uvez: velin, oštećen. Oznaka: na unutarnjoj strani prve korice žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i jedan list, mrlje od vlage.

Pregledano: 22. 1. 2014.

Predmetnice: Marija, Blažena Djevica, propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-1

2.

WOLFF, Heinrich

Herliche medicische Tractat, vor nie in truck kommen. Von Cur des Podagrams/des hocherfarnen alten Medici/ Arnaldi de Villa Nova : Item vom Holtz des Lebens, vom Goldoel, Antimonii oel und Wein. Von den Tugenden der Perlen/ Corallen und Spiritus vini. Von der Pestilentz . - Zu Strasburg : bei Bernhart Jobin, 1576. - [s. p.] ; m8° (15 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno - crno. – Got.

Drugi autori: Arnoldus de Villa.

Uvez: koža. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10191367_00001.html (23. 1. 2014.)

Pregledano: 23. 1. 2014.

Predmetnice: medicina.

Samobor: RIV-m8° -2

3.-4*

BONAVENTURA, sanctus

Sancti Bonauenture doctoris eximij De dieta salutis nouem tractatus : In prima dieta tractat de peccato in communi. In secunda dieta tractat de penitentia in communi. In tertia . de preceptis in communi. In quarta . de religione in communi. In quinta . de virtute in

communi. : In sexta . de iusticia in communi. In septima . de timore dei in communi . - Venecijs : impressum diligentissime correctum per Ioannem et Gregorium de Gregorijs fratres, 1502 die 28. Maij). - [128] listova ; m8° (15 cm).

Uvez: novi kožni uvez. Oznaka: na prvom listu: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Pregledano: 23. 1. 2015. (Samobor: RIV-m8°-3 a).

Uvez: novi kožni. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 29. 1. 2014. (Samobor: RIV-m8°-3 b*)

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10188229_00001.html (29. 1. 2014.)

Predmetnice: teologija, filozofija, etika, moral.

Samobor: RIV-m8°-3 a, b*

5.

VARTHEMA, Lodovico de

Itinerario de Ludouico de Varthema bolognese nello Egitto, nella Soria nella Arabia deserta, & felice, nella Persia, nella India, & nela Ethiopia : Le fede el viuere, & costumi delle prefate prouincie. Et al presente agiontoui alcune Isole nouamente ritrouate. - Stampato in Vinegia : per Francesco di Alessandro Bindone, & Mapheo Pasini compani, a santo Moyse al segno de Langelo Raphael, 1535 del mese d'aprile). - 100, [8] str. : ilustr. ; m8° (15 cm).

Uvez: novi kožni. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10206783_00001.html (23. 1. 2014.).

Predmetnice: geografija, putopis – 16. – 17. st.

Samobor: RIV-m8°-4

6.*

PSEUDO-Dionysius Areopagita

Dionisio Areopagita Delli divini nomi : Con alcuni bellissimi trattati della facilita del ben operare. Delle sette beatitudini. Della oratione dominicale. Et dell'amor diuino. . ; Tradotto dal reueren. padre don Valeriano da Bergamo canonico regolare lateranense. - In Venetia : appresso Rutilio Borgominerio al segno di S. Giorgio, 1563. - [4], 184 lista ; m8° (16 cm).

Uvez: velin, oštećen. Oznaka: na naslovnoj stranic dva ex librisa: *Pr Fr Marianus Polsach franciscanus 1709.* i *Conventus Jashensis* i žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: oštećen od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, mistika – teološko gledište, molitve.

Samobor: RIV-m8° -5

7.*

STAPLETON, Thomas

Promptuarium morale super Euangelia Dominicalia totius anni. Ad instructionem concionatorum. Reformationem peccatorum. Consolationem priorum. Ex Sacris Scripturis SS. Patribus, & optimis quibusque authoribus studiose collectum / Authore Thoma Stapletono . - Venetijs : apud haeredes Melchioris Sessae, 1598. - 2 vol. ; m8° (16 cm)

1: Pars Hyemalis. - [28], 750, [26] str. ; m8° (16 cm).

Uvez: karton oštećena hrpta. Oznaka: na pleđini naslovne stranice: *Conventus Jaskensis B.V. Maria in Campo 1598*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-6 P.1.

8.

ARISTOTELES

Aristotelis ethicorum ad Nicomachum libri decem : in gratiam et usum studiosorum breviter et perspicue per quaestiones expositi / per Samuelem Heilandum Tubingensis Scholae Profess. Eth. - Lipsiae: Imprimebat Michael Lantzenberger, [1578]. - 256 str. ; m8° (16 cm).

Uvez: neuvezan. Knjižni blok: na nekim listovima nedostaje tekst. Restaurirano.

Pregledano: 23. 1. 2015.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10169947_00001.html (23. 1. 2015.).

Predmetnice: filozofija, Aristoteles – »Nikomahova etika«

Samobor: RIV-m8°-7

9.

LIEBLER, Georg

Epitome philosophiae naturalis, ex Aristotelis summi philosophi libris ita excerpta, ut eorum capita breviter & dilucide explicet, & ad eosdem cum fructu legendos praeparare studiosos possit : Multis locis auctior et emendatior: quae etiam Scholarum Petri Rami in octo libros Acroamaticos Aristotelis errores passim detegit: Accessit locuples rerum & verborum index / Per Georgium Lieblerum. - Lipsiae, 1596 (Lipsiae : Imprimebat Michael Lantzenberger, 1596). - [32], 414,[34] str. ; m8° (16 cm).

Drugi autor: Petrus Ramus.

Uvez: neuvezan. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2015.

Digitalna pov.: [http://dfg-viewer.de/show/?set\[mets\]=http%3A//digitale.bibliothek.uni-halle.de%2Ffoai%2F%3Fverb%3DGetRecord%26metadataPrefix%3Dmets%26identifier%3D994422](http://dfg-viewer.de/show/?set[mets]=http%3A//digitale.bibliothek.uni-halle.de%2Ffoai%2F%3Fverb%3DGetRecord%26metadataPrefix%3Dmets%26identifier%3D994422) (23. 1. 2014.)

Predmetnice: filozofija, Aristoteles – filozofija prirode, skolastika, Petrus Ramus.

Samobor: RIV-m8°-8

10.

CHAVES, Thomas de

Somma de' sacramenti della Chiesa : Raccolta dalla dottrina dell'eccellente teologo, maestro Francesco da Vittoria, dell'istesso ordine: . / Del R.P.F. Tomaso di Caves, dell'ordine

de' Predicatori ; Et tradotta dalla lingua latina, dal p. Francesco da Treuigi, carmelitano]. - [Venezia : s. n., 1575 / 1580 ?]. - [38], 414 str. ; m8° (16 cm).

Drugi autori: Francesco de Vitoria, Francesco da Trevigi (Francesco Turchi).

Uvez: novi. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i dva lista na kraju, mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2014.

Predmetnice: teologija, sakramenti.

Samobor: RIV-m8°-9

11.

PARACELSUS

[Archidoxa Philippi Theophrasti Bombast Paracelsi Mani, des Hoherfahrnen und be-ruembtesten Philosophi/ und baidier Artzney Doctoris/ Zehen Buecher : Item, I. De Tinctura Physicorum. II. Tesaurus Tesaurorum. III. Manuale. IIII. Occulta Philosophia : Mit allem fleiss uber alle andere Exemplar corrigiert./, [Gedruckt zu Strassburg : durch Christian Mueller, 1574]. - [20], 490 str. ; m8° (16 cm).

Drugi autor: Toxites, Michael (Schütz, Michael), priredio i predgovor napisao.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči, oštećen. Oznaka: ex libris na unutarnjoj strani prve korice: *Sum Joannis Josephi Nepozitek . 1740*. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i zadnja dva lista, oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 23. 1. 2014.

Digitalna pov.: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10996960.html> (23. 1. 2014.)

Predmetnice: medicina, filozofija, metafizika.

Samobor: RIV-m8°-10

12.

NAUSEA, Friedrich, (Blancicampianus)

Reverend. In Christo Patris Ac Domini, D. Friderici Episcopi Viennen. cognomento Nausee Blancicapiani . _Catholicarum in totius anni tam de Tempore de Sanctis Evangelia, Postillarum & Homiliarum Epitome Sive Compendivm. - Coloniae : Ex officina Ioannis Quentel, 1549. - [24], 656, 661-662 str. ; m8° (17 cm).

Drugi autor: papa Pavao III. (1534. - 1549.) autor predgovora.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči. Oznake: brojne bilješke na koricama te na prvom i zadnjem listu; na naslovnoj stranici: *Contus Samobory*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 24. 1. 2014.

Digitalna pov. http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10180622_00001.html (24. 1. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-11

13.

NAUSEA, Friedrich, (Blancicampianus)

Reverend. In Christo Patris Ac Domini, D. Friderici Episcopi Viennen. cognomento Nausee Blancicapiani . _Catholicarum postillarum & homiliarum in totius anni tam de tem-

pore quam de sanctis evangelia, epitome sive compendium : Adiecto sermone uno de conceptione B. Mariae hactenus desiderato, & eo, qui est de S. Lucia in suum locum digesto. - Coloniae : ex officina Ioannis Quentel, 1550. - [20], 637 str. ; m8° (16 cm)

Drugi autor: papa Pavao III. (1534. - 1549.) autor predgovora.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči, oštećen. Ozanke: brojne bilješke na marginama. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage.

Pregledano: 24. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-12

14.

[**BIBLIA** cum concordantijs veteris et noui Testamenti et sacrorum canonum: plenisque . breuibus summarijs ad singula capita appositis . summa cum diligentia reuisa correcta et emendata]. - Venetijs : diligenter impressa anno Domini 1519 die 15 mensis octobris). - [2], 532, [52] lista ; m8° (16 cm).

Drugi autor: Castello, Alberto da (1450. - 1522.), talijanski dominikanac, nakladnik.

Uvez: novi uvez, koža. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i 27 listova.

Pregledano: 24. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11117147_00001.html (24. 1. 2014.)

Predmetnice: Biblija, konkordancije.

Samobor: RIV-m8°-13

15.

HELM, Heinrich

Homiliarum F. Henrici Helmesii in Epistolas & Evangelia totius anni ex meris divinae scripturae sententiis syncere ac erudite concinnatarum & in quinque tomos digestarum. - Coloniae : excudebat Iaspar Gennepaerus, 1556. - 5 vol. ; m8° (16 cm). Kazalo.

Privez: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Uvez: istrošen uvez, velin. Označe: na naslovnoj stranici ex libris: *Conventus Samoboriensis*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 24. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

2: Tomus secundus. - [32], 429 str. ; m8° (16 cm).

Digitalna pov.: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb11099385.html> (24. 1. 2014.)

Samobor: RIV-m8°-14 T.2.

4: Tomus quartus. - [32], 689 str. ; m8° (16 cm).

Digitalna pov.: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb11099387.html> (24. 1. 2014.)

Samobor: RIV-m8°-14 T.4.

16.

SOTO, Domingo de, dominikanac

Relectio F. Dominici Soto Segobiensis theologi ordinis praedicatorum, . _De ratione tendingi, et detegendi secretum. - Brixiae : apud Petrum Mariam Marchetum, 1582 (Brixiae : apud Iacobum, & Polycretum de Turlinis, 1582). - [24], 376 str. ; m8° (16 cm).

Drugi autor: Marchetti, Pietro Maria, nakladnik.

Uvez: novi, platno s kožnim hrptom i uglovima. Knjižni blok: oštećenja od vatre na strani 352. -376., mrlje od vlage. Pregledano: 27. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10173443_00001.html (27. 1. 2015.)

Predmetnice: teologija.

Samobor: RIV-m8°-15

17.

VENUTI, Filippo

Dittionario volgare, & latino, nel quale si contiene come i vocaboli italiani si possono dire, & esprimere latinamente / per M. Filippo Venuti da Cortona, con un dittionario delle voce latine simile quello del Calepino, co' numeri per ritrouar nel volgare la loro significatione. - Aggiunto del medesimo in questa nuoua impressione. Corretto con diligenza, & accresciuto di nuouo di molte uoci, che non erano nell'altre impressioni . - In Venetia : appresso Gio. Domenico de Micheli, 1592 (Venetiis : ex Ioannis Antonij Bertani typographeio, 1592). - 2 vol. ([2]lista, 1044 kol., [92]lista) ; m8° (16 cm).

Uvez: velin, istrošen. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: oštećen predlist, mrlje od vlage. Pregledano: 27. 1. 2014.

Predmetnice: filologija, rječnici.

Samobor: RIV-m8°-16

18.

CONCILIUM Tridentinum (1545. – 1563.)

Concilium Tridentinum, sub Paulo III. Iulio III. ET Pio IIII. Pont. Max. celebratum: Accessere Pij IIII. & V. Bullae quaedam decreta explicantes, & Sacrae Scripturae loci in margine. Nunc cum nouo Indice librorum prohibitorum, ac demum S.D.N. Clementis papae VIII. iussu recognitus, & publicatus. - 210 Venetiis : apud Lucium Spinedam, 1600. - [14], 399, [33] str. ; m8° (16 cm).

Privezano uz: Index librorum prohibitorum cum regulis confectis per Patres a Tridentina Synodo delectos.

Uvez: novi, koža. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Conty Samoboriensis*. Knjižni blok: oštećene margine, mrlje od vlage. Pregledano: 27. 1. 2014.

Predmetnice: koncili, konciliska učenja, Trident, prikazi, crkvena povijest.

Samobor: RIV-m8°-17

CONCILIUM Tridentinum (1545. – 1563.)

Index librorum prohibitorum cum regulis confectis per Patres a Tridentina Synodo delectos. - Venetiis : apud Lucium Spinedam, 1600. - 86 str. ; m8° (16 cm).

Privezano uz: Concilium Tridentinum (1545. – 1563.)

Uvez: novi, koža. Knjižni blok: oštećene margine, mrlje od vlage. Pregledano: 27. 1. 2014.

Predmetnice: zabranjene knjige, crkveno pravo.

Samobor: RIV-m8°-17

19.

REUSNER, Nicolaus

Polyanthea, siue Paradisus poeticus: omnibus propemodum arboribus, plantis, & stirpibus consitus: omnique genere animantium tam terrestrium, quam aquatiliū inhabitatus . studiosis, praesertim medicinae, vtilissimus : Vna cum penu poetica, varijs esculentis & potentis . referta / Autore, Nicolao Reusnero, Leorino . Editus opera, Ieremiae Reusneri Leorini. - Basileae (Basileae : per Sebastianum Henricpetri, 1578 mense Martio). - 276, [32] str. ; m8°(16 cm).

Drugi autor: Reusner Jeremias, nakladnik i mlađi brat Reusner Nikolausa.

Uvez: velin s utisnutim ukrasima, istrošen. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Pregledano: 27. 1. 2014.

Digitalna pov.: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10185150.html> (27. 1. 2014.)

Predmetnice: medicina, farmakologija.

Samobor: RIV-m8°-18

20.

BROICKWY a Koenigstein, Antonius

Postillae sive enarrationes epistolarum atque Euangeliorum, quae diebus sacris per totum anni circulum in Ecclesia proponuntur / a V.P. Antonio koenigstein Guardiano Neomagesi, fideliter & diligenter conscripte, omnibus ideoq[m] verbi Dei ministris pernecessariae. - Coloniae : Apud Maternum Cholinum, 1558. - 2 vol. ; m8° (17 cm).

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči, oštećen. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 27. 1. 2014.

Privez: oba dijela privezana međusobno u jedan knjižni blok.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

1: Pars Hyemalis. - [7], 312 listova ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-19 P.1.

2: Pars aestivalis. - [4], 361 list ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-19 P.2.

21.

HABERMANN, Johann

[Ioannis Avenarii sacrae Theologiae Doctoris _Enarrationes In Epistolas Dominicales : Integram textus explicationem, additis suo loco doctrinis, continentes, Methodo ad captum tam docentium, quam discentium accommodatissima] / Antea Quidem Germanice Editae, nunc vero in latina linguam translatae Per Simonem Donnervm Mitvveidensem Cicae verbi diuini Ministrum. - [Lipsiae : s. n.], 1595. - . vol. ; m8° (17 cm).

Drugi autor: Simon Donner, preveo na latinski jezik.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči, oštećen.

Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i jedan list, mrlje od vlage.

Pregledano: 28. 1. 2014.

Priveza: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

1: Enarrationes In Epistolas Dominicales. - 255, [1] str. ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-20 P.1.

2: Enarrationes In Epistolas Ferarum Anniversariarum . - 206, [1] str. ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-20 P.2.

22.

CROESLIUS, Johannes

Elogia : in duas divisa partes, quarum prior iam inde a Constantino illo magno imperatorum regum, ducum . aliorumque insignium heroum, superioribus & nostro seculo virtute bellica maxime illustrium encomia complectitur : posterior eos collaudat qui eruditionis laude et publicatis literarum monumentis vel olim claruerunt vel etiam crescunt / Autore M. Ioanne Croeselio . - Ingolstadii : Ex officina Davidis Sartorii, 1584. - [26], 521, [16] str. ; m8° (16 cm).

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i još dva lista, mrlje od vlage.

Pregledano: 28. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11095033_00001.html (28. 1. 2014.)

Predmetnice: poezija, povijest.

Samobor: RIV-m8°-21

23.*

GUEVARA, Antonio de

Speculum religiosorum et exercitium virtuosorum oder der geistliche Spiegel : Spiegel/ darinn nit allein die Geistlichen Closter: vnd Ordensspersonen mit schoenen. : Lehren vnd Warnungen erwiesen werden, wie sie sich inn einem vnnd anderm zuerhalten, sonder auch die jenige Weltlichen, welche Lust . haben zum geistlichen Standt . sich vben . vnd erlustigen koennen. - 1599 (Muenchen : bey Adam Berg, 1599). - [14], 783, [1] str. ; m8° (16 cm).

Drugi autor: Albertinus, Aegidius, preveo, priredio i predgovor napisao.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Oznaka: na predlistu žig s tekстом: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica, mrlje od vlage. Pregledano: 28. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10173393_00001.html (28. 1. 2014.)

Predmetnice: duhovnost.

Samobor: RIV-m8°-22

24.**ANGLES, Iosephus**

Flores theologiarum quaestionum, in secundum Librum sententiarum, nunc primum collecti, & in lucem editi : Pars prima [-secunda] / Ab illustri admodum, & reuerendissimo fratre d.d. Iosepho Angles Valentino, designato episcopo Bosanensi, ex ordine Minorum assumpto. - Venetiis : apud Ioannem Baptistam Hugolinum, 1588. - 2 vol. ; m8° (16 cm).

Uvez: velin. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris.: *Conventus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 28. 1. 2014.

Privez: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Predmetnica: teologija.

1: Pars prima. - [16], 438, [74] str. ; m8° (16 cm)

Samobor: RIV-m8°-23 P.1.

2: Pars secunda. - 350, [42] str. ; m8° (16 cm)

Samobor: RIV-m8°-23 P.2.

25.**ANGLES, Iosephus**

Flores theologiarum quaestionum, in secundum Librum sententiarum, nunc primum collecti, & in lucem editi : Pars prima [-secunda] / Ab illustri admodum, & reuerendissimo fratre D.D. Iosepho Angles Valentino, . - Venetiis : apud haeredes Alessandri Gryphij, 1587. - 2 vol. ; m8° (16 cm).

Uvez: velin. Oznaka: na naslovnoj stranici: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Privez: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Pregledano: 28. 1. 2014.

Predmetnica: teologija.

1: Pars prima. - [16], 392, [32] str. ; m8° (16 cm).

Samobor: RIV-m8°-24 P.1.

2: Pars secunda. - 352, [24], 170, [78] str. ; m8° (16 cm)

Samobor: RIV-m8°-24 P.2.

26.***WALASSER, Adam**

Messbuechlein in wellichem begriffen ein lateinische Mess/ mit gruendlicher Erklaerung, verteutschung / durch Adam Walasser . - Gedruckt zu Dilingen : durch Johannem Mayer, 1583. - [8], 188, [3] listova ; m8° (17 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno - crno. – Got.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i kopčama. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: oštećena naslovnica, mrlje od vlage. Pregledano: 29. 1. 2014.)

Digitalna pov.: <http://dfg-viewer.de/show/?set%5Bimage%5D=1&set%5Bzoom%5D=default&set%5Bdebug%5D=0&set%5Bdouble%5D=0&set%5Bmets%5D=http%3A%2>

F%2Fdaten.digitale-sammlungen.de%2F~db %2Fmets% 2Fbsb00077010_mets.xml
(29. 1. 2014.).

Predmetnica: misali.

Samobor: RIV-m8°-25

27.

HAIMO, [von Halberstadt]

D. Haymonis Episcopi Halberstatten. Homiliarum, nunc quinto maiori p[ro] antehac unquam diligentia excusarum. Pars . Praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae aliquot piae, ante hoc tempus excusae nusquam . - Coloniae : Ex officina Eucharij Ceruicorni : impensis M. Gotfridi Hittorpij, 1540. - 2 vol. ; m8° (17 cm).

2: Pars Aestivalis. - 5 - 758 str. ; m8° (17 cm).

Drugi autor: Hittorp, Gottfried, njemački nakladnik i knjižar.

Uvez: novi, platno s kožnim hrptom i uglovima. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Sum Nicolay Radoyi . Dono data A: D Fris Malenvijeh Sincevics Amoria ego 1592.*, brojne bilješke na marginama. Knjižni blok: nedostaju sve stranice iza 762. stranice, oštećene stranice 523. - 526., mrlje od vlage. Pregledano: 29. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0003/bsb00036415/image_1 (29. 1. 2014.)

Predmetnica: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-26 P.2.

28.

OSORIO, Jeronymo

[Hieronymi Osorii . _De iustitia caelesti libri decem. Ad Reginaldum Polum Cardinalum Archiepiscopum Cantuariensem]. - [Coloniae Agrippinae : apud haeredes Arnoldi Birckmanni, 1581]. - [4], 261, [17] listova ; m8° (17 cm).

Privezano uz : [Hieronymi Osorii, Lusitani, episcopi Algarbiensis, _De vera sapientia, libri V. Ad sanctissimum d.n. Gregorium XIII. pontificem maximum], Coloniae Agripinae, 1582.

Uvez: novi, drvo presvučeno platnom. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i 3 prva lista, mrlje od vlage. Pregledano: 29. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10173322_00001.html (29. 1. 2014.)

Predmetnice: filozofija, teologija.

Samobor: RIV-m8°-27

OSORIO, Jeronymo

[Hieronymi Osorii, Lusitani, episcopi Algarbiensis, _De vera sapientia, libri V. Ad sanctissimum d.n. Gregorium XIII. pontificem maximum]. - [Coloniae Agrippinae : in officina Birckmannica, 1582]. - 302 [328!] str. ; m8° (17 cm).

Privezano uz : [Hieronymi Osorii . _De iustitia caelesti libri decem. Ad Reginaldum Polum Cardinalum Archiepiscopum Cantuariensem], Coloniae Agripinae, 1581.

Uvez: novi, drvo presvučeno platnom. Knjižni blok: nedostaje naslovnica, oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 30. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10173328_00001.html (30. 1. 2014.)

Predmetnice: filozofija, teologija.

Samobor: RIV-m8°-27

29.

BROICKWY a Koenigstein, Antonius

Concordantiae breuiores, omnium ferme materiarum ex sacris bibliorum libris, non solum diuini verbi concionatoribus, verumetiam studiosis omnibus summopere vtilis ac necessariae : Ab authore iam postremum recognitae, & locupletatae / per V. P. Antonium Konygstein. - Parisiis : apud Ioannem Roigny, via ad D. Jacobum, sub Basilisco & quatuor elementis, 1544. - [8], 256 listova ; m8° (17 cm).

Uvez: novi, platno s kožnim hrptom i uglovima. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Pregledano: 30. 1. 2014.

Predmetnice: Biblija, konkordance.

Samobor: RIV-m8°-28

30.

FEUCHT, Jakob

Winterteils der kleinen katholischen Postill / Jacobi Feuchthij/ Weyhbischoffs zu Bamberg/ der H. Schrifft D. - Gedruckt zu Coeln : durch Gerwinum Calenium vnd die Erben Johan Quentels, 1587. - 3 vol. ? ; m8° (17 cm).

Privez: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Uvez: novi, platno. Knjižni blok: mrlje od vlage, nedostaju sve stranice iza 172. stranice (Der Ander Theil), oštećena nslovnica (Der Dritte theil). Pregledano: 30. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

2: Der Ander Theil. - [2], 340, [8] str. ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-29 T.2.

3: Der Dritte theil. - 172 str. ; m8° (17 cm)

Samobor: RIV-m8°-29 T.3.

31.

ROYAERDS, Jean

Homiliae per festiuitates sanctorum, per fratrem Ioannem Royardum, . iam pridem editae, . & emendatae. - [Antuerpiae : in aedibus Ioannis Steelsii, 1555.] (Typis Ioannis Graphei). - [12], 182 lista ; m8° (17 cm).

Privezano uz: [Homilie in omnes epistolas dominicales & festiuitates Sanctorum iuxta literam, per F. Ioannem Royardum ord. f. minorum, iam pridem aeditae, [Pars aestiua], Antuerpiae, 1555.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči, oštećen. Knjižni blok: oštećen, nedostaju zadnja dva lista, mrlje od vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-30

ROYAERDS, Jean

[Homilie in omnes epistolas dominicales & festiuitates Sanctorum iuxta literam, per F. Ioannem Royardum ord. f. minorum, iam pridem aeditae, & nunc denuo per eundem recognitae, tersae & emendatae : Pars hyemalis [-aestiuu]. - [Antuerpiae : in aedibus Ioannis Steelsii, 1555] (Typis Ioannis Graphei). - 2 vol. ; m8° (17 cm)

1: [Pars aestiuu]. - [6], 160 lista ; m8° (17 cm).

Privezano uz: Homiliae per festiuitates sanctorum, per fratrem Ioannem Royardum, . iam pridem editae, . & emendatae, Antuerpiae, 1555.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči, oštećen. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovnica i prvih deset listova, mrlje od vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-30 P.2.

32.*

TITELMANNUS, Franciscus

Elucidatio in omnes psalmos iuxta veritatem Vlgatae et Ecclesiae visitatae Latinae editionis, quae & ipsa integra ex aduerso correspondet : Sectio prima [-secunda] / Per F. Franciscum Titelmanum Hassellensem, . - Lugduni : apud Gulielmum Rouillium sub scuto Veneto, 1573. - 2 vol. ; m8° (17 cm)

1: Sectio prima. - [56], 878 str. ; m8° (17 cm).

Uvez: novi, koža. Oznake: na naslovnoj stranici žig s tekстом: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)* i ispod žiga ex libris: *Conventus Jaskensis B.V. Mariae in Campo*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Predmetnice: psalmi – tumačenje, Biblija – interpretacija.

Samobor: RIV-m8°-31 S.1.

33.

MACROBIUS, Ambrosius Theodosius

Macrobbii Ambrosii Aurelii Theodosii, . In Somnium Scipionis, lib. II. Saturnaliorum, lib. VII. Ex uarijs, ac uetustissimis codicibus recogniti, & aucti. - Lugduni : apud Seb. Gryphium, 1550. - 567, [36] listova ; m8° (18 cm).

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Pregledano: 31. 1. 2014.

Digitalna pov.: <https://books.google.hr/books?id=3y5rtGxspB4C&printsec=frontcover&hl#v=onepage&q&f=false> (31. 1. 2014.)

Predmetnice: latinska književnost, mitologija, povijest.

Samobor: RIV-m8°-32

34.***HOFFMEISTER, Johann, augustinae**

Homiliae in euangelia, quae in dominicis, et aliis festis diebus leguntur per totum annum, depraedicatae, per v. p. Ioannem Hoffmeysterum : Quibus annecti curauimus haeticorum malas artes a s. patribus esquisitissime descriptas, & ab eodem Hoffmeystero collectas. - Antuerpiae : in aedibus viduae & haeredum Ioan. Stelsii, 1570. - [2], 314 listova ; m8° (18 cm).

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od tinte i vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://kvk.bibliothek.kit.edu/view-title/index.php?katalog=EROMM_WEBSEARCH&url=http%3A%2F%2Fwww.eromm.org%2Fopensearch%2Fresolver.php%3Furl%3Dhttp%253A%252F%252Fhdl.handle.net%252F2027%252Fucm.5316848440%26s%3Do%26i%3D4&showCoverImg=1 (31. 1. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-m8°-33

RIV-8°**1.*****STAPLETON, Thomas**

Kirchen- und Hauspostille oder katholisches Zeughaus : das ist feste wohlgegruendte Eroerterung und Auslegung der fuernehmsten Stellen aller Evangelien, so an den fuernehmsten Festtagen der lieben Heuligen Gottes durch das ganze Jahr der christlichen Gemeine pflegen fuergelesen zu werden / Durch F. Aegidium Sturzium, Parfusser Ordens. - Gedruckt zu Ingolstatt : durch Wolffgang Eder, 1596. - [12], 603, [16] str. ; 8° (21 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Oznaka: na unutarnjoj strani prve korice ex libris: *1666. Meum meritum miscratio Domini*, a ispod ex libris: *Ad usum Fris: Patri Herart Lito Polistraneo Laus Proffesors ord: Prim: . 1668.*; na unutarnjoj strani zadnje korice: kratki tekst iz Joba na latinskom; na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevački samostan Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10161796_00001.html (31. 1. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-8°-1

2.***GUEVARA, Antonio de**

Guldene Sendtschreiben: Weilandt dess Hochwuerdigen vnnd Wolgeborenen Herrn Antonij de Gueuara, Bischofens zu Mondonedo, Kaysers Caroli dess V.Raths Hoffpredigers vnd Chronisten : darinn viel schoene Tractaetl subtile discursen, artliche Historien herrliche

antiquiteten, vnnd lauter gute exemplarische Sachen begriffen . : Durch der Fuerst:Durchl: in Bayern Hoffrahts Secretarium Egidium Albertinum, aus der Hispanischen in die Teusche Sprach auff's fleissigst verwendet. - Gedruckt zu Muenchen : bey Adam Berg, 1598. - 2 vol. ; 8° (20 cm).

Privez: oba dijela međusobno povezana u jedan knjižni blok.

Uvez: koža. Oznake: na predlistu Erster Theil –a ex libris: *Hic liber dono datus . 1777. .*; na naslovnoj stranici žig: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 31. 1. 2014.

Predmetnice: povijest, putopis.

1: Erster Theil. – 225 listova ; 8° (20cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno - crno.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11022128_00001.html (31. 1. 2014.)

Samobor: RIV-8°-2 T.1.

2: Ander Teil. - 264 lista ; 8° (20 cm).

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11019957_00001.html (31. 1. 2014.)

Samobor: RIV-8°-2 T.2.

3.

RYFF, Walter Hermann

Practicir Buechlin/ der Leibartznei. Wiemann in allen Kranckheiten/ und leibs Gebrechen/ Durch bewert Artzney/ Heylen und Helffen sol. Mit guetem Rath vnnd Trost in allen Leibs und Gemuts Beschwerden : Mit Drei nutzlichen Registern / Erneuert von H. Vualthero Riuiu, Medico. Wie man trösten soll die, so in leibliche Krankheit gefallen sind/Caspar Huberinus. - Zu Franckfurt : Bei Christian Egenolff ([Gedruckt zu Franckfurt am Mein : Bei Christian Egenolff, 1541). - 126 listova ; 8° (20 cm).

Drugi autor: Huberinus, Caspar, autor gesla izdanja.

Uvez: platno, novi. Oznake: na naslovnoj stranici ex libris: *Conventus Samoboriensis*, brojne bilješke na marginama. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Pregledano: 3. 2. 2014.

Digitalna pov.: <https://books.google.hr/books?id=bC5VAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=%20hr&source#v=onepage&q&f=false> (3. 2. 2014.)

Predmetnice: medicina.

Samobor: RIV-8°-3

4.

MUSSO, Cornelio

Prediche del reuerendissimo monsignor f. Cornelio Musso, vescouo di Bitonto : Fatte in diuersi tempi, et in diuersi luoghi. Nuouamente ristampate, et poste per ordine. Con l'aggiunta di quattro nuoue, non pi vedute in luce : Ridotte in dui libri soli; et con somma diligentia reuiste et corrette, per beneficio de gli studiosi. Con due tauole l'vna delle prediche, l'altra delle cose piu notabili. - In Vinegia : appresso i Gioliti, 1584. - 2 vol. ; 8° (21 cm).

2. Libro secondo. - [36], 973, [1] str. ; 8° (21 cm).

Uvez: velin, oštećen. Oznake: Na unutarnjoj strani prve korice: Anno 1664. *Ex libris Fri. Minorum hunc authorem . Conventus Bardovacensis*; na naslovnoj stranici: *Contus Bardovacensis* i ispod *Ex libris Parochi in anno donati ab Ludovico Cronberge* i još *Gab: Demeniz Bohimia saluti 1618. Illustri D. Dno Cororinzo di Shoffenborg*; na zadnjoj stranici: *Ex libris Gabrielis Demeniz Bohimia M.DC.XVIII 1618.*, *Ex libris Curati in anno dni die 3. fbris, te* duge brojne bilješke. Knjižni blok: oštećen, oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 3. 2. 2014.

Digitalna pov.: <https://books.google.hr/books?id=qdS26NAO8VIC&printsec=frontcover&hl#v=onepage&q&f=false> (3. 2. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-8°-4 L.2.

5.

DIEZ, Felipe

R.p.f Philippi Diez Lusitani. Summa praedicatorum ex omnibus locis communibus locupletissima. - Venetiis : apud Barth. Carampellum, 1595. - 2 vol. ; 8° (21 cm). Tiskano dvostupčano. Primjerci su međusobno privezani.

Privez: oba dijela su međusobno povezana u jedan knjižni blok.

Uvez: velin. Oznaka: na predlistu T.1. *ex libris: Pro Conventu Samoboriensi*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 3. 2. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

T.1. - [15], 650, [1] str. + 8° (21 cm)

Samobor: RIV-8°-5 T.1.

T.2. - [11], 630 str.

Samobor: RIV-8°-5 T.2.

6.*

DIONYSIUS Cartusianus

D. Dionysii Carthusiani In sancta quatuor D.N. Iesu Christi Euangelia praeclarae admodum enarrationes, in hac postrema editione ab innumeris, . mendis vindicatae industria r.p.f. Angeli Rocch. . - Venetiis, 1578 (Venetiis : ex typographia Bartholomaei Rubini sub signo Saluatoris, 1576). - [28], 1018, [4] str. ; 8° (21 cm).

Uvez: novi, platno s kožnim hrptom i uglovima. Oznaka: na naslovnoj stranici žig s tekstom: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Pregledano: 4. 2. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-8°-6

7.

FEUCHT, Jakob

Epitome postillae Feuchtiana maioris de tempore / Durch Johann Ertlin auch der Heiligen Schrift Doctorn Hochernanntes Herrn Feuchtii, in dem Episcopat zu Natur und Suffraga-

neat zu Bamberg Successorn und Nachkoemling. - Gedruckt zu Ingolstadt : durch Davi- dem Sartorium, 1582. - 2 vol. ; 8° (21 cm).

Privez: oba dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Uvez: novi, platno s kožnim hrptom i uglovima. Knjižni blok: nedostaje naslovnica (der Erste Theil), pokidan 9. list i prvi list registra (Der ander Theil), mrlje od vlage.

Pregledano: 4. 2. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10161212_00001.html (Der Erste Theil) (4. 2. 2014.); <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10161213.html> (Der ander Theil) (4. 2. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

1: [Der Erste Theil]. - [9], 191 list ; 8° (21 cm)

Samobor: RIV-8°-7 T.1.

2: Der ander Theil. - 231, [10] listova ; 8° (21 cm)

Samobor: RIV-8°-7 T.2.

8.*

LUDOLPH von Sachsen

Vita Iesu Christi Redemptoris nostri, ex foecundissimis euangeliorum sententiis : cui accessit vita divae Annae, ac beati Ioachim . / per Ludolphum de Saxonia . - Venetiis : ex officina Dominici Guerraei et Io. Baptistae fratrum, 1572 (Venetiis : apud Dominicum & Io. Baptistam Guerraeos fratres, 1572). - [28], 563 listova ; 8° (22 cm).

Uvez: novi, koža. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris.: *Conventus Jaskensis B.V. in Coelos Assumpta*, i žig s tekstem: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Predmetnice: dogmatska teologija.

Samobor: RIV-8°-8

9.

MENGHI, Girolamo

Flagellum daemonum exorcismos terribiles, potentissimos, et efficaces : Remediaque, probatissima, ac doctrinam singularem in malignos spiritus expellendos, facturasque, & maleficia fuganda de obsessis corporibus complectens : Cum suis benedictionibus, & omnibus requisitis ad eorum expulsionem. Accessit postremo pars secunda, quae fustis daemonum inscribitur / Auctore R. P. F. Hieronymo Mengo . - Venetiis : ad signum Charitatis, 1587. - [12], 172, [4] str. ; 8° (21 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno - crno.

Privezano uz: Menghi, Girolamo, Fustis daemonum, adiurationes formidabiles, potentissimas, et efficaces in malignos spiritus fugandos de oppressis corporibus humanis, Venetiis, 1587.

Uvez: novi, koža. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Digitalna pov.: https://books.google.hr/books?id=cAKtZZF_DDIC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (4. 2. 2014.)

Predmetnice: teologija, demonologija, egzorcizam.

Samobor: RIV-8°-9

MENGI, Girolamo

Fustis daemonum, adiurationes formidabiles, potentissimas, et efficaces in malignos spiritus fugandos de oppressis corporibus humanis / Auctore R. P. F. Hieronymo Mengo . - Venetiis : ad signum Charitatis, 1587. - [12], 160 str. ; 8° (21 cm).

Privezano uz: Menghi, Girolamo, Flagellum daemonum exorcismos terribiles, potentissimos, et efficaces, Venetiis, 1587.

Uvez: novi, koža. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Digitalna pov.: https://books.google.hr/books?id=cAKtZZF_DDIC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (4. 2. 2014.)

Predmetnice: teologija, demonologija, egzorcizam.

Samobor: RIV-8°-9

10.

SCARSELLA, Marco

Giardino di Sommisti nel quale si comprendono sette mila, e piu casi di coscienza : Diuiso in tre parti : Vtilissimo, non pur'a tutti reuerendi curati, e sacerdoti, ma anco a ciascun christiano, d'ogni grado, stato, conditione, e qualita, che piamente desidera regolar la sua, & altrui anima . / Raccolti dal molto reuer. Don Marco Scarsella, da Tolentino . - Nuouamente posta in luce, con licenza de' soperiori. Et priuilegio. - In Venetia : appresso Gio. Battista Somascho, 1589. - 3 vol. ; 8° (22 cm)

Privez: sva tri dijela međusobno privezana u jedan knjižni blok.

Uvez: novi, koža. Knjižni blok.: mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Predmetnice: teologija, Crkveno pravo.

1: [Prima parte]. - [24], 400 str. ; 8° (22 cm).

Samobor: RIV-8°-10 P.1.

2: Seconda parte. - [8], 332 str. ; 8° (22 cm)

Samobor: RIV-8°-10 P.2.

3: Terza parte. - [8], 487 str. ; 8° (22 cm)

Samobor: RIV-8°-10 P.3.

11.

PRIMATICCI, Gregorio

In catholicas, vel canonicas, quas vocant, epistolas, beatorum apostolorum, Iacobi, Petri, Iohannis, et Iudae, R.P.M. Gregorij Primaticcij Senensis, Ordinis Praedicatorum, Ecphrases, vel plenae, ac dilucidae expositiones : Adiungendae prioribus expositionibus eiusdem, in omnibus epistolas d. Pauli, iam pridem in lucem emissis. Cum indice copiosissimo. - Senis : apud Lucam Bonettum typographum excell. collegij d.d. iuristarum, 1573. - 176, [4] str. ; 8° (22 cm).

Uvez: koža. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Digitalna pov.: https://books.google.hr/books?id=uIs5ZbaMorIC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (4. 2. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika, Biblija (Novi zavjet), poslanice -- tumačenja.

Samobor: RIV-8°-11

12.

GRAFFIIS, Jacobus de

Decisionum aurearum casuum conscientiae, in quatuor lib. distributarum : Pars prima [-secunda] . Confessariis, atque poenitentibus cunctis summe utiles, & maxim necessariae. Summariis, & indice rerum ac verborum amplissimis locupletatae / D. Iacobo de Graffiis a Capua, I.V.D. poenitentiario maiore in civitate Neapoli, monacho Cassinensi, authore. - Venetiis : ex officina Damiani Zenari, 1600. - 2 vol. ; 8° (22 cm)

1: Pars prim: Quae nunc denuo recognitae, innumerisque pene locis emendatae, atque multis additionibus, ad tertiam usque voluminis partem, hoc plane signo [] praenotatis, locupletatae & auctae sunt : confessariis, atque poenitentibus cunctis summe utiles, & maxime necessariae. Summariis, & indice rerum ac verborum amplissimis locupletatae. - [40]. 509 listova ; 8° (22 cm).

Uvez: novi, koža. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 6. 2. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10164806_00001.html (6. 2. 2014.)

Predmetnice: teologija, duhovnost.

Samobor: RIV-8°-12 P.1.

RIV-v8°

1.

BOCCADIFUOCO, Costanzo

Conciliatio dilucida omnium controuersiarum, quae in doctrina duorum summorum theologorum S. Thomae, & subtilis Ioannis Scoti passim leguntur / Auctore . F. Constantio Sarnano . - Romae : apud Dominicum Basam, 1589. - [8], 255, [21] str. ; v8° (25 cm).

Drugi autori: Toma Akvinski i Joannes Duns Scot

Uvez: novi, koža. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Petrus Neno Senser Nemo viae ergo R.P. Fri. . Romae reliquie 24. septemb. An. 1594.* i dolje ex libris: *Conventus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 4. 2. 2014.

Digitalna pov.: https://books.google.hr/books?id=nveo1guVmw4C&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (4. 2. 2014.)

Predmetnice: dogmatska teologija.

Samobor: RIV-v8°-1

RIV-4°**1.****MUSSO, Cornelio**

Delle prediche quadragesimali. Del r.mo mons.or Cornelio Musso vescouo di Bitonto. Sopra l'epistole & euangeli correnti per i giorni di Quaresima. E sopra il cantico della Vergine per li sabati : Con la vita dell'autore; & due tauole: l'una delle prediche, & l'altra delle cose piu notabili. Prima [-seconda] parte. . - Seconda editione. - In Vinezia : nella stamperia de' Giunti, 1588 (In Vinezia : nella stamperia de' Giunti, 1588). - 2 vol. ; 4° (25 cm).

Privezana oba djela u jedan knjižni blok.

Uvez: velin. Oznaka: na naslovnoj stranici ex libris: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Digitalna pov.: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10161587.html> (5. 2. 2014.)

Predmetnice: propovijedi, homiletika, korizma, Uskrs.

2: Seconda parte. - [88], 639 [3] str. ; 4° (25 cm).

Samobor: RIV-4°-1 P.2.

MUSSO, Cornelio

Prediche del reuer.mo monsig.or Cornelio Musso vescouo di Bitonto. Per li due primi giorni di Pasqua, & per il martedì dopo la IIII. domenica di Quaresima. - Nuouamente poste in luce. Con due tauole, vna de' sommarij, & l'altra delle cose piu notabili. - In Vinezia : Nella stamperia de' Giunti, 1588 (In Vinezia : nella stamperia de' Giunti, 1588). - [8], 46, [2] str.; 4° (25 cm).

Samobor: RIV-4°-1 P.2.

2.**BLOIS, Louis de, benediktinac**

[Ludouici Blosij . abbatis Laetiensis Opera omnia, quorum elenchum octaua pagina comostrabit. .]. - [Louanii : ex officina Ioannis Bogardi Typogr. Iurat. sub Biblijs aureis, 1568]. - [4], 817, [3] str. ; 4° (30 cm).

Privezano uz: De passione Domini Marci Antonii Nattae Astensis libri septem in dialogo scripti, ac nunc primum editi, Monte Regali, 1570.

Uvez: drvo presvučeno kožom s ostatkom kopči. Oznaka: na unutarnoj strani prve korice ex libris: *Contus Samoboriensis FF. Min. Reformatum*. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i jedan list, mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Predmetnice: teologija, duhovnost.

Samobor: RIV-4°-2

DE PASSIONE Domini Marci Antonii Nattae Astensis libri septem in dialogo scripti, ac nunc primum editi : Accessit ad finem praeter librorum argumenta summatim collecta, tum rerum memorabilium tum locorum scripturae index locupletissimus. - In Monte Regali, 1570. - [8], 167, [3] str. ; 4° (30 cm).

Privezano uz: Blois, L. de, [Ludouici Blossij . abbatis Laetiensis Opera omnia, quorum elenchum octaua pagina commostrabit. .]. - [Louanii, 1568].

Uvez: drvo presvučeno kožom s ostatkom kopči. Knjižni blok: nedostaje zadnji list, mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Digitalna pov.: https://books.google.hr/books?id=guBDAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (5. 2. 2014.)

Predmetnice: teologija, duhovnost.

Samobor: RIV-4°-2

3.

HOMILIAE seu Mauis sermones, siue conciones ad populum, praestantissimorum ecclesiae doctorum, Hieronymi, Augustini, Ambrosij, Gregorij, Origenis, Chrysostomi, Bedae, Herici, Haymonis, aliorumque : In hunc ordinem digestae per Alchuinum leuitam, idque iniungente ei Carolo Magno Rom. Imp. cui a secretis fuit. Nunc ex uetustissimis codicibus integritati restituae. Adiectis etiam nonnullis homiliis, nunquam antea impressis. - Coloniae : ex officina Eucharij Ceruicorni, 1530. - 248 listova ; 4° (31 cm). Tiskano dvostupčano.

Drugi autori: sv. Jeronim (*Eusebius Sophronius Hieronymus*), sv. Augustin (*Aurelius Augustinus Hipponensis*), sv. Ambrozije (*Aurelius Ambrosius*), sv. Grgur Veliki (*Gregorius magus*), Origen, sv. Ivan Zlatousti, sv. Beda Časni, Heric, Haymo.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči, oštećen. Oznake: na unutarnjoj strani prve korice: *Ex libris Caspari Faberii vicarij facti in . ipso festo s. Luciae 1628* . i druge bilješke, na naslovnoj stranici: *Contus Samoboriensis*. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Samobor: RIV-4°-3

RIV-2°

1.*

IOSEPHUS

Flavius Flavii Josephi des Hochberuehmten Juedischen Geschichtschreibers Historien vnd Buecher : Von alten Juedischen Geschichten zwentzig, sambt eynem von seinem Leben: Vom Juedischen Krieg vnd der Statt Jerusalem vnd des gantzen Lands zerstoerung siben . - Gedruckt zu Strassburg : durch Theodosium Rihel, 1590). - [6], 524, [20] listova; 2° (35 cm).

Privezano uz: Egesippi des Hochberhueten Fuertrefflichen Christlichen Geschichtschreibers fuenff Buecher: Vom Juedischen Krieg vnd endlicher zerstoerung der Herrlichen vnd gewaltigen Statt Jerusalem, Strassburg, 1590.

Uvez: drvo presvučeno kožom s kopčama. Oznake: na naslovnoj stranici žig s tekстом: *Franjevačka knjižnica Jastrebarsko (Jaska)*, drugi pečat s tekстом: *Fr. J. Ivančić R.M.*, te treći pečat s tekстом: *Dušobrižnik Ružičnjak uredništvo Jaska*. Knjižni blok: oštećeno od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Digitalna pov.: http://dfg-viewer.de/show/?set%5Bimage%5D=1&set%5Bzoom%5D=default&set%5Bdebug%5D=0&set%5Bdouble%5D=0&set%5Bmets%5D=http%3A%2F%2Fdaten.digitale-sammlungen.de%2F~db%2Fmets%2Fbsb00085174_mets.xml (5. 2. 2014.)

Predmetnice: povijest, Židovi.

Samobor: RIV-2°-1

HEGESIPPUS

Egesippi des Hochberhuetnten Fuertrefflichen Christlichen Geschichtschreibers fueff Buecher: Vom Juedischen Krieg vnd endlicher zerstoerung der Herrlichen vnd gewaltigen Statt Jerusalem. - [Strassburg : durch Theodosium Rihel, 1590]. - [6], 118, [5] listova ; 2° (35 cm).

Privezano uz: J. Flavius, Flavii Josephi des Hochberuehmten Juedischen Geschichtschreibers Historien vnd Buecher, Strassburg, 1590.

Uvez: drvo presvučeno kožom s kopčama. Knjižni blok: oštećeno od insekata, mrlje od vlage. Pregledano: 5. 2. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10139709_00001.html (5. 2. 2014.)

Predmetnice: povijest, Židovi.

Samobor: RIV-2°-1

2.

ADRICHEM, Christiaan van

Theatrum Terrae Sanctae et biblicarum historiarum cum tabulis geographicis aere expressis / Auctore, Christiano Adrichomio, Delpho. - Coloniae Agrippinae : In Officina Birckmannica : sumptibus Arnoldi Mylii, 1590). - [12], 286, [30] str. : 12 karata ; 2° (37 cm). Tiskano dvostupčano.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ex libris Monasterii Samobor*; i ispod toga ex libris: *Contus Samoboriensis Franciscanorum*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Pregledano: 6. 2. 2014.

Digitalna pov.: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10805660_00001.html (6. 2. 2014.)

Predmetnice: Biblija – interpretacija, geografija, povijest, kršćanstvo.

Samobor: RIV-2°-2

3.

IOSEPHUS Flavius

Opera Iosephi viri inter Iudaeos doctissimi ac disertissimi, quae ad nostram aetatem perueniunt, omnia, nimirum: De antiquitatibus Iudaicis libri XX quibus in fine loco appendicis Vita Iosephi per ipsum conscripta, est adiecta : De bello iudaico libri VII. ex collatione Graecorum codicum accurate castigati: Contra Apionem libri II. pro corruptissimis antea, iam ex Graeco itidem non solum emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristinae re-

stituti : De imperio rationis, siue de Macchabaeis liber vnus, denuo recognitus; antehac a Graecae linguae . in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Graeci codicis accurate distincta : Nunc vero summa cum diligentia chronologia . concinnata. Cum figuris et indice locupletissimo. . - Francoforti, 1580 (Impressum Francoforti ad Moenum : impensis Sigismundi Feyerabendt, 1580). - [6], 934 str. : ilustr. ; 2° (39 cm).

Drugi autor: Feyerabend, Sigmund

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Oznake: na naslovnoj strani ex liber.: *Contus Samoboriensis*, na unutarnjoj strani zadnje korice tekst pisan latinskim jezikom. Knjižni blok: mrlje od vlage. Pregledano: 6. 2. 2014.

Predmetnice: povijest, Židovi.

Samobor: RIV-2°-3

4.

ZWINGER, Theodor

[Theatrum vitae humanae, omnium fere eorum, quae in hominem cadere possunt, Bonorum atque malorum exempla historica, ethicae philosophiae praeceptis accomodata, & in XIX. libros digesta, comprehendens : . a Conrado Lycosthene Rubeaquense, . iam pridem inchoatum: nunc vero Theodori Zvinggeri . Cum gemino indice]. - Basileae : sumptibus ac studio Ioannis Oporini, Ambrosii et Aurelii Frobeniorum fratrum, 1565 mense martio). - [50], 1428, [24] str. ; 2° (40 cm).

Drugi autor: Lykosthenes, Konrad

Uvez: uvez u drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima s tragovima kopči, oštećen. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i prvih 12 listova, oštećen knjižni blok, mrlje od vlage, potrebno restaurirati. Pregledano: 6. 2. 2014.

Digitalna pov.: <http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087265/images/> (6. 2. 2014.)

Predmetnica: enciklopedije.

Samobor: RIV-2°-4

* Jedinice označene zvjezdicom (*), a prema oznakama koje nose, pripadale su knjižnici franjevačkoga samostana u Jastrebarskome (Jaski)

Sl. 3. Ryff, W. H., Practicir Buechlin/der Leibartznei., Mit Drei nutzlichen Registern/
Ernewert von H. Vualthero Riuiio, Medico., Zu Franckfurt., 1541. (Samobor: RIV-8°-3)

Summary

COLLECTIONS OF FOREIGN RARE BOOKS FROM THE 16th CENTURY IN THE LIBRARIES OF THE CROATIAN FRANCISCAN PROVINCE OF SS CYRIL AND METHODIUS: FRANCISCAN MONASTERY IN SAMOBOR

Croatian Franciscan Province of Ss Cyril and Methodius since 2011 systematically itemizes holdings of its libraries. The focus of this catalogue is on the most precious holdings and modern standardization through usage of informatics and communication technologies. With such an approach the processed material is available in publicly open digital catalogue on the address <http://193.198.235.162>. Collection of rare foreign books from the sixteenth century in the library of the Franciscan monastery in Samobor, which was in 1982 enriched with the holdings (68 volumes, i.e. 73 titles) of the library of the Franciscan monastery in Jastrebarsko (Jaska), does not hold many books in total. However, its content is quite interesting and kind of unique. This article reveals catalog of the Collection itself, including the comments and necessary explanations regarding the most interesting titles. Relative majority of the kept volumes are related to the biblical text and their commentaries. Besides these texts, there are several pastoral manuals (Stapleton, Polanco, Menghi), books of sermons (Haimo, de Voaragine, Musso, Feucht, Eck, Diez, Helm), theo-

logical primary sources (Pseudo-Dionysius Areopagita, Dionysius Cartusianus, Defensor de Liguge, Bonaventura, Hibernicus, Cosster, Naussa), and philosophical materials (Aristotle, Liebler). Moreover, one can find there historiographical texts enriched with valuable graphic art (Iosephus Flavius, Hegessipus, Carranza) and an especially interesting journal (Varthema). Furthermore, there are several medical and pharmacological manuals (Paracelsus, Ryff, Wolff) and one edition of Latin-German and German-Latin dictionary (Venuti). At the end, it is important to note one encyclopedia (Zwinger)

This collection is particularly interesting because it contains eight (8) titles written by various protestant authors, and these volumes cover different fields from medicine, classic philosophy, ethics, up to pastoral texts (sermons and liturgical manuals) and Old Testament (Psalms of David).

Majority the books were published in German speaking countries, Apennine peninsula (Venice), and in France of Belgium. Some of them are published in Gothic scripture and in German, but most of them are published in Latin letters and in Latin or Italian. Significant part of these books has illustrations, some of them in xylography or plate techniques.

Book covers in this collection are of different age. The oldest bindings consist of wood coated in parched leather with floral ornaments, impressions of important contemporaries, or pictures of saints and years, bounded with metal buckles. Such original bindings preserved many titles in different formats, and its originality gives them a certain bibliophilic and artistic value. Just minor part of the books is in rather bad condition, with damaged leather covers.

Most of the items from the Collection already have a bibliographical description with digital image and direct link to the digitized copy kept in some of the European libraries. In this way users can easily browse holdings of this library.

This Collection of foreign rare books from the sixteenth century in the Library of the Franciscan monastery in Samobor (and Jastrebarsko) clearly witness about long lasting spiritual and cultural tradition of the Croatian Franciscans from Samobor and Jastrebarsko.

KEY WORDS: *foreign books, 16th century, Franciscan libraries, Croatian Franciscan Province of Ss Cyril and Methodius, Samobor, Jastrebarsko, Jaska.*